

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки та економічної теорії

МИРОНЕНКО Олександр Ігорович

**Антикорупційна політика в країні / Anti-corruption
policy in the country**

спеціальність: 051 - Економіка
освітньо-наукова програма - Аналітична економіка

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ЕАм-21
О. І. Мироненко

Науковий керівник:
д.е.н., професор, О. В.
Длугопольський

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"13" 05 2025 р.

Завідувач кафедри

В. В. Козюк

ТЕРНОПІЛЬ - 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методичні підходи до реалізації антикорупційної політики	
1.1. Феномен корупційної поведінки та розробка антикорупційної політики на національному рівні.....	5
1.2. Огляд літературних джерел аналізу корупції та антикорупційних реформ.....	9
РОЗДІЛ 2. Оцінка корупційних ризиків України на національному рівні	
2.1. Аналіз позицій України в агрегованих рейтингах корупції.....	16
2.2. Експертні оцінки корупційних ризиків в Україні.....	38
2.3. Оцінки корупційних ризиків в Україні за опитуваннями громадськості та представників бізнесу.....	46
РОЗДІЛ 3. Антикорупційна політика України за умов війни.....	51
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Проблематика корупції та корупційної поведінки економічних агентів на різних рівнях управлінської ієрархії привертає значну увагу сучасної наукової спільноти. Більшість дослідників погоджуються з тим, що корупція є притаманним явищем будь-якої економічної системи; ключове питання полягає не в її наявності, а в ефективності політичних рішень, спрямованих на обмеження її негативного впливу на суспільство.

Корупційні практики виступають складовим елементом взаємодії між громадянами та державними службовцями в межах бюрократичних структур, іноді набуваючи форми так званих “бюрократичних конфліктів” [59]. Сприйняття корупції варіюється залежно від соціально-економічного та політичного контексту: зокрема, в авторитарних режимах корупція часто трактується як інструмент подолання адміністративних бар’єрів і спрощення взаємодії з громіздким державним апаратом [99]. У зв’язку з цим антикорупційна політика формується з урахуванням специфіки інституційних традицій та практик взаємодії між громадянами і державою, що притаманні окремим економічним моделям.

Об’єктом дослідження є вивчення особливостей корупційної поведінки економічних агентів та антикорупційної політики на національному рівні.

Предметом дослідження роботи є особливості проведення антикорупційної політики в Україні.

Метою роботи є аналіз практики антикорупційних реформ в Україні та світі, а також основних теоретичних підходів до феномену корупційної поведінки в економічних системах.

Аналітичною базою роботи слугують інформаційні сайти Світового банку, аналітичних антикорупційних центрів, численних організацій, що розробляють ключові індекси оцінки корупції в світі, а також матеріали НАБУ, САП, НАЗК. В роботі використані **методи** порівняльного аналізу, графічний та аналітичний, інструментарій візуалізації VOSviewer та Connected Papers.

Практична цінність роботи полягає у формуванні висновків рекомендацій проведення антикорупційних реформ з урахуванням сучасних викликів і можливостей України за умов війни. Результати дослідження можуть бути використані для розробки національної антикорупційної стратегії на довгострокову перспективу.

Апробація результатів роботи. Результати магістерської роботи опубліковані у науковій статті, монографії та тезах міжнародної науково-практичної конференції:

1. Длугопольський, О., Івашук, Ю., Мироненко, О. (2024). Агреговані рейтинги корупції: оцінка позицій на прикладі економіки України. *Журнал європейської економіки*, 23(4), 562–582.

<https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1803>

2. Длугопольський, О., Мироненко, О. (2024). Особливості дослідження корупції: теоретико-методичні підходи. *Science in the context of innovative changes: Scientific multidisciplinary monograph*. USA, 98-106.

<https://www.isst.co.ua/arhiv>

3. Мироненко, О., Длугопольський, О. (2025). Ефективність антикорупційних реформ в Україні: аналіз міжнародних звітів. *Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід*: Тези доповідей XVIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів (Тернопіль, 20-21 березня 2025 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2025.

Структура роботи. Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаної літератури, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 92 сторінки, в якій наведено 13 таблиць, 33 рисунки, 15 додатків. Список використаних джерел складається із 104 позицій.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Феномен корупційної поведінки та розробка антикорупційної політики на національному рівні

Зазвичай корупція визначається як використання державної посади в приватних цілях, або, іншими словами, використання офіційного становища, звання або статусу службовою особою для отримання особистої вигоди [46; 65]. Виходячи з цього, прикладами корупційної поведінки можуть бути:

- 1) хабарництво,
- 2) здирництво,
- 3) шахрайство,
- 4) розкрадання,
- 5) непотизм,
- 6) кумівство,
- 7) привласнення суспільних активів і власності,
- 8) торгівля впливом.

В більшості з цих типів корупційної поведінки приймають участь дві сторони, тоді як шахрайство і розкрадання можуть здійснюватись посадовою особою самотійно.

Корупційна поведінка проявляється в кількох ключових аспектах:

1. Державні контракти: корупція може вплинути на те, хто отримає контракт, якими будуть умови договору тощо.

2. Державні вигоди: корупція може вплинути на розподіл грошових коштів, пільг, отримання ліцензій та дозволів, доступ до привілеїв щодо обслуговування (медицина, освіта, житло).

3. Державні доходи: корупція може вплинути на зменшення суми податків, зборів, оплати за електроенергію та інші комунальні послуги тощо.

4. Економія часу та уникнення регуляторних вимог: корупція може прискорити надання ліцензій та дозволів на здійснення законної діяльності (т.з. “змащування коліс”).

5. Вплив на результати правових і регуляторних процесів: корупція може вплинути на стимулювання або стримування регуляторних органів вживати певних заходів щодо порушників чинного законодавства (наприклад, контроль за забрудненням довкілля, дотримання будівельних норм, правил дорожнього руху тощо).

Існує кілька ключових концепцій пояснення корупції, наведених в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Концепції корупційної поведінки [58]

№	Концепція	Пояснення
1.	Економічна рента (монопольний прибуток)	Економічна рента виникає тоді, коли особа володіє чимось унікальним або особливим (наприклад, елітний кондомініум чи земельна ділянка в хорошому районі міста, природні ресурси тощо), і може отримувати монопольний прибуток через “rent seeking activities”.
2.	Прозорість та послідовність правил	Дотримання “правил гри” вимагає того, щоб вони були прозорими (чітко сформульованими та відомими усім зацікавленим особам) та послідовними (не змінюватись часто).
3.	Дискреційні повноваження	Дискреційні повноваження виникають тому, що часто неможливо розробити правила та норми, які є універсальними в усіх випадках, а тому виникає необхідність певної гнучкості і дискреційності у встановленні правил.
4.	Підзвітність	Підзвітність пов’язана з тим, що для належного дотримання правил і норм, адміністратори повинні нести відповідальність за свої дії, надавати періодичні звіти про хід виконання.

Спираючись на вищенаведені концепції, Роберт Кілтгаард сформулював рівняння корупції, що стало хрестоматійним [58]:

$$C = R + D - A, \quad (1)$$

де C – корупція, R – економічна рента (монополія), D – дискреційні повноваження, A – підзвітність.

Рівняння (1) спирається на наступну логіку: чим більші існують можливості в країні для отримання економічної ренти (R), тим більшою буде корупція; чим більше дискреційних повноважень (D) надається адміністраторам, тим більшою буде корупція; чим частіше адміністраторів

притягують до відповідальності (А) за їх корупційні дії, тим корупція буде меншою.

Іншими словами, рівняння Кілтгаарда дозволяє зрозуміти, що країна стає корумпованою тоді, коли задовольняються наступні три умови [62; 80]:

1) існує велика кількість законів, правил, постанов та адміністративних розпоряджень щодо обмеження підприємницької та господарської діяльності, що продукує величезні можливості для формування економічної ренти, а особливо, якщо ці обмежувальні заходи є складними, непрозорими і застосовуються у вибірковий, таємний, непослідовний і непрозорий спосіб;

2) адміністраторам надано широкі дискреційні повноваження для інтерпретацій правил, надається велика свобода вирішувати, які саме правила підлягають застосуванню, до якого кола осіб і в який спосіб, надаються повноваженнями вносити поправки, змінювати та скасовувати правила, а також їх доповнювати, запроваджуючи нові обмежувальні адміністративні заходи та процедури;

3) відсутні ефективні інституційні механізми притягувати порушників законодавства до відповідальності за їхні протиправні дії.

Корупційну поведінку прийнято розглядати на кількох ієрархічних рівнях [62]:

- на вищому – політична корупція, головними мотиваційними механізмами якої вважають жадібність, конформізм та бажання зберегти посаду;
- на нижчому – побутова корупція, зумовлена нестачею коштів для життя через низькі зарплати в держаному секторі економіки.

За ступенем поширення корупція буває епізодичною, масовою або системною, яку найважче подолати, оскільки тоді інституції та правила поведінки адаптуються до корумпованого способу буття [65].

За ступенем організації корупція поділяється на хаотичну та добре організовану [62]. За добре організованої системи корупції керівники фірм та організацій добре розуміють, кого вони мають підкупити і скільки

запропонувати, вони відчують достатню впевненість в отриманні послуги, за яку платять. Натомість за хаотичної корупції існує багато плутанини, оскільки ніхто не знає «кому і скільки», а тому бізнесмени платять хабарі багатьом чиновникам без гарантії, що їх не примусять платити додаткові хабарі пізніше. За цієї ситуації існує тенденція до завищення цін і вимог.

З огляду на широкі прояви корупції в економічних системах, доцільно розглянути політику її протидії. Загалом, антикорупційна політика являє собою напрям узгоджених дій держави і суспільства щодо усунення (мінімізації) причин і умов, які породжують корупцію в різних сферах життя [90; 96]. Здійснення постійної антикорупційної політики в кожній країні пояснюється тим фактом, що корупція без постійної їй протидії розширюється. Проводячи антикорупційну політику, держава і суспільство можуть побачити, в чому полягають слабкості різних механізмів влади, скорегувати їх, а також мінімізувати корупційні прояви в самих юрисдикційних органах [101; 102].

Формування та реалізація державної антикорупційної політики відбувається в умовах, коли в суспільстві спостерігається розмиття меж між правомірною та неправомірною поведінкою, що зумовлено поширенням правового нігілізму. У таких обставинах зростає значення несилових інструментів забезпечення антикорупційної стратегії, зокрема політичних, економічних, соціальних, енергетичних, екологічних, інформаційних та інших чинників [87].

Як держава-учасниця Конвенції ООН проти корупції, Україна зобов'язана розробляти та впроваджувати узгоджену й ефективну антикорупційну політику відповідно до положень цього міжнародного документа [87]. Така політика має забезпечувати залучення громадянського суспільства та відповідати основоположним принципам правової держави, доброчесного управління публічними ресурсами, прозорості, підзвітності та непідкупності. Успіх антикорупційних реформ напряму залежить від детального аналізу причин корупційної поведінки індивідів, актуальних

корупційних рейтингів та ефективного реагування на прояви корупції на місцях.

1.2. Огляд літературних джерел аналізу корупції та антикорупційних реформ

Значна кількість наукових публікацій в різноманітних базах даних присвячена антикорупційній політиці країни та феномену корупційної діяльності.

Як видно з рис. 1.1, увага до феномену корупції та антикорупційної політики в світі щороку зростає, що особливо яскраво проявляється після 2013-2014 рр. Також якщо аналізувати територіальний аспект публікацій, то слід відмітити, що переважна більшість публікацій щодо корупції афілійована із США, Великою Британією та Німеччиною, тоді як антикорупційні реформи цікавлять найбільше авторів із США, Великобританії та Китаю (рис. 1.2). Аналіз авторів публікацій досліджень корупції та антикорупційної політики (рис. 1.3) вказує на те, що найбільш популярними дослідниками цього феномену є Р.Гілландерс, Н.Чаррон, Р.Гоель, П.Агву, Дж.Кохлер та М.Белітскі.

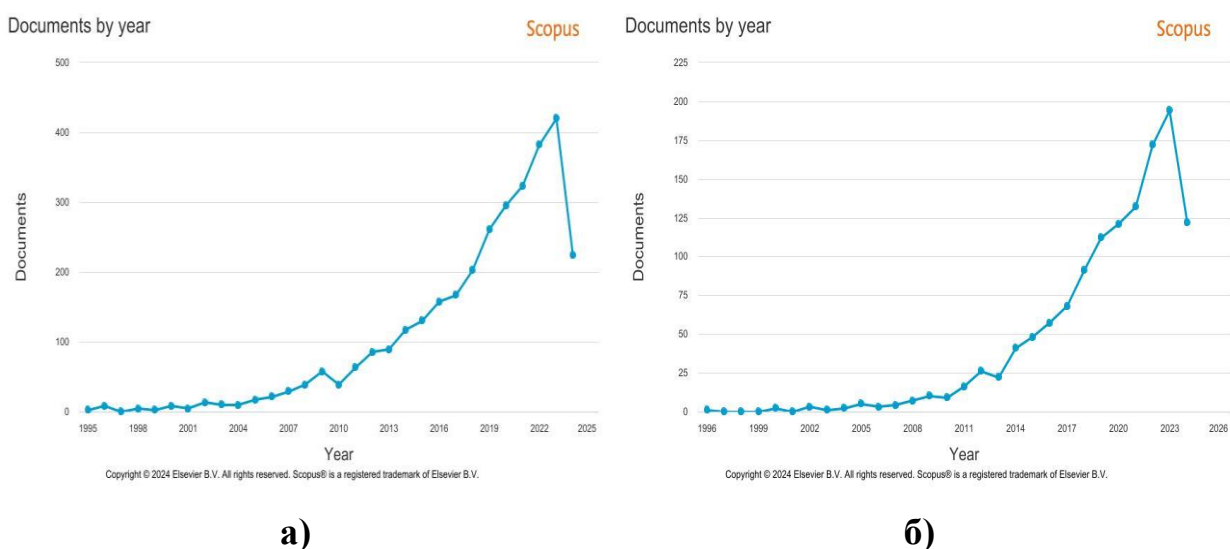

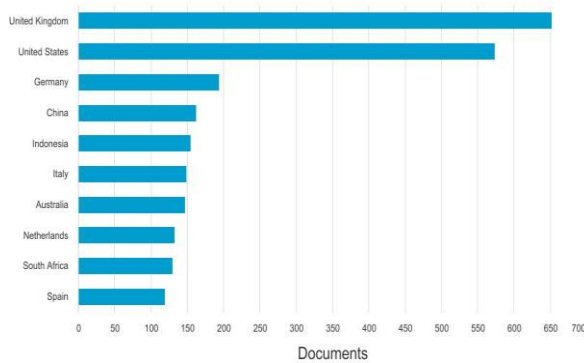
Рис. 1.1. Динаміка публікацій в базі Scopus за ключовими словами а) “corruption” та б) “anticorruption”

Джерело: побудовано за даними бази Scopus

Documents by country or territory

Compare the document counts for up to 15 countries/territories.

Scopus

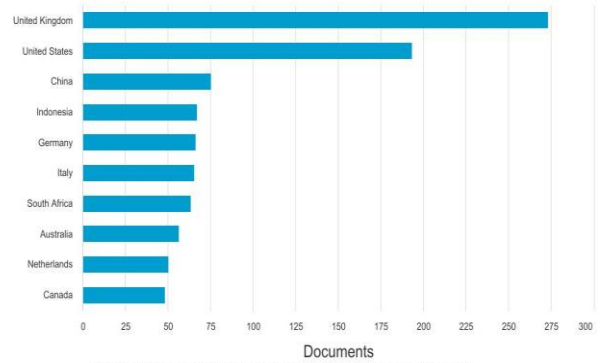

a)

Documents by country or territory

Compare the document counts for up to 15 countries/territories.

Scopus

б)

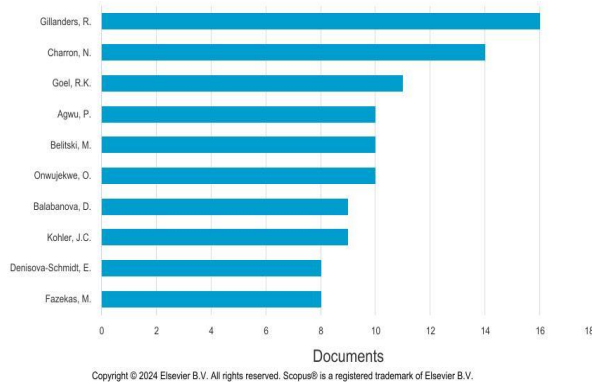
Рис. 1.2. Публікація документів в базі Scopus за ключовими словами а) “corruption” та б) “anticorruption” в розрізі країн світу

Джерело: побудовано за даними бази Scopus

Documents by author

Compare the document counts for up to 15 authors.

Scopus

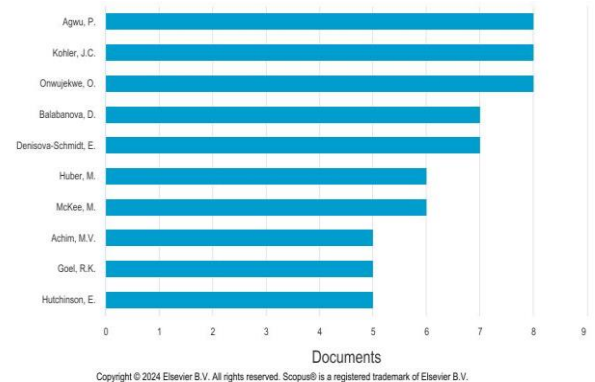

a)

Documents by author

Compare the document counts for up to 15 authors.

Scopus

б)

Рис. 1.3. Публікація документів в базі Scopus за ключовими словами а) “corruption” та б) “anticorruption” в розрізі авторів

Джерело: побудовано за даними бази Scopus

У своїх наукових роботах Р. Гілландерс [11; 36] підкреслює деструктивний вплив корупції на довгострокову перспективу сталого економічного розвитку, якості інфраструктури та інклюзивне зростання. Особливо гостро проблема корупції проявляється в країнах, що розвиваються, де вона посилює виклики, пов’язані з бідністю, інфляцією, безробіттям та

іншими соціально-економічними загрозами сучасності. В державах третього світу хабарництво у вигляді необхідності неформальної оплати для отримання офіційних документів, дозволів, уникнення тиску з боку правоохоронних органів чи доступу до освіти, медичних і соціальних послуг є поширеним явищем, тоді як у розвинених країнах подібні практики вважаються винятковими [35; 37].

Н. Чаррон у своїх дослідженнях [7; 14; 15] звертає увагу на розбіжності між оцінками рівня корупції зовнішніми експертами та фактичним досвідом громадян. Науковець зауважує, що такі оцінки часто є переоціненими та ґрунтуються переважно на зовнішніх соціально-економічних індикаторах, які не завжди відповідають внутрішній ситуації в країні. Це свідчить про необхідність створення більш об'єктивних та узгоджених індикаторів для вимірювання корупції на глобальному рівні.

Р. Гоель та М. Нельсон аналізують вплив розміру державного сектора на масштаби корупції [43], підкреслюючи, що зростання обсягу публічних витрат підвищує ризик зловживань з боку державних службовців, що узгоджується з моделлю “злочину і покарання” Г. Беккера. Крім того, у працях зазначених авторів [44; 45] акцентується значущість історичних та географічних чинників у формуванні рівня корупції в різних регіонах світу.

П. Агву та О. Онвукве [2; 3; 67] розглядають специфіку поширення корупційних практик у системі охорони здоров'я країн, що розвиваються. Основною формою корупції дослідники називають систематичні прогули медичних працівників. Серед інших виявів – зловживання під час публічних закупівель ліків, розподілу фінансування медичних установ, а також у процесі працевлаштування в закладах охорони здоров'я.

М. Белітські разом із колегами [5; 56] досліджує вплив податкової політики та рівня корупції на розвиток підприємництва в різних країнах. У сфері міжнародного бізнесу корупція ускладнює регуляторне середовище, створюючи додаткові фінансові навантаження для компаній. Водночас,

корпоративне оподаткування саме по собі не є визначальним бар'єром для ведення бізнесу, якщо рівень корупції в країні залишається низьким [16].

Українські науковці, які вивчають корупцію, здебільшого зосереджуються на її поширенні у сфері публічних закупівель та політичних схемах [24; 26]. Із початком повномасштабної війни значна частина антикорупційних розслідувань в Україні [81; 89; 97] стосується зловживань у сфері оборонної промисловості.

Стосовно галузі досліджень (рис. 1.4), то не дивно, що переважна більшість публікацій щодо як корупційної поведінки, так і антикорупційних реформ стосується соціальних і поведінкових наук (34,3% та 38,7% відповідно), економіки (21,2% та 18,0% відповідно) та бізнесу і менеджменту (11,7% та 11,8% відповідно).

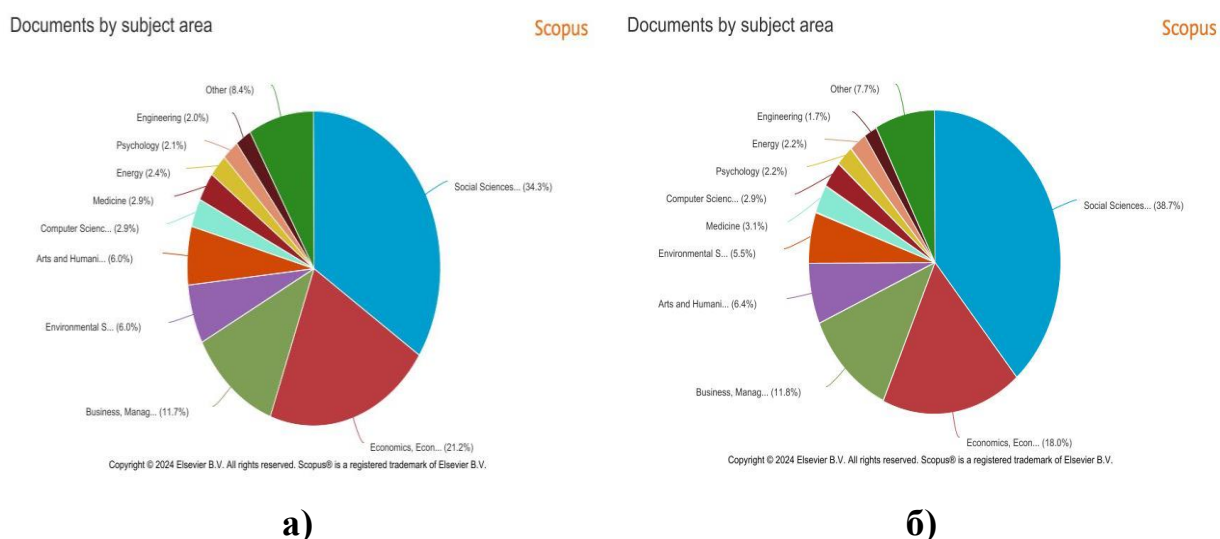

Рис. 1.4. Публікація документів в базі Scopus за ключовими словами а) “corruption” та б) “anticorruption” в розрізі галузей дослідження

Джерело: побудовано за даними бази Scopus

Для більш детального дослідження зв'язків на теоретичному та емпіричному рівнях можна використати бібліографічний аналіз з використанням інструменту VOSviewer. Цей програмний інструмент, розроблений Н. Еком та Л. Волтманом в Центрі науково-технічних досліджень Лейденського університету, дозволяє створювати карти на основі спільної мережі ключових слів [78].

Згідно з методологічними настановами VOSviewer, чим ближче розташовані ключові слова в межах одного кластеру, тим тісніший між ними семантичний зв'язок і тим частіше вони співвикористовуються в наукових публікаціях. Візуалізація результатів бібліометричного аналізу, здійсненого за допомогою програмного забезпечення VOSviewer на основі даних бази Scopus, представлена на рис. 1.5–1.6. Для побудови відповідної карти було проаналізовано 3176 публікацій, присвячених проблематиці корупції, за період 1996–2024 років. У результаті було виділено 8 тематичних кластерів і виявлено 436 зв'язків між ними, які концентруються навколо таких тем, як моделювання, злочинність, інституційна структура та соціальна нерівність.

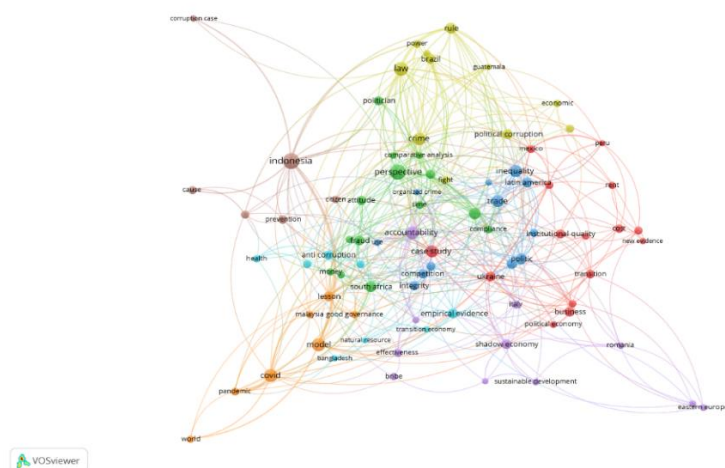

Рис. 1.5. Карта посилань на ключове слово “corruption” в базі Scopus
Джерело: побудовано за даними бази Scopus

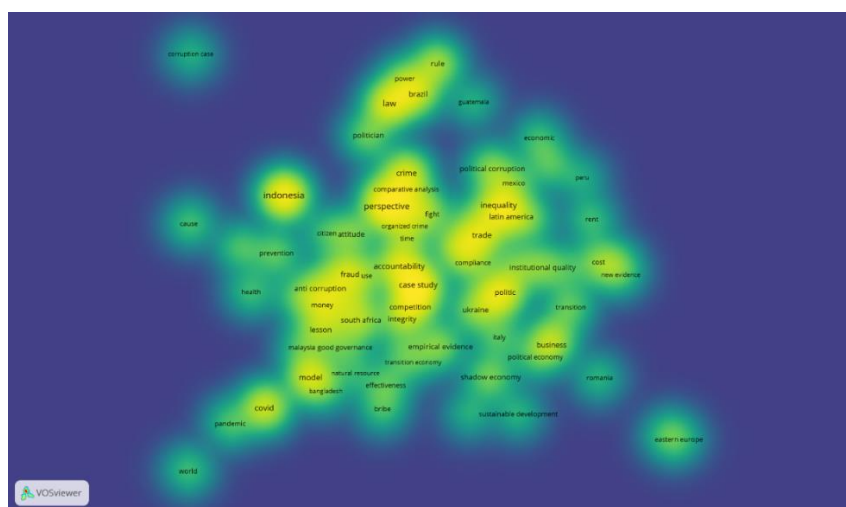

Рис. 1.6. Кластерізація досліджень корупції за категоріями на ключове слово “corruption” в базі Scopus
Джерело: побудовано за даними бази Scopus

Іншим інструментом візуалізації літературних джерел, що дозволяє швидко побачити взємозв'язок між публікаціями на задану тематику, є Connected Papers [20]. Як видно з рис. 1.7, на тему антикорупційної політики протягом останніх років в усьому світі виходить чимало публікацій, і вчені переважно працюють в двох кластерах, що відображають їх спільні публікації та цитування.

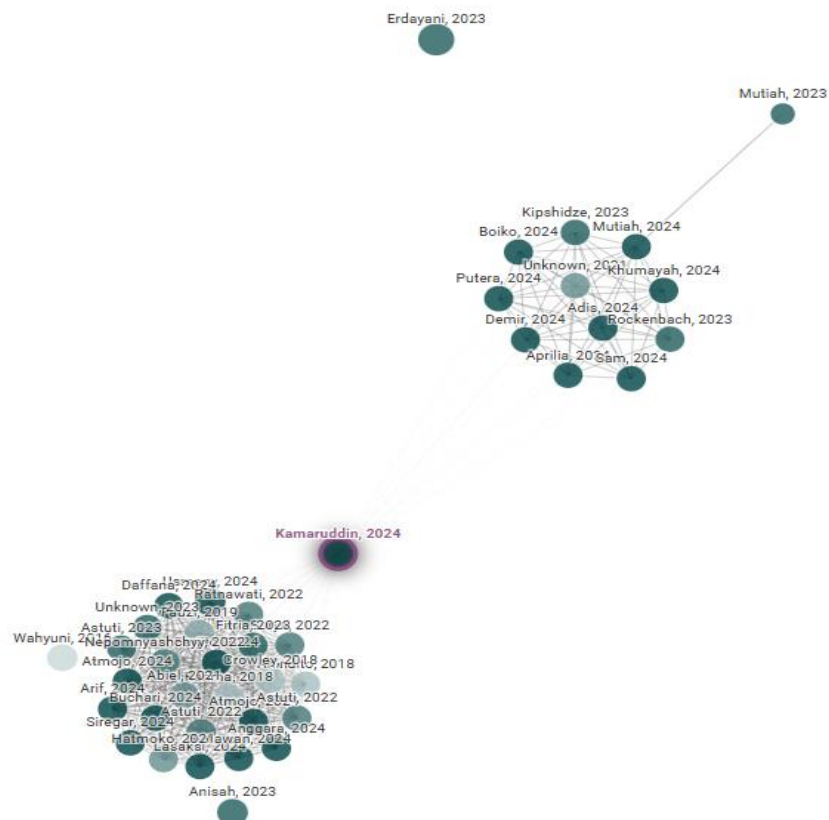

Рис. 1.7. Кластеризація дослідників корупції за ключовим терміном “anti-corruption policy”

Джерело: побудовано за даними баз Scopus, WoS, PubMed

Так, наприклад, в праці [57] автори наголошують на тому, що найпопулярнішими трендами в антикорупційній політиці на сьогодні є розкриття даних, відкритий уряд, прозорість, публічні закупівлі та бенефіціарна власність. Також в цій статті на прикладі Індонезії наголошується, що, незважаючи на досить високі показники корупції в багатьох розвиткових економіках, часто антикорупційна політика таких країн

відповідає світовим тенденціям боротьби з корупцією, особливо в політиках, що стосуються відкритості даних, цифровізації і прозорості, розкриття інформації та публічних закупівель.

Група дослідників [64] зазначає, що покращення такого показника, як Corruption Perception Index (CPI) можливе за рахунок збільшення онлайн-послуг, електронного громадянства, незалежності судової влади та свободи преси. А вчені [28] наголошують на тому, що для досягнення відкритого уряду необхідно збільшити доступність інформації про його діяльність, підтримувати участь громадян в політичних процесах, застосовувати найвищі стандарти професійної етики та розширити доступ до нових технологій.

Резюмуючи, зазначимо, що застосування інструментарію VOSviewer та Connected Papers дозволяє візуалізувати досліджувану проблему, ув'язати її з іншими дослідженнями, вивчити взаємозв'язки між дослідниками конкретної проблематики, оцінити масштабність проведених досліджень в обраній сфері тощо.

РОЗДІЛ II

ОЦІНКА КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ УКРАЇНИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*“Оцінка ризику країни є фундаментальною
для розробки ефективної програми відповідності
та процедур належної перевірки на основі оцінки ризиків”*

Ch. Duross

Morrison & Foerster LLP and former Deputy Chief
in the Fraud Section in the Criminal Division, U.S. Department of Justice

Загалом в світі існує чимало рейтингів, що оцінюють корупційну поведінку на різних щаблях управління і в різних її проявах. Усі їх можна згрупувати у три блоки [61]:

1. Агреговані індекси.
2. Експертні оцінки.
3. Огляди думки громадськості та представників бізнес-середовища.

2.1. Аналіз позицій України в агрегованих рейтингах корупції

До агрегованих індексів зазвичай належать показники, що формуються на основі офіційних джерел інформації й об'єднуються у субіндекси, які з урахуванням різних вагових коефіцієнтів складають відповідний глобальний індекс. Основні агреговані інструменти оцінювання корупції з визначенням їхніх переваг і недоліків наведено в Додатку А. Водночас не всі ці інструменти придатні для аналізу корупційних ризиків у межах національної економіки, оскільки деякі охоплюють обмежене коло країн, до якого не входить Україна (наприклад, *Ibrahim Index of African Governance* або *OECD Public Integrity Indicators*), інші ж оцінюють лише окремі аспекти, що опосередковано стосуються корупції (як-от *Berggruen Governance Index* чи *EIU Democracy Index*), або характеризуються нерегулярним оновленням, що знижує їхню

глобальну репрезентативність (наприклад, *Bribe Payers Index*). З огляду на це, аналіз тенденцій України в боротьбі з корупцією за останні роки доцільно здійснювати на основі декількох ключових агрегованих індексів.

Одним із таких є Індекс протидії відмиванню коштів (*Basel Anti-Money Laundering (AML) Index*), який використовується для оцінки рівня ризиків, пов'язаних з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму в різних країнах.

Варто підкреслити, що Індекс Базельського інституту не вимірює безпосередньо рівень корупції чи обсяг кримінальної діяльності, а оцінює саме ризики їхнього виникнення та поширення. До складу AML Index входить широкий спектр ризиків, кожен з яких має визначену вагу в загальному показнику [5]:

- 1) якість системи протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (65%);
- 2) ризики корупції та хабарництва (10%);
- 3) фінансова прозорість та стандарти (10%);
- 4) загальна прозорість та підзвітність (5%);
- 5) політичні та правові ризики (10%).

На рис. 2.1 наведені позиції України за AML Index у 2017-2023 рр.

Індекс Basel AML ранжує країни за шкалою від 0 до 10, де 0 означає найнижчий ризик відмивання коштів та фінансування тероризму, а 10 — найвищий. Відповідно, чим менше значення індексу, тим сприятливішою є ситуація в країні з точки зору зазначених ризиків. Як показано на рис. 2.1, найкращі позиції у рейтингу займають країни Скандинавії та Нова Зеландія. Зокрема, Ісландія досягла суттєвого покращення в період 2017–2023 років, знизивши свій показник з 4,47 до 2,87. У Фінляндії значення індексу протягом зазначеного періоду залишалось стабільно низьким (3,04 у 2017 р. та 2,96 у 2023 р.). Україна також демонструє позитивну динаміку: у 2017–2023 роках значення індексу зменшилось з 6,52 до 5,08, що свідчить про поступове зниження ризиків у цій сфері. Це стало можливим завдяки активному

впровадженню антикорупційних реформ і законодавчих змін. Натомість найгіршу ситуацію у 2023 році зафіксовано в Гаїті та М'янмі, які показали найвищі рівні ризику згідно з індексом.

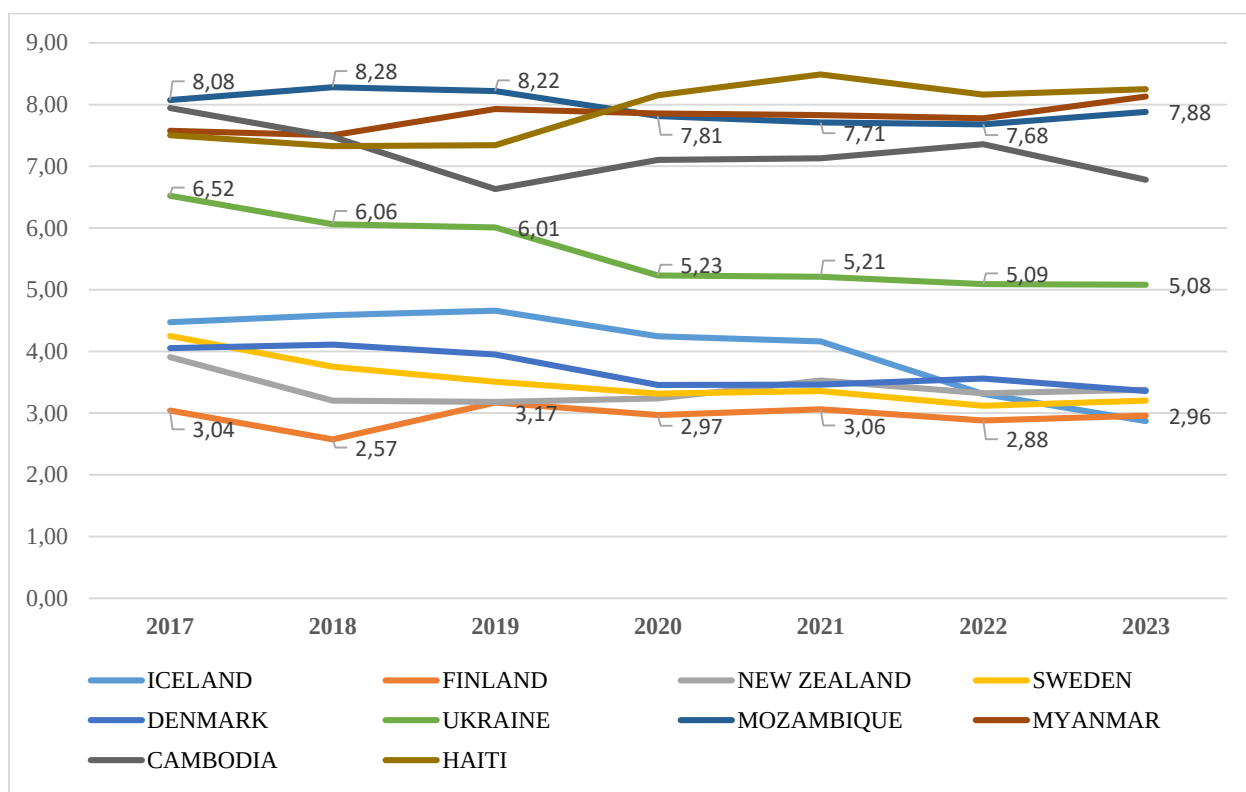

Рис. 2.1. Рейтинг окремих країн за Basel AML Index

Джерело: побудовано на основі [5]

Найбільш уживаним інструментом для оцінювання рівня корупції на макроекономічному рівні є Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), який з 1995 року обчислюється міжнародною організацією Transparency International на основі даних із 13 авторитетних джерел, що охоплюють дослідження міжнародних установ і аналітичних центрів. CPI дозволяє порівнювати країни за шкалою від 0 до 100 балів, де 0 балів вказує на ситуацію, коли корупція фактично заміщує державні функції, а 100 – на майже повну її відсутність. Відтак, чим вищий показник CPI, тим більш позитивним є сприйняття країни з точки зору корупції.

Індекс формує уявлення про корупцію в публічному секторі з погляду бізнесменів, інвесторів, ринкових аналітиків та інших представників приватного сектора. Важливо зазначити, що вищий бал CPI у однієї країни

порівняно з іншою не обов'язково свідчить про нижчий рівень реальної корупції, а радше про більш сприятливе її сприйняття [22].

Як свідчать дані рис. 2.2, мінімальне толерування корупції спостерігається в Данії (бал 90 у 2022-2023 рр.), Фінляндії (бал 87 у 2022-2023 рр.), Новій Зеландії (бал 85 у 2022-2023 рр.), тоді як сприйняття корупції за норму властиве Сомалі (бал 11 у 2023 р.), Венесуелі (бал 13 у 2023 р.), Гаїті (бал 17 у 2023 р.). Відзначимо, що у цих країнах-аутсайдерах за CPI, ситуація за останні кілька років ще погіршилась. Показники України в CPI за 2018-2023 рр. дещо покращилися – від 32 до 36 балів (в Україні населення досить повільно адаптується до реформ, згідно яких корупція не вважається нормою).

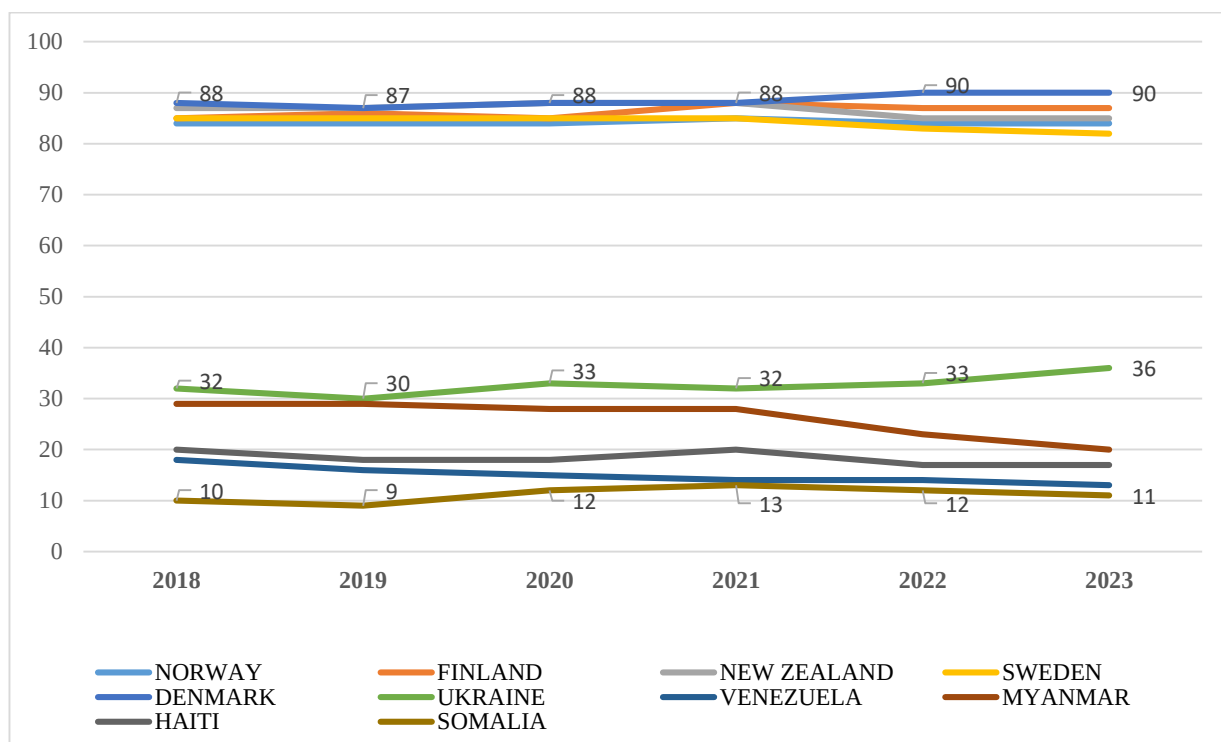

Рис. 2.2. Рейтинг окремих країн за Corruption Perceptions Index

Джерело: побудовано на основі [22]

Згідно зі звітом Transparency International за 2023 рік, Україна, яка має статус країни-кандидатки до ЄС, піднялася в рейтингу Індексу сприйняття корупції (CPI), набравши на 3 бали більше, ніж у попередньому році, і посіла 104-е місце разом із Сербією (див. рис. 2.3). Серед інших кандидатів на вступ до ЄС результати були різноманітними [22]: Грузія втратила 3 бали (49 місце), Чорногорія додала 1 бал (63 місце), Молдова піднялася на 3 бали (76 місце),

Північна Македонія — +2 бали (76 місце), Албанія — +1 бал (98 місце), Боснія і Герцеговина — +1 бал (108 місце), Туреччина втратила 2 бали, опинившись на 115 місці.

Серед країн-сусідів Україна помітно випередила росію, яка втратила 2 бали і з результатом у 26 балів опустилася на 141-е місце у світі (дані CPI за 2024 рік). Серед західних сусідів: Румунія зберегла свої позиції (63 місце), Польща втратила 1 бал і посіла 47-е місце. Позитивна динаміка України у CPI у 2023 році, незважаючи на виклики повномасштабної війни, є результатом ефективної та узгодженої діяльності антикорупційних інституцій та органів державної влади

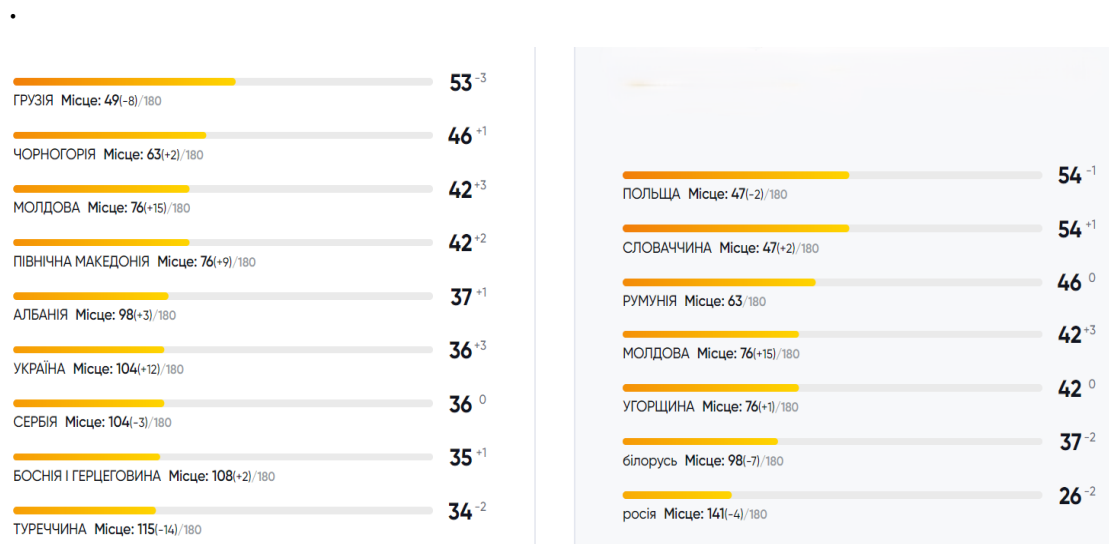

Рис. 2.3. Рейтинг України за CPI порівняно із деякими європейськими країнами у 2023 р. [22]

Ще одним важливим аналітичним інструментом для оцінки глобального контексту фінансової прозорості є Індекс фінансової таємниці (Financial Secrecy Index, FSI). Цей індекс дозволяє визначити юрисдикції, які найбільше сприяють уникненню фінансової прозорості та дозволяють окремим особам чи організаціям приховувати свої активи від дії принципу верховенства права. Індекс ідентифікує ключових міжнародних провайдерів фінансової секретності та аналізує нормативно-правові механізми, які національні уряди можуть змінити задля зниження рівня фінансової закритості [31]. Втім, варто

зазначити, що оновлення FSI відбувається нерегулярно, а отже, його аналітична релевантність обмежується певними часовими рамками та колом держав, охоплених останніми публікаціями.

Оцінка за FSI для кожної юрисдикції розраховується на основі 20 показників, які групуються навколо чотирьох основних параметрів фінансової таємниці (Додаток Б):

- 1) реєстрація права власності;
- 2) прозорість юридичної особи;
- 3) справедливість податкового та фінансового регулювання;
- 4) міжнародні стандарти та співробітництво.

Рис. 2.4 дозволяє побачити, до позиції України за 2018-2022 р. за FSI покращилися (з 69 до 59 балів), тобто Україна поступово мінімізує свій внесок у глобальну фінансову таємницю, хоча найкращі тренд у зміні FSI позицій демонструє Ісландія.

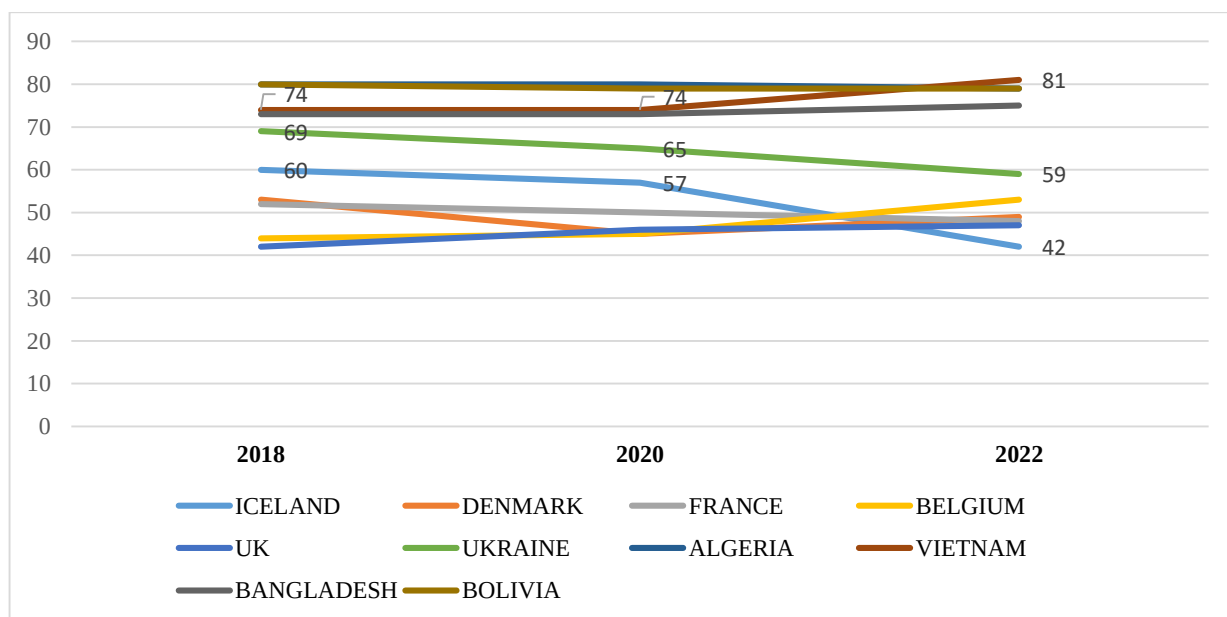

Рис. 2.4. Рейтинг окремих країн за Financial Secrecy Index

Джерело: побудовано на основі [31]

Міжнародна організація The Fund for Peace (FFP) створила запатентований інструмент оцінки конфліктів в світі (Conflict Assessment System Tool – CAST), який дозволяє щорічно розраховувати Індекс

неспроможних (крихких) держав (Fragile States Index) за методикою, наведеною в Додатку В. Максимальне значення індексу – 120, що є ознакою т.з. “failed state”. Чим менше значення індексу, тим кращі позиції держав у Fragile States Index рейтингу.

Неспроможна держава (failed state) – держава, що не може ефективно виконувати функції безпеки, забезпечення добробуту населення та не має ефективного контролю за територією [12]. Використання цього терміну у науковій літературі є досить суперечливим, оскільки його нерідко застосовують як синонім до корумпованої системи або “bad governance”, що є не зовсім коректним, оскільки недієздатна держава не в змозі відтворити умови свого функціонального існування, в той час, як політичні режими з поганим управлінням і корумпованою елітою продовжують виконувати основні державні функції [88].

Як видно з рис. 2.5, Україна через війну 2022-2024 рр. суттєво погіршила показник неспроможності у 2024 р. порівняно з 2022 р., наблизившись до балу 93,1 (22 позиція із 179 країн світу, що є загрозливим показником). Зауважимо, що до російсько-української війни показник України у рейтингу неспроможних держав скоротився з 74,0 балів у 2017 р. до 68,6 балів у 2022 р. Найбільш неспроможними державами у 2024 р. виявились Сомалі (111,3 бали і 1 позиція), Сирія (108,1 бали і 4 позиція) та Ємен (106,6 бали та 6 позиція), тоді як найкращі показники продемонстрували Норвегія (12,7 бали і 179 позиція), Фінляндія (14,3 бали і 178 позиція) та Ісландія (15,2 бали і 177 позиція).

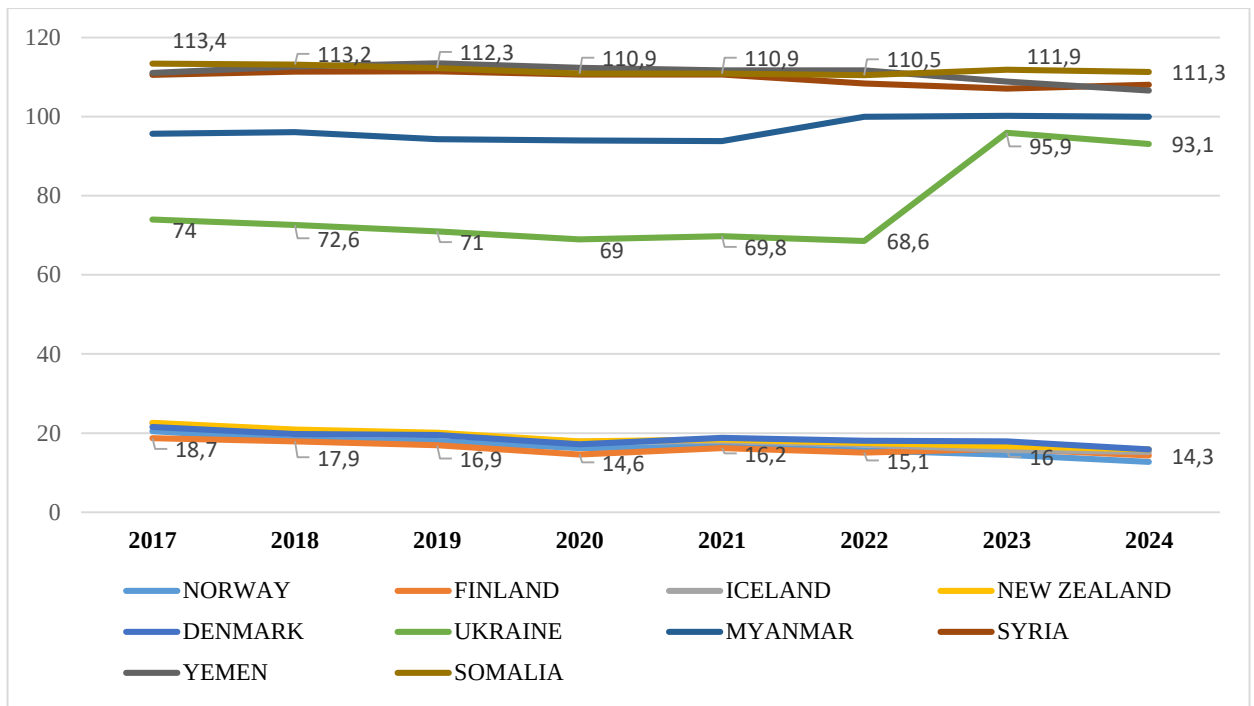

Рис. 2.5. Рейтинг окремих країн за Fragile States Index

Джерело: побудовано на основі [32]

І хоча Fragile States Index напряду не демонструє ступінь корумпованості державних чи приватних інститутів в країні, однак можна припустити, що загальна інституційна неспроможність та колапс органів публічної влади, брак економічного розвитку, погіршення соціальних страндартів так чи інакше провокують бідність, нерівність та схильність до корупційних зловживань на усіх щаблях управління (в таких економіках домінують цінності виживання, а не розвитку).

Ще одним важливим індикатором є Глобальний індекс корупції (*Global Corruption Index, GCI*), який дозволяє ідентифікувати та класифікувати ризики корупційної поведінки в різних країнах. GCI формується на основі 43 стандартизованих та агрегованих наборів даних, оцінюючи ризики за шкалою від 0 до 100, де 0 вказує на мінімальний ризик корупції, а 100 — на найвищий.

У 2023 році топ-5 країн за GCI очолили: Фінляндія (6,66 балів), Норвегія (8,3 балів), Нова Зеландія (8,38 балів), Швеція (8,44 балів) та Данія (10,9 балів), що свідчить про мінімальний рівень корупції в цих країнах. Водночас, до категорії найризикованіших потрапили: Сирія (86,82 бали), Північна Корея

(85,77 бали), Конго (80,49 бали), Південний Судан (80,0 бали) та Ємен (78,89 бали), що є країнами з найвищими ризиками корупції [38]. Україна у 2023 році отримала 51,67 балів, що вказує на середній рівень ймовірності корупційних проявів на різних рівнях управління та в секторах економіки.

Global Corruption Index (GCI) відрізняється від інших індексів своєю здатністю детально відображати різні прояви корупційної поведінки та враховувати їх вагу у загальному рейтингу. Як показано на рис. 2.6, він аналізує різноманітні форми корупції, від злочинів “білих комерців” до політичної корупції, в таких країнах, як Ісландія, Норвегія, Україна, Сирія та Ємен. Україна демонструє досить високий рівень ризику корупційного досвіду серед своїх громадян (72 бали), тоді як у Сирії цей показник складає 40 балів, а в Ісландії та Норвегії – всього 5 балів. Крім того, в Україні спостерігається негативна ситуація за індикатором ефективності урядування (56 балів), в той час як Ісландія та Норвегія мають значно кращі результати (15 і 6 балів відповідно) [38].

Ще одним цікавим індикатором для аналізу корупційних ризиків є Глобальний індекс організованої злочинності (Global Organized Crime Index – GOCI), який дозволяє оцінювати країни за двома вимірами (Додаток Г):

1. Перший компонент GOCI – злочинність – складається з двох підкомпонентів: 1) масштаб і вплив 15-ти кримінальних ринків (політичні, соціальні та економічні системи, що сприяють незаконній торгівлі та/або експлуатації товарів чи людей); 2) структура та вплив 5-ти типів злочинних акторів (мафіозні групи, злочинні мережі, злочинні державні суб’єкти, злочинні іноземні суб’єкти та злочинні суб’єкти приватного сектору).

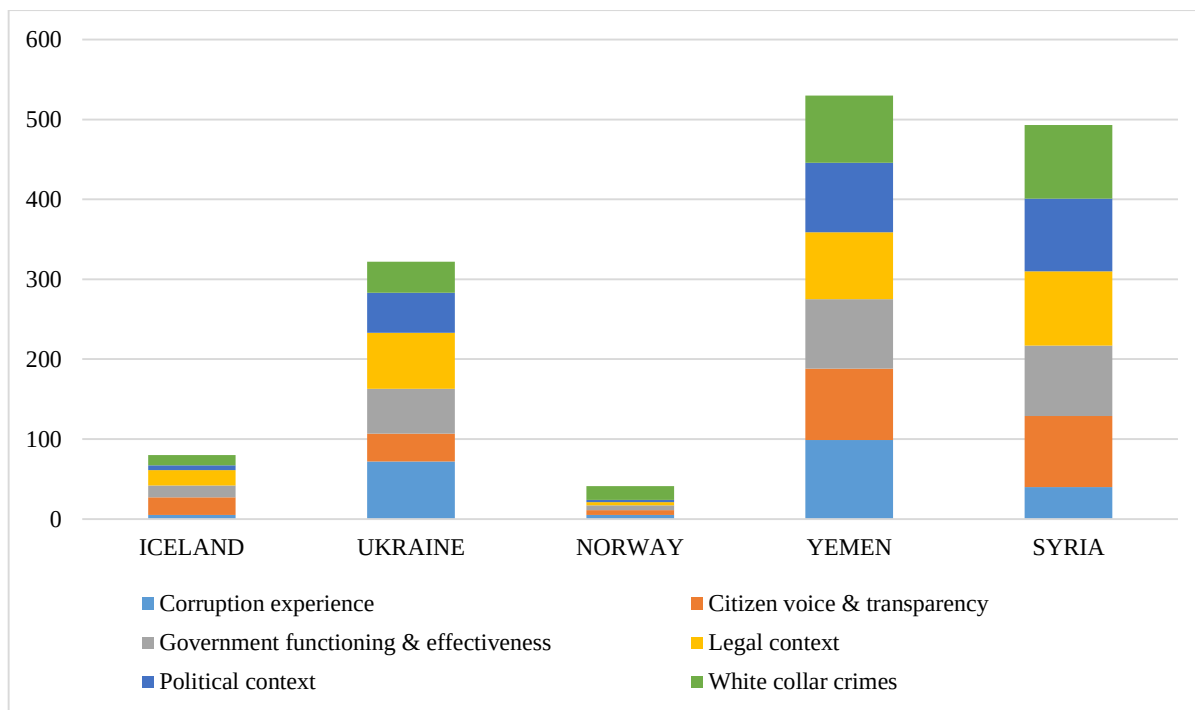

Рис. 2.6. Значення та складові Global Corruption Index в окремих країнах світу, 2023 р.

Джерело: побудовано на основі [38]

2. Другий компонент GOCI – якість заходів стійкості – тип і ефективність заходів, які використовують держави проти загроз організованої злочинності, з якими вони стикаються (здатність країн бути стійкими за 12-ма елементами стійкості).

Як видно з рис. 2.7, за 2021-2023 рр. Україна погіршила показник злочинності (з 6,18 до 6,48 бали), проте покращила показник стійкості (з 4 до 4,54 бали). Країнами-лідерами за низькими індикаторами злочинності є Ісландія (3,37 бали у 2023 р.) та Фінляндія (2,98 бали у 2023 р.), тоді як країнами-аутсайдерами виступають Мексика (7,57 бали у 2023 р.) та Конго (7,35 бали у 2023 р.). Стосовно індикатора стійкості, то він є досить високим саме в Ісландії та Фінляндії (8,21 та 8,63 бали відповідно у 2023 р.) та низьким у Конго (2,38 бали у 2023 р.).

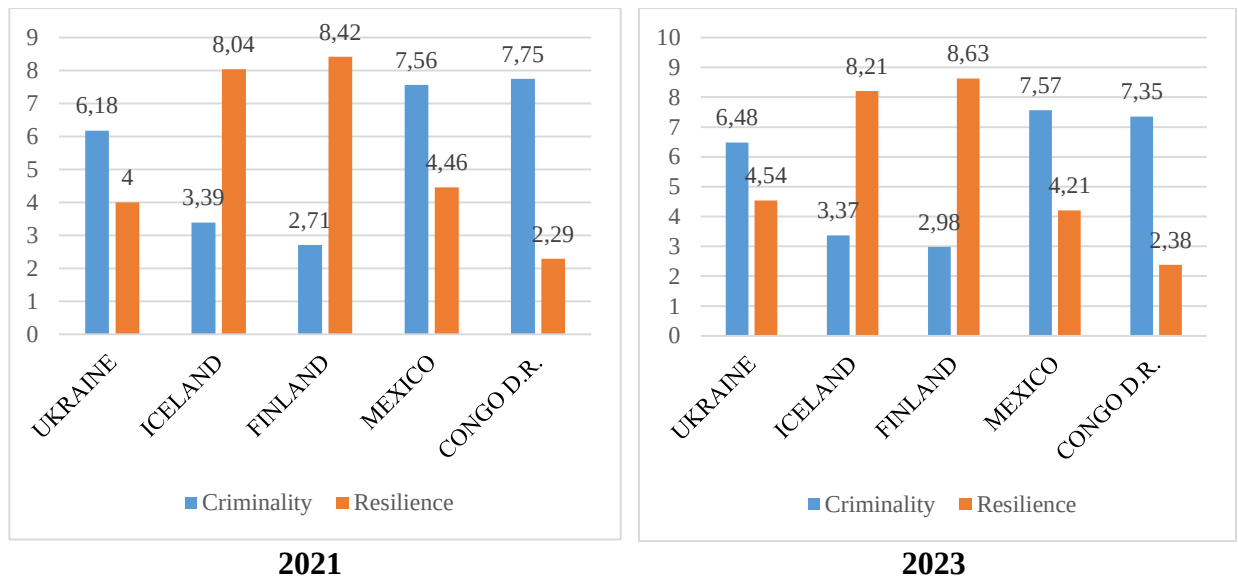

Рис. 2.7. Значення Global Organized Crime Index в окремих країнах світу за показниками злочинності (criminality) та стійкості (resilience)

Джерело: побудовано на основі [39]

Загальний аналіз даних Global Organized Crime Index за період 2021-2023 рр. (рис. 2.8) показує, що кількість країн із низьким рівнем злочинності та високою стійкістю до її проявів знизилася до 47 (верхній лівий квадрант), в той час як кількість країн із високим рівнем злочинності та низьким рівнем стійкості зросла до 63. Це є негативним трендом.

Найкращі результати в боротьбі з організованою злочинністю демонструють країни верхнього лівого квадранту (Додаток Д), серед яких 31 країна Європи, 7 країн Америки та Азії, 6 країн Океанії і 3 країни Африки (Кабо-Верде, Маврикій і Руанда). У свою чергу, найгірші позиції за **GOCI** займають країни нижнього правого квадранту (Додаток Д), до яких належать 21 країна Африки, 19 країн Азії, 14 країн Америки та 9 країн Європи (в тому числі Україна). Країни, які потрапили в категорію “високий рівень злочинності – низька стійкість”, пережили сплеск злочинності, корупції та непотизму без належної реакції з боку урядів щодо протидії цим негативним явищам.

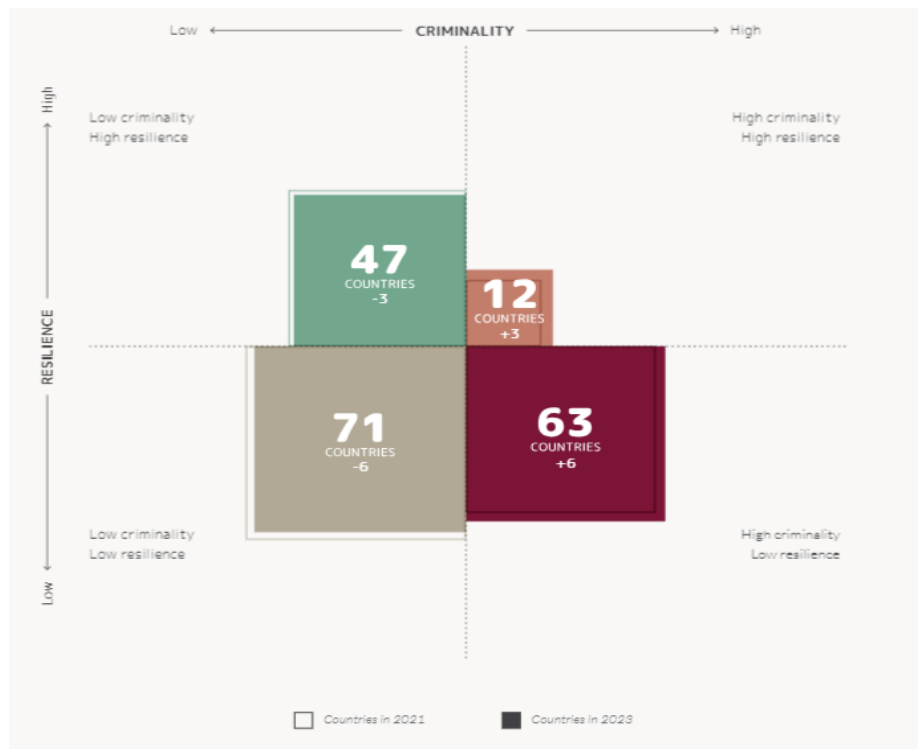

Рис. 2.8. Динаміка зміни позицій країн у Global Organized Crime Index [39]

Додатковими опосередкованими індикаторами поширення в країні корупції є т.з. Глобальні індекси стану демократії (Global State of Democracy Indices – GSoD Indices), які характеризують країни за чотирьма векторами (Додаток Е) від 0 до 1 бали [8; 72]:

1. Представництво (чесні вибори, інклюзивне виборче право, конкуренція політичних партій, легітимно обраний уряд, ефективний парламент).
2. Права (незалежність судової влади, відсутність корупції, безпека).
3. Верховенство права (справедливе публічне управління, ефективний контроль за виконавчою владою).
4. Участь (громадянське суспільство, участь у виборах, пряма демократія, місцева демократія).

Рис. 2.9 дає уявлення про досягнення усіх ключових індексів стану демократії у Фінляндії, Україні та Сомалі. Україна демонструє середні показники по субіндексам представництва (0,52 у 2023 р.), права (0,49 у 2023 р.) та участі (0,57 у 2023 р.), але має низький показник верховенства права (0,4 у 2023 р.).

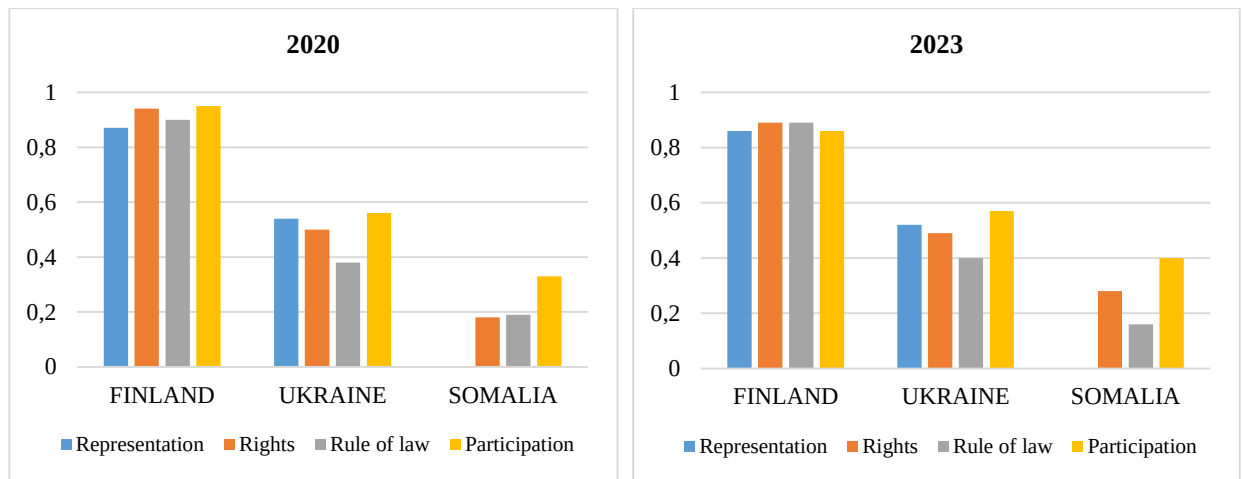

Рис. 2.9. Зміна позицій країн у рейтингу GSoD Indices

Джерело: побудовано на основі [42]

Індекс суспільної доброчесності (Index of Public Integrity – IPI) є новим об'єктивним показником ефективності стратегій боротьби з корупцією в усьому світі [51; 52]. IPI складається з шести окремих індикаторів:

1. Незалежність судової влади (Judicial Independence).
2. Адміністративна прозорість (Administrative Transparency).
3. Онлайн-послуги (Online Services).
4. Прозорість бюджету (Budget Transparency).
5. Електронне громадянство (E-Citizenship).
6. Свобода преси (Freedom of the Press).

Інтегральний показник IPI розраховується як середня величина від усіх вищезазначених субіндексів. Методика побудови IPI наведена в Додатку Є.

Як показано на рис. 2.10, Україна трохи погіршила свої позиції за Індексом суспільної доброчесності (IPI) у 2023 році порівняно з 2021 роком, поступаючись лідерам цього рейтингу, такими як Фінляндія, Данія та Норвегія. Водночас деяким країнам-аутсайдерам, як Камерун і Венесуела, вдалося дещо покращити свої позиції в рейтингу IPI за період 2021-2023 рр.

Суспільна доброчесність і корупція взаємопов'язані явища. Ризик корупції визначається як результат балансу між можливостями для її прояву (наприклад, дискреційні повноваження влади, доступ до ресурсів) і обмеженнями, які можуть накладати публічні організації (судова система,

ЗМІ), громадянське суспільство та окремі особи (виборці, викривачі), щоб запобігти зловживанню владою. Суспільна доброчесність є суспільним благом, яке залежить від поведінки більшості полісімейкерів і громадян, якщо вони не беруть участі в корупційних діях, не зловживають владою та не толерують корупцію. Таким чином, ризик корупції мінімальний у тих країнах, де рівень суспільної доброчесності є високим (рис. 2.11).

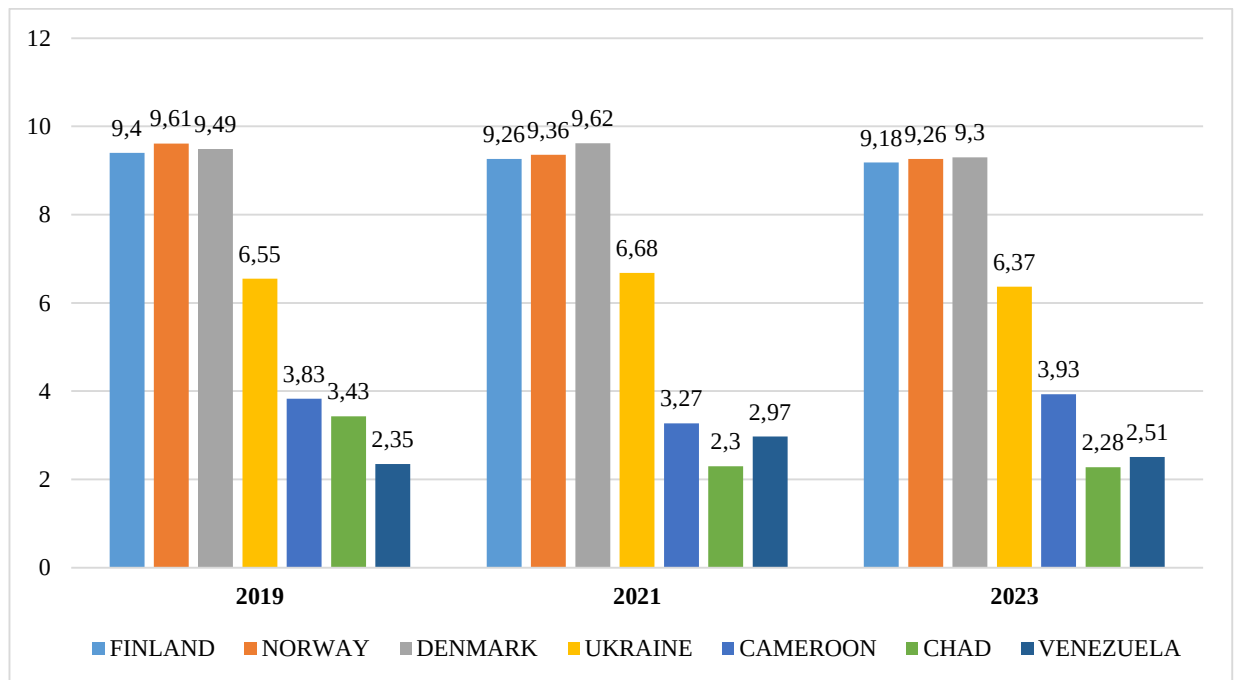

Рис. 2.10. Рейтинг окремих країн за Index of Public Integrity, 2019-2023 рр.

Джерело: побудовано на основі [51]

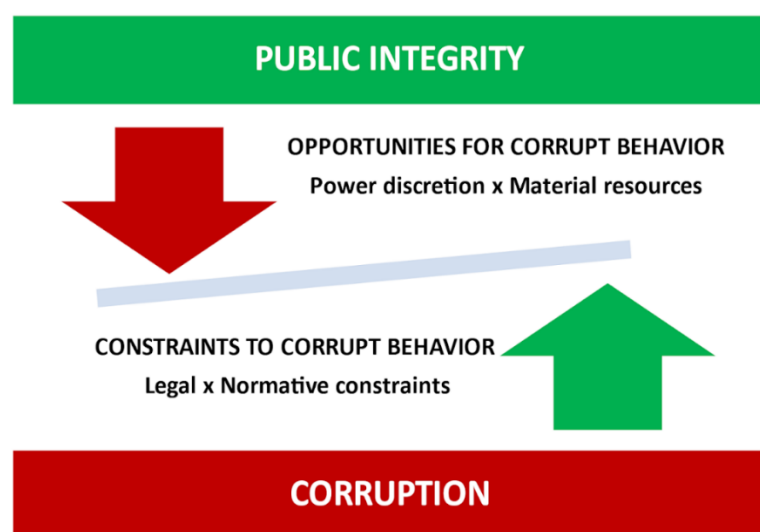

Рис. 2.11. Взаємозв'язок суспільної доброчесності і корупції [53]

Індекс верховенства права (Rule of Law Index – RLI), розроблений World Justice Project, визначає верховенство права як систему законів, інститутів, норм, яка базується на принципах (Додаток Ж):

1. Підзвітності (Accountability), що означає однакову відповідальність перед законом як державних, так і приватних суб'єктів.

2. Законності (Just Law), що означає чіткість, публічне оприлюднення і стабільність законодавства, яке гарантує дотримання прав людини, охорону власності, захист процесуальних прав.

3. Відкритого урядування (Open Government), що означає керованість, доступність, ефективність і справедливість процесів, за допомогою яких здійснюється правосуддя.

4. Доступного та неупередженого правосуддя (Accessible and Impartial Justice), що означає, що правосуддя здійснюється компетентними та незалежними представниками, які є мають відповідні ресурси та відстоюють громадські інтереси.

Ефективне верховенство права зменшує корупцію, сприяє подоланню бідності та безробіття, захищає людей від свавілля бюрократичних структур [82], і є основою справедливості, миру, підзвітного уряду та поваги до ключових прав і свобод громадян. Традиційно верховенство права розглядається як сфера діяльності адвокатів і суддів, проте повсякденні питання безпеки, справедливості, неупередженого правосуддя та управління стосуються всіх громадян без винятку.

Рис. 2.12 демонструє динаміку RLI в Україні та країнах, що мають як найкращі, так і найгірші показники верховенства права. Топ-3 за RLI посідають Норвегія, Данія та Фінляндія, в яких значення цього індексу коливається від 0,87 до 0,9. Найгірші показники верховенства права мають Венесуела (0,26 в 2023 р.), Камбоджа (0,31 в 2023 р.) та Конго (0,34 в 2023 р.). Україна порівняно з 2020-2021 рр. дещо погіршила свій RLI (з 0,51 до 0,49 балів), однак тим не менш залишається країною із середнім значенням індексу верховенства права на мапі світу.

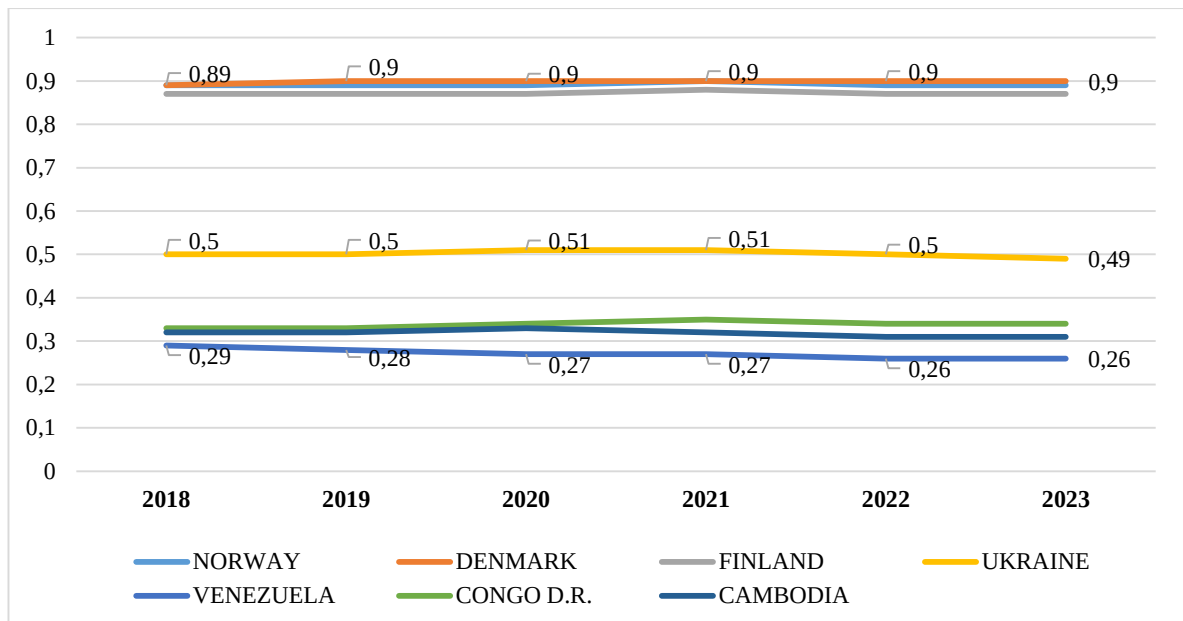

Рис. 2.12. Рейтинг окремих країн за Rule of Law Index, 2018-2023 рр.

Джерело: побудовано на основі [82]

Ще одним цікавим показником є Індекс демократії Economist Intelligence Unit (EIU Democracy Index), що оцінюється за шкалою від 0 до 10 і базується на п'яти ключових категоріях:

1. Виборчий процес і плюралізм (electoral process and pluralism).
2. Функціонування уряду (functioning of government).
3. Політична участь (political participation).
4. Політична культура (political culture).
5. Громадянські свободи (civil liberties).

На основі балів за показниками у вищенаведених категоріях кожна країна класифікується як один із чотирьох типів режиму (Додаток 3): “повна демократія” (full democracy), “демократія з вадами” (flawed democracy), “гібридний режим” (hybrid regime) або “авторитарний режим” (authoritarian regime).

Відповідно до EIU Democracy Index за 2023 р., 74 із 167 країн світу притаманні демократичні режими певного типу. Кількість країн з “full democracy” (більше 8 з 10 балів) у 2022-2023 рр. залишалася стабільною (24), тоді як кількість країн з “flawed democracy” у 2023 р. зросла порівняно з 2022

р. із 48 до 50. З решти 95 країн 34 класифікуються як “hybrid regime”, що поєднують елементи формальної демократії та авторитаризму, і 59 класифікуються як “authoritarian regime”.

На рис. 2.13 наведені дані про країни, що належать до усіх типів режимів: Норвегія, Нова Зеландія та Ісландія як країни з повною демократією, Чилі, Естонія та США – з демократією з вадами, Бангладеш, Перу, Україна – з гібридним режимом, Білорусь, Сирія, Афганістан – з авторитарним режимом.

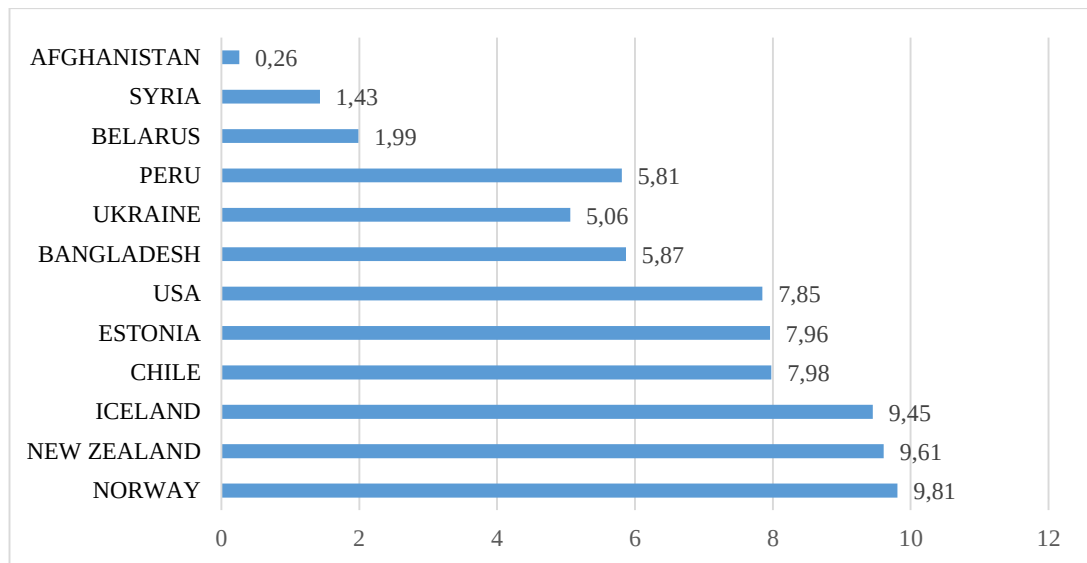

Рис. 2.13. Рейтинг окремих країн за EIU Democracy Index, 2023 р.

Джерело: побудовано на основі [27]

В групі країн Східної Європи та Центральної Азії Україна займає позицію дещо нижчу за середній показник по регіону (5,06 проти 5,37), випереджаючи лише Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, росію, Казахстан, Киргизію (табл. 2.1).

В розрізі окремих індикаторів індексу найкращі значення Україна має за рівнем політичної участі (7,22 бали) на рівні з Молдовою, що є найкращим результатом по регіону, та виборчим процесом і плюралізмом (5,58 бали). Тоді як найгірші значення Україна демонструє за показником якості функціонування уряду (3,07). І хоча корупційні ризики притаманні всім країнам світу без винятку, в демократичних країнах вони є значно нижчими, ніж в країнах з гібридним режимом та авторитаризмом.

**Країни регіону Східної Європи та Центральної Азії у 2023 рр. за EIU
Democracy Index [27]**

	Overall score	Global Rank	Regional rank	I Electoral process and pluralism	II Functioning of government	III Political participation	IV Political culture	V Civil liberties	Regime type
Kazakhstan	3.08	120	22	0.50	3.21	5.00	3.75	2.94	Authoritarian
Kyrgyz Republic	3.70	109	21	4.33	1.86	3.89	3.13	5.29	Authoritarian
Latvia	7.38	37=	4	9.58	6.43	6.11	6.25	8.53	Flawed democracy
Lithuania	7.31	39	5	9.58	6.43	6.11	5.63	8.82	Flawed democracy
Moldova	6.23	68	15	7.42	5.36	7.22	4.38	6.76	Flawed democracy
Montenegro	6.67	52	9	8.75	7.14	6.67	3.75	7.06	Flawed democracy
North Macedonia	6.03	72=	16	7.83	5.71	6.11	3.13	7.35	Flawed democracy
Poland	7.18	41=	6	9.58	6.07	6.67	6.25	7.35	Flawed democracy
Romania	6.45	60	11	9.17	6.43	5.56	3.75	7.35	Flawed democracy
Russia	2.22	144	24	0.92	2.14	2.22	3.75	2.06	Authoritarian
Serbia	6.33	64	13	7.83	6.07	6.67	3.75	7.35	Flawed democracy
Slovakia	7.07	44	7	9.58	6.07	5.56	5.63	8.53	Flawed democracy
Slovenia	7.75	31=	3	9.58	7.14	7.22	6.25	8.53	Flawed democracy
Tajikistan	1.94	155	27	0.00	2.21	2.22	4.38	0.88	Authoritarian
Turkmenistan	1.66	162	28	0.00	0.79	2.22	5.00	0.29	Authoritarian
Ukraine	5.06	91	19	5.58	3.07	7.22	5.00	4.41	Hybrid regime
Uzbekistan	2.12	148=	25	0.08	1.86	2.78	5.00	0.88	Authoritarian
Regional score	5.37			6.27	4.73	5.30	4.80	5.77	

Матриця ризиків хабарництва (TRACE Bribery Risk Matrix) використовується для оцінки ризику зустрічі з хабарництвом (Global Business Bribery Risk) в 194 країнах світу, де 0 позначає мінімальний ризик, а 100 — максимальний. Ця матриця складається з чотирьох основних елементів (Додаток I):

1. Взаємодія бізнесу з урядом (Business Interactions with Government) — цей елемент стосується прямої взаємодії між компанією (або її представниками) та державними службовцями, враховуючи інтенсивність взаємодії, суспільне ставлення до хабарництва та інструменти впливу, які можуть використовувати державні службовці.

2. Запобігання хабарництву та правозастосування (Anti-Bribery Deterrence and Enforcement) — цей елемент охоплює як формальні механізми, так і менш формальні методи запобігання хабарництву.

3. Прозорість уряду та публічної служби (Government and Civil Service Transparency) — стосується доступності та відкритості інформації про діяльність публічних інститутів.

4. Спроможність громадянського суспільства до нагляду (Capacity for Civil Society Oversight) — цей елемент зосереджений на свободі і можливостях

громадськості, зокрема ЗМІ, у здійсненні нагляду і стримуванні корупційних проявів в публічному секторі.

Згідно з результатами 2023 року, країни з найвищим ризиком комерційного підкупу включають Північну Корею, Туркменістан, Сирію, Екваторіальну Гвінею та Ємен, тоді як найменший ризик спостерігається в Норвегії, Новій Зеландії, Швейцарії, Швеції та Данії [74]. Як видно з рис. 2.14, Україна знаходиться на середньому рівні в світовому рейтингу корупційних ризиків, але за останніми даними її позиції погіршилися з 2020 року (з 49 до 52 балів).

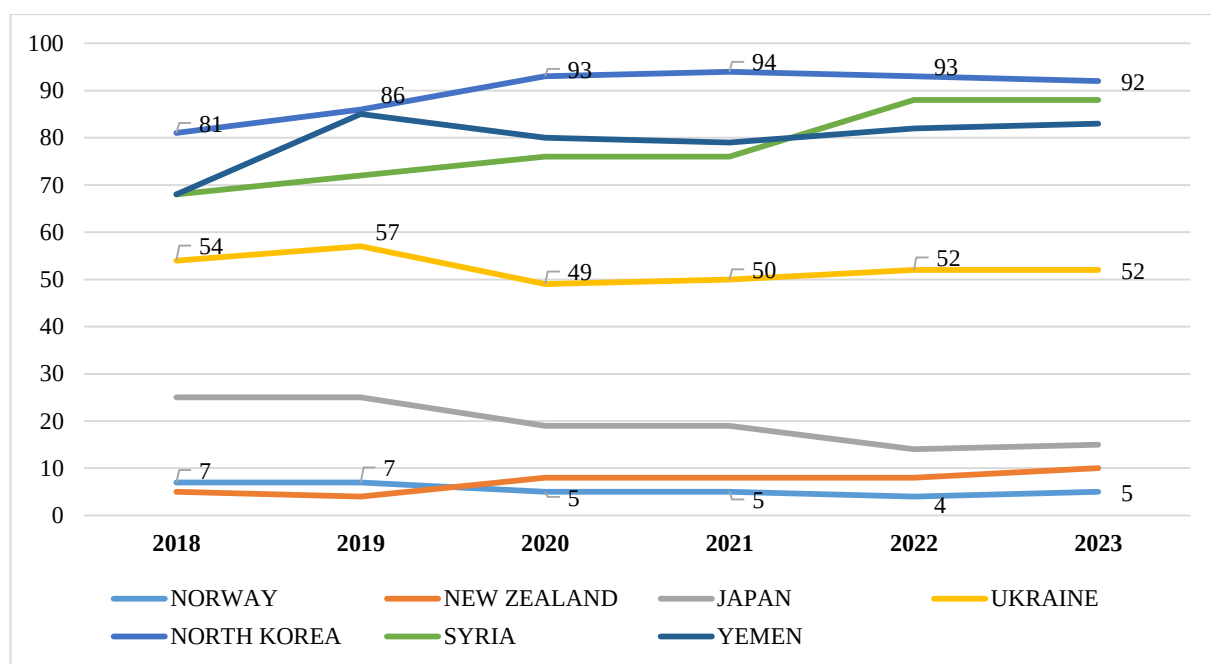

Рис. 2.14. Рейтинг окремих країн за TRACE Bribery Risk, 2018-2023 рр.

Джерело: побудовано на основі [74]

Аналізуючи TRACE Bribery Risk Matrix по окремих елементах (табл. 2.2), можна відзначити, що ризик частих контактів між бізнесом і органами влади в Новій Зеландії практично мінімальний (1), спроможність громадянського суспільства контролювати владу найвища в Норвегії та Данії (1), а найкраща прозорість уряду та публічної служби зафіксована в Швеції та Норвегії (1). В Україні найбільший корупційний ризик пов'язаний саме з взаємодією бізнесу і публічних служб (67), хоча спроможність громадянського суспільства здійснювати нагляд за владою має доволі хороший показник (36). В країнах з

найгіршими показниками TRACE Bribery Risk, найбільший ризик щодо прозорості уряду та публічної служби спостерігається в Сомалі (100), а з запобігання хабарництву — в Північній Кореї (100).

V-Dem ресурс [79] надає багатовимірний та дезагрегований набір даних, що відображає складність концепції демократії як системи правління. Згідно методики V-Dem виокремлюється п'ять типів демократії: 1) електоральна (electoral), 2) ліберальна (liberal), 3) учасницька (participatory), 4) дорадча (deliberative), 5) егалітарна (egalitarian). Відповідно, країни світу ранжуються за сукупністю ознак приналежності до того чи іншого типу. Наприклад, якщо Данія демонструє найвищий показник розвитку егалітарного та електорального компонентів демократії, то Швеція – ліберального, Норвегія – дорадчого, а Швейцарія – учасницького (партисипативного).

Таблиця 2.2

TRACE Bribery Risk Matrix в розрізі окремих складових по країнам світу, 2023 р.

№ в рейтингу	Країна	Бал	Складові балу			
			Business Interactions with Government	Anti-Bribery Deterrence and Enforcement	Government and Civil Service Transparency	Capacity for Civil Society Oversight
1.	Нова Зеландія	5	1	9	6	9
2.	Швеція	5	7	10	1	3
3.	Норвегія	7	13	5	1	1
4.	Данія	8	9	3	17	1
5.	Фінляндія	9	14	6	9	4
...						
105	Україна	54	67	53	48	36
...						
195	Північна Корея	81	...	100	90	96
196	Туркменістан	82	93	48	80	88
197	Чад	82	83	78	95	70
198	Венесуела	82	99	75	74	67
199	Лівія	83	88	78	89	70
200	Сомалі	92	90	89	100	88

Джерело: побудовано на основі [74]

V-Dem Institute зосереджує свою увагу на розрахунку т.з. Індексу ліберальної демократії (Liberal Democracy Index – LDI), що об'єднує ключові інститути демократії з ліберальним виміром: обмеження виконавчої влади

законодавчою і судовою гілками, а також верховенство права й повага до громадянських свобод. Додаток К демонструє класифікацію країн за кількома типами режимів: від ліберальних демократій до закритих автократій (за даними 2023 р. Україна належить до електоральних автократій).

Згідно даних звіту The Democracy Report 2024 [60], трансформацію політичного режиму за останні 20 років демонструють 60 країн світу, причому 42 країни (35% населення світу) – до автократизації, і лише 18 країн (5% населення світу) – до демократизації (рис. 2.15). Демократизація означає, що країна робить кроки до розширення демократії, незалежно від початкової точки, тоді як автократизація – навпаки (рис. 2.16). Демократизація може початися у автократії (лібералізація) або демократії (поглиблення), і навпаки, автократизація в демократії (відкат) або автократії (регрес) [60].

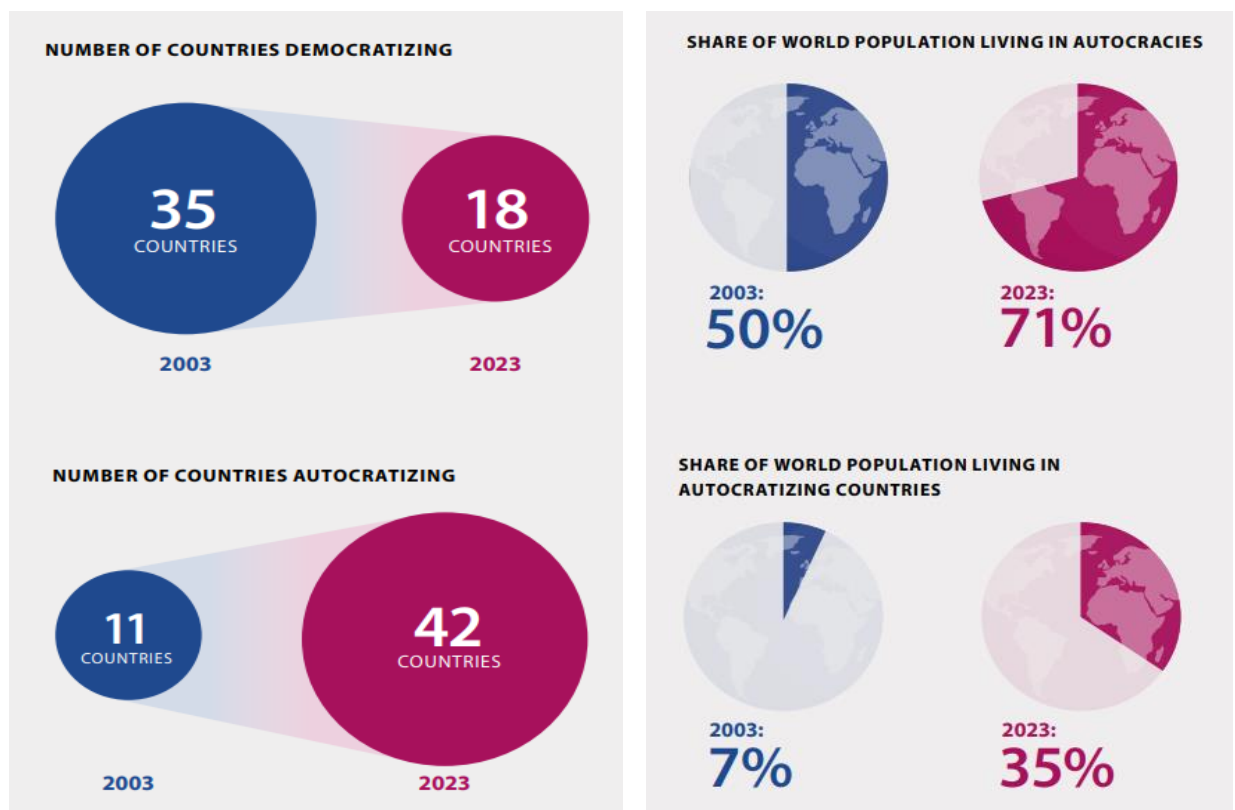

Рис. 2.15. Динаміка трансформації політичних режимів в світі, 2003-2023 рр. [60]

Рис. 2.17 демонструє позиції окремих країн світу за Індексом ліберальної демократії. Так, станом на 2023 р. Україна посідає 109-ту позицію серед 179-

ти країн світу (0,25 бали), тоді як рейтинг LDI очолюють Данія (0,88 бали), Швеція (0,85 бали) та Естонія (0,84 бали).

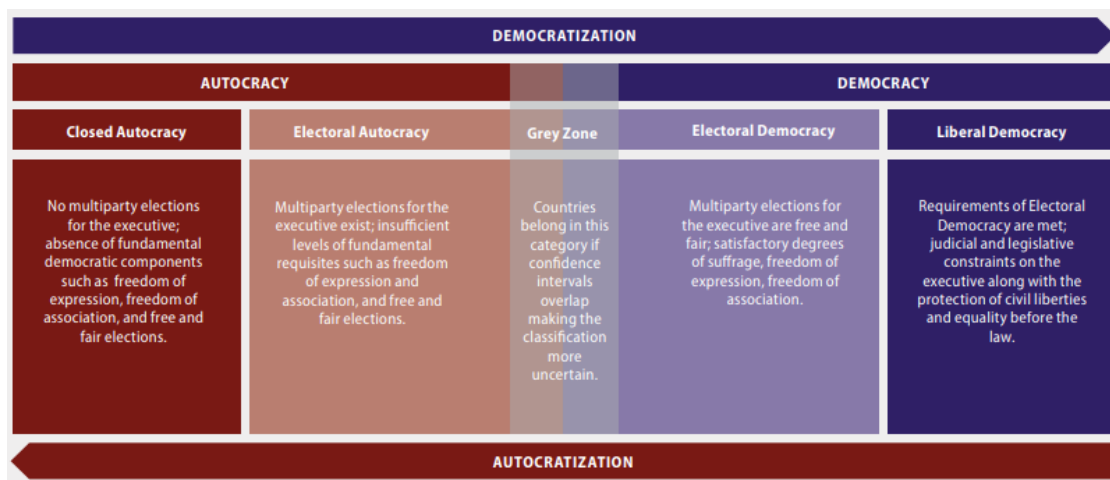

Рис. 2.16. Концептуалізація зміни режимів [60]

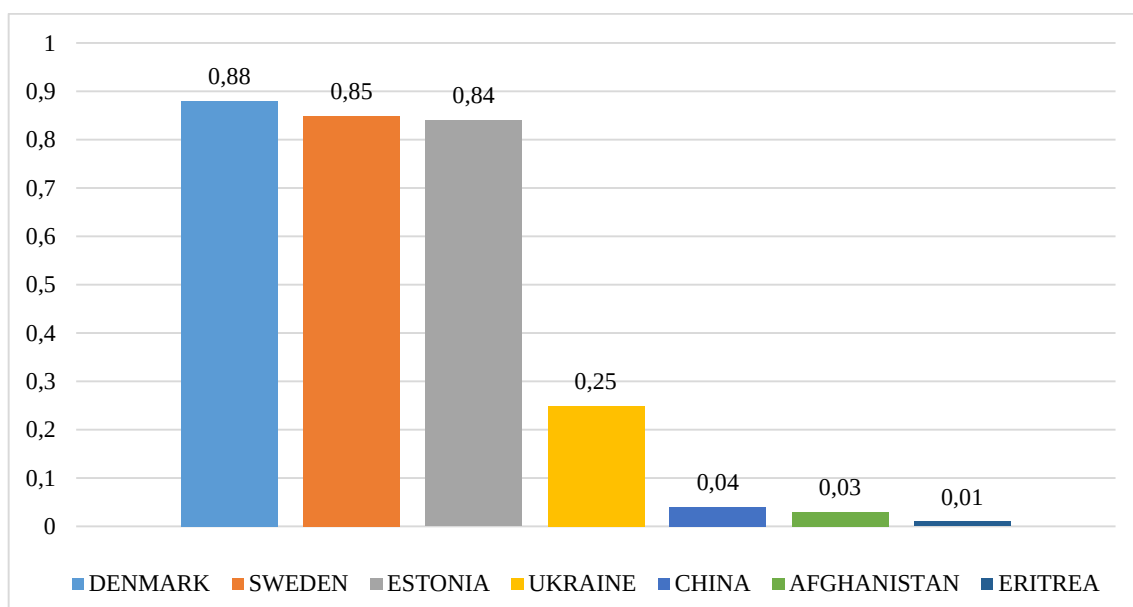

Рис. 2.17. Рейтинг окремих країн за Liberal Democracy Index, 2023 р.

Джерело: побудовано на основі [60]

Досить репрезентативними для оцінки ефективності публічного управління в країні є дані Worldwide Governance Indicators, що поділяються на шість груп [86]:

1. Голос і підзвітність (Voice and accountability) – індикатор фіксує дані про те, якою мірою громадяни можуть вільно обирати уряд, висловлювати погляди, чи є в країні свобода асоціацій і вільні ЗМІ.

2. Політична стабільність та відсутність насильства/тероризму (Political stability and absence of violence/terrorism) – індикатор вимірює імовірність політичної нестабільності та/або політично вмотивованого насильства, включаючи тероризм.

3. Ефективність урядування (Government effectiveness) – індикатор фіксує якість надання державних послуг, державної служби та ступеню її незалежності від політичного тиску, якість формування публічної політики, а також довіру громадськості до її реалізації.

4. Якість регулювання (Regulatory quality) – індикатор фіксує здатність уряду формувати та впроваджувати обґрунтовану політику та правила, які сприяють розвитку приватного сектора.

5. Верховенство права (Rule of law) – індикатор фіксує дані про те, якою мірою агенти довіряють правилам і нормам, дотримуються їх (зокрема, якість виконання контрактів, специфікація прав власності, довіра до поліції та судочинства, а також ймовірність злочинів і насильства).

6. Контроль над корупцією (Control of corruption) – індикатор фіксує дані про те, якою мірою державна влада використовується для приватної вигоди, включаючи як побутову, так і політичну корупцію, а також “захоплення” держави елітами, що задовольняють приватні інтереси (т.з. “state capture”).

Рис. 2.18 демонструє стан Worldwide Governance Indicators за 2018-2022 рр. в кількох країнах світу. Країною-лідером за практично всіма групами індикаторів є Швеція, в якій стабільно високі значення у 2022 р. мали індикатори підзвітності (96,62 бали), ефективності урядування (94,81 бали), якості регулювання (96,23 бали), верховенства права (93,87 бали) і контролю над корупцією (97,64 бали). На противагу Швеції, в Ємені усі індикатори WGI наближаються до 0, що свідчить про низький рівень якості публічного управління в країні. В Україні кілька груп WGI у 2022 р. досягнули середнього рівня (наприклад, підзвітність (45,89 бали), ефективність управління (33,02 бали) та якість регулювання (40,57 бали)), однак показники верховенства права (5,66 бали) та політичної стабільності (18,87 бали) залишаються на

низькому рівні. Індикатор контролю над корупцією теж низький, однак за 2018-2022 рр. зріс з 17,62 до 29,25 бали.

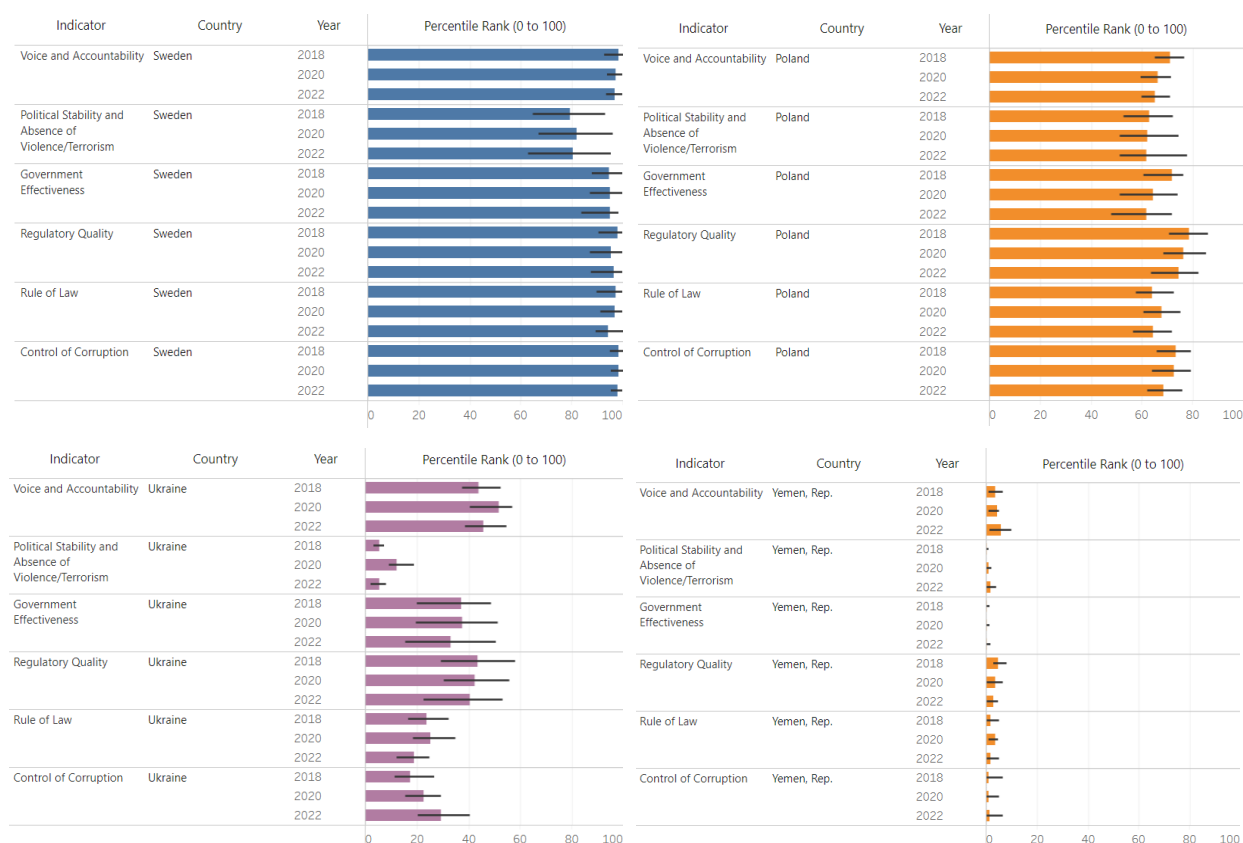

Рис. 2.18. Рейтинг окремих країн за складовими Worldwide Governance Indicators, 2018-2022 рр.

Джерело: побудовано на основі [86]

Резюмуючи, зазначимо, що хоча за багатьма аналізованими показниками Україна за останні роки досягнула певних успіхів (наприклад, Basel AML Index, Corruption Perception Index, Financial Secrecy Index), залишається чимало індикаторів, які демонструють слабкий прогрес України або погіршення її рейтингів (наприклад, Fragile State Index, Global Organized Crime Index, Index of Public Integrity, TRACE Bribery Risk Matrix).

2.2. Експертні оцінки корупційних ризиків в Україні

Експертні оцінки виступають як кількісними, так і якісними результатами оцінювання явищ, процесів, індикаторів, зроблених експертами на основі

власних міркувань (виражаються у балах, порядкових номерах, рейтингах тощо). Основні види експертних оцінок корупції з виокремленням їх сильних та слабких сторін наведені в Додатку Л. Вони, переважно, опосередковано оцінюють корупцію через прозорість, відкритість, доступність інформації та даних. Як і у випадку з агрегованими індексами, не за всіма ними можливо проаналізувати прогрес / регрес України в рейтингах корупції, однак наведемо динаміку зміни показників за найбільш значущими з них.

Одним з непрямих індикаторів оцінки корупції за експертними даними є CIVICUS Monitor, що відображає стан громадянського простору в країні за індикаторами політичних свобод, свобод асоціацій, волевиявлення та мирних зібрань, а також ступеню, в якому держава захищає основні громадянські права [17]. Залежно від стану громадянського простору країни класифікуються у п'ять груп: відкриті (open), звужені (narrowed), бар'єрні (obstructed), репресовані (repressed) та закриті (closed). Як видно з рис. 2.19, понад 70% населення світу сьогодні проживає в країнах, де громадянські права пригнічуються або повністю ігноруються. Усе це є викликом для демократії та за умов сучасних військових конфліктів ситуація зі свободами лише погіршується.

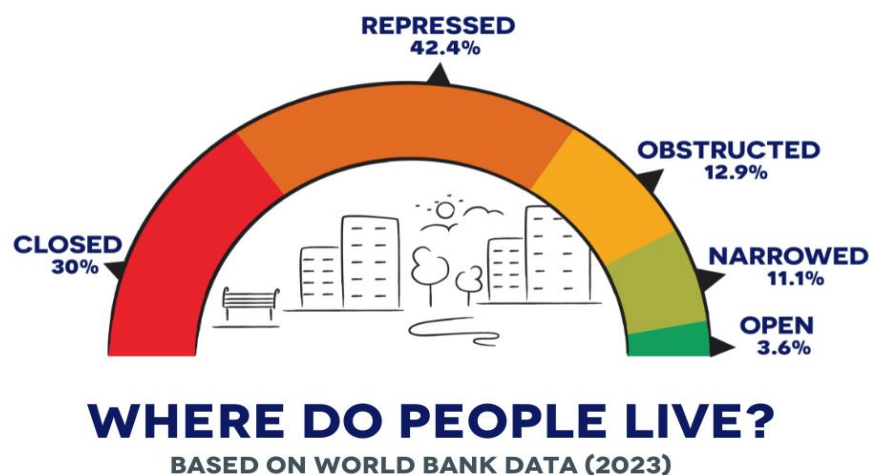

Рис. 2.19. Громадянський простір в світі, 2023 р. [17]

Україна в рейтингу CIVICUS Monitor стабільно протягом 2018-2023 рр. залишається в групі бар'єрних країн для розвитку громадянського простору, з

50-ти балами зі 100 можливих в рейтингу (для порівняння, Норвегія має 97 балів як відкрита країна, а Білорусь – 10 як закрита).

Дещо подібним до рейтингу CIVICUS Monitor є індекс Freedom of the World, що ґрунтується на припущенні, що свобода найкраще досягається в ліберально-демократичних суспільствах, позбавлених негативного впливу тоталітаризму та корупції. Приклад оцінки реальних прав і свобод громадян в кількох країнах світу наведений в табл. 2.3, де Україна займає середній рейтинг як за індикаторами Global Freedom, Internet Freedom, так і за Democracy Status [33].

Таблиця 2.3

Freedom of the World Index в розрізі окремих складових по країнам світу, 2024 р.

Індикатори	Україна	Естонія	Узбекистан
1. Global Freedom:	51(100)	96(100)	12(100)
- Political rights	23(40)	39(40)	2(40)
- Civil liberties	28(60)	57(60)	10(60)
2. Internet Freedom:	59(100)	92(100)	27(100)
- Obstacles to access	18(25)	25(25)	10(25)
- Limits on connect	22(35)	31(35)	11(35)
- Violations of user rights	19(40)	36(40)	6(40)
3. Democracy Status:	40(100)	83(100)	3(100)
- Democracy percentage	40,5(100)	83,3(100)	2,9(100)
- Democracy score	3,4(7)	6,0(7)	1,2(7)

Джерело: побудовано на основі [33]

Глобальний рейтинг права на інформацію (RTI Rating) є методологією, що порівнює силу законодавчої бази права на інформацію по країнах світу [40]. Рейтинг RTI обмежується вимірюванням правової бази, однак не оцінює якість впровадження законів, отже нерідко країни з відносно слабкими інститутами можуть бути дуже відкритими завдяки позитивним зусиллям із впровадженням, тоді як навіть відносно сильні інститути не можуть забезпечити відкритість, якщо норми законодавства не виконуються належним чином.

На рис. 2.20 відображено рейтинг кількох країн світу за RTI, з якого видно, що Україна має достатньо низький показник (19) порівняно з

Німеччиною (127) чи Норвегією (86). Ще нижчий показник RTI, ніж Україна, мають Індія (9) та Албанія (7).

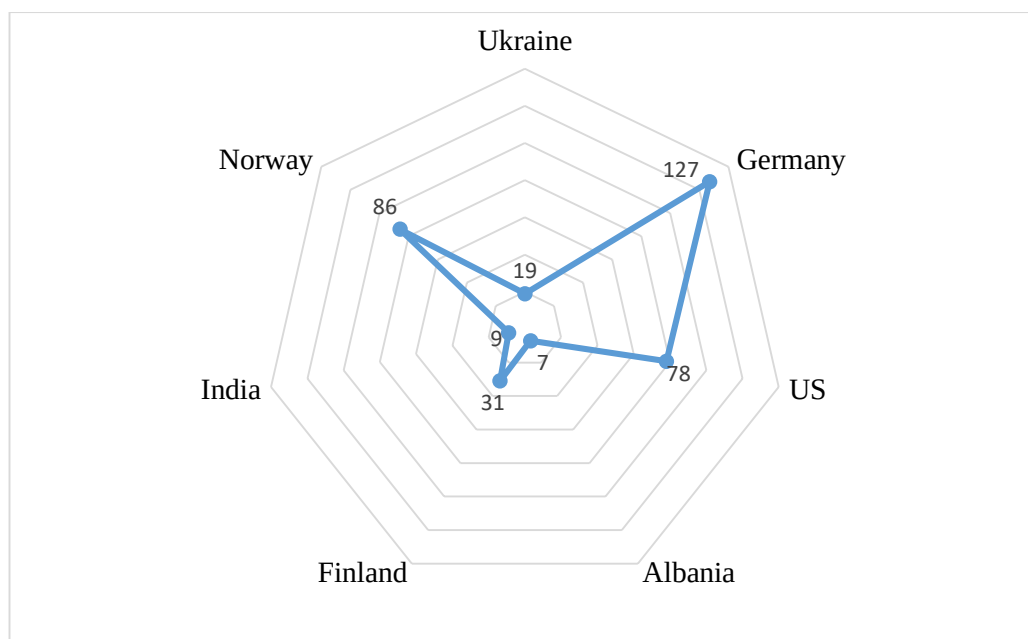

Рис. 2.20. The RTI Rating, 2024 р.

Джерело: побудовано на основі [40]

The Open Budget Survey (OBS) є незалежним, порівняльним дослідницьким інструментом, що застосовує міжнародно визнані критерії для оцінки рівня доступу громадськості до інформації про державний бюджет, можливостей громадськості брати участь у національному бюджетному процесі, а також ролі інститутів, які здійснюють бюджетний нагляд (законодавчі органи або аудиторські служби), у цьому процесі [55].

Open Budget Index складається з кількох індикаторів: 1) громадська участь; 2) бюджетний нагляд; 3) прозорість. Україна має бал громадської участі в бюджетному процесі 24 (зі 100), що є суттєво вищим за середньосвітовий рівень (15). Законодавча влада та вищі контрольно-ревізійні органи в Україні забезпечують належний нагляд під час бюджетного процесу, отже бал становить 76 (зі 100). Оцінка прозорості бюджетного процесу в Україні – 38 балів (зі 100).

Показник Open Data Inventory (ODIN) оцінює відкритість офіційної статистики, просування політики відкритих даних для національних

статистичних служб та користувачів даних [70]. ODIN визначає, наскільки повними є статистичні дані країни та чи відповідають їх дані міжнародним стандартам відкритості. В табл. 2.4 наведені дані про прогрес відкритості даних в кількох країнах світу з 2016 по 2022 рр. Україна покращила свій показник ODIN з 43 до 61 балів. Водночас Норвегія збільшила індекс ODIN з 80 до 85 балів, а Танзанія – з 33 до 54 балів.

Таблиця 2.4

The Open Data Inventory (ODIN) в розрізі окремих складових по країнам світу, 2016-2022 рр.

Країни / Індикатори	2016	2018	2020	2022
Україна				
ODIN	43	42	63	61
- Coverage	56	47	60	59
- Openness	32	38	65	62
Норвегія				
ODIN	80	78	79	85
- Coverage	71	79	75	78
- Openness	88	77	83	92
Танзанія				
ODIN	33	34	56	54
- Coverage	41	35	47	45
- Openness	25	32	64	62

Джерело: побудовано на основі [70]

Черговим індикатором з експертних оцінок є World Press Freedom Index, що порівнює рівень свободи, яким користуються журналісти та ЗМІ в різних країнах світу. Свобода преси визначається в індексті як «здатність журналістів як окремих осіб, так і колективів відбирати, створювати та поширювати новини в суспільних інтересах незалежно від політичного, економічного, правового та соціального втручання та за відсутності загроз для їх фізичної та психічної безпеки» [84].

Індекс базується на балах від 0 до 100, які присвоюють кожній країні, де 100 є свідчить про найвищий можливий рівень свободи преси, а 0 – найнижчий. Оцінка кожної країни оцінюється за п'ятьма комплексними показниками, які відображають ситуацію зі свободою преси в усій складності: політичний контекст, правова база, економічний контекст, соціокультурний контекст і безпека (Додаток М).

В табл. 2.5 наведена інформація про стан свободи преси в Україні, Швеції та Сирії у 2023-2024 рр., з якої видно, що Україна, незважаючи на військовий стан, покращила позиції за WPI на майже 4 пункти і в 2024 р. зайняла 64-те місце зі 180 країн світу, тоді як Сирія погіршила і так проблемний результат за цим індексом до 17,41 (179 місце зі 180 країн світу).

Таблиця 2.5

World Press Freedom Index (WPI) в розрізі окремих складових по країнам світу, 2023-2024 рр.

Індикатори	Україна		Швеція		Сирія	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Політичний	60,63(65)	67,15(36)	92,58(3)	91,03(4)	33,65(169)	14,35(177)
Економічний	63,48(30)	62,24(32)	86,08(3)	85,50(2)	25,49(174)	19,69(177)
Правовий	80,66(26)	78,61(28)	88,74(4)	90,16(1)	24,34(170)	23,75(171)
Соціокультурний	80,40(40)	75,89(39)	88,64(14)	82,78(20)	29,55(171)	17,72(177)
Безпековий	20,78(179)	41,11(142)	84,72(40)	92,12(22)	23,07(177)	11,55(180)
WPI	61,19(79)	65(61)	88,15(4)	88,32(3)	27,22(175)	17,41(179)

Джерело: побудовано на основі [84]

Index of Public Integrity (IPI) оцінює спроможність суспільства контролювати корупцію та гарантувати чесне використання публічних ресурсів [51]. Методологія його побудови ґрунтується на балансі між державою, налаштованою на зменшення можливості зловживання своїм впливом, і спроможністю суспільства притягнути свій уряд до відповідальності.

Табл. 2.6 ілюструє позиції кількох країн в рейтингу IPI, з якої видно, що Україна за 2021-2023 рр. знизилася свій показник (з 6,68 до 6,37), що відбулося переважно за рахунок свободи преси та адміністративної прозорості, тоді як такі елементи індексту, як якість онлайн-сервісів, прозорість бюджету та електронне громадянство продемонстрували зростання. В Швеції показник IPI, незважаючи на його високе значення у 2021 р. – 8,43, у 2023 р. зріс до 8,52, тоді як в Індії знизився з 5,94 до 5,27.

Новий Computer Mediated Government Transparency Index (T-Index) оцінює прозорість як наявність доступної публічної інформації, необхідної для запобігання корупції та забезпечення підзвітності державних органів в

суспільстві [76]. Він базується на двох компонентах (Додаток Н): 1) De Jure Index, що оцінює юридичну прозорість (розробленість законодавства країни щодо прозорості); 2) De Facto Index, що аналізує основні веб-сайти за охопленням і доступністю даних для громадськості.

Таблиця 2.6

Index of Public Integrity (IPI) в розрізі окремих складових по країнам світу, 2021-2023 рр.

Індикатори		Україна		Швеція		Індія	
		2021	2023	2021	2023	2021	2023
Можливості для корупції	Адміністративна прозорість (Administrative Transparency)	10,0	5,50	6,63	8,88	6,63	7,75
	Онлайн-сервіси (Online Services)	6,72	7,82	8,97	8,83	8,48	7,57
	Прозорість бюджету (Budget Transparency)	7,42	8,28	7,43	7,44	5,93	5,93
Обмеження корупції	Судова незалежність (Judicial Independence)	4,04	4,08	8,32	7,39	6,17	4,19
	Свобода преси (Freedom of the Press)	6,71	5,67	9,93	9,10	5,00	2,53
	Електронне громадянство (E-Citizenship)	5,20	6,89	9,28	9,48	3,41	3,67
IPI		6,68	6,37	8,43	8,52	5,94	5,27

Джерело: побудовано на основі [51]

На рис. 2.21 наведено Top-3 країн, Україну та Bottom-3 країн за T-Index у 2023 р. Як видно, фактичні показники прозорості в Словаччині, Естонії та Франції суттєво перевищують юридичну прозорість, забезпечуючи країнам рейтинг у 93-95 балів. Україна має теж порівняно високий T-Index у 85 балів (юридична прозорість відповідає показникам Франції, Естонії та Словаччини – 30, тоді як фактична прозорість на 10 пунктів менша за бенчмарк – 55). Іран, Куба та Гаїті є аутсайдерами за Transparency Index серед 143 країн світу.

The Bertelsmann Transformation Index (BTI) є мірою розвитку та управління процесами політичних й економічних перетворень у країнах, що розвиваються, по всьому світу. Індекс вимірює та порівнює якість дій уряду, аналізує успіхи та невдачі на шляху до конституційної демократії та ринкової економіки [9]. На рис. 2.21 наведена динаміка BTI протягом 2006-2024 рр. для Бразилії, України та Сингапуру на фоні середньосвітових тенденцій. Як видно з рис. 2.22, в Україні протягом 2006-2014 рр. значення BTI знижувалось з 6,96

до 5,89 балів, тоді як вже до 2020 р. включно його значення збільшувалось до 6,81 балів і пізніше знову знижувалось до 6,51 балів у 2024 р.

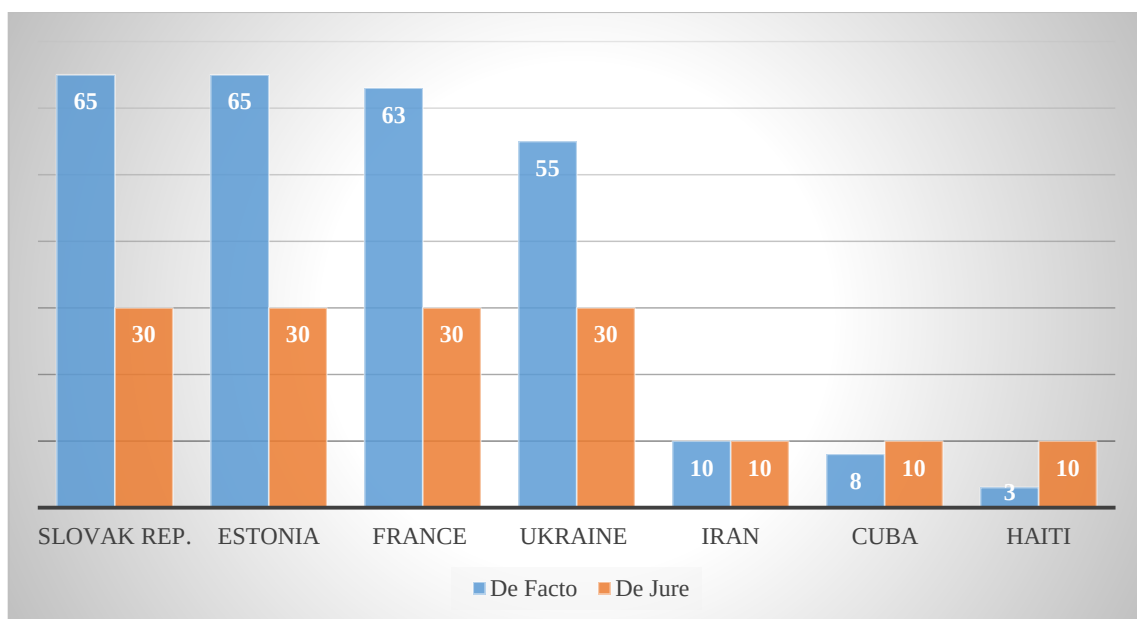

Рис. 2.21. T-Index Rating, 2023 р.

Джерело: побудовано на основі [75]

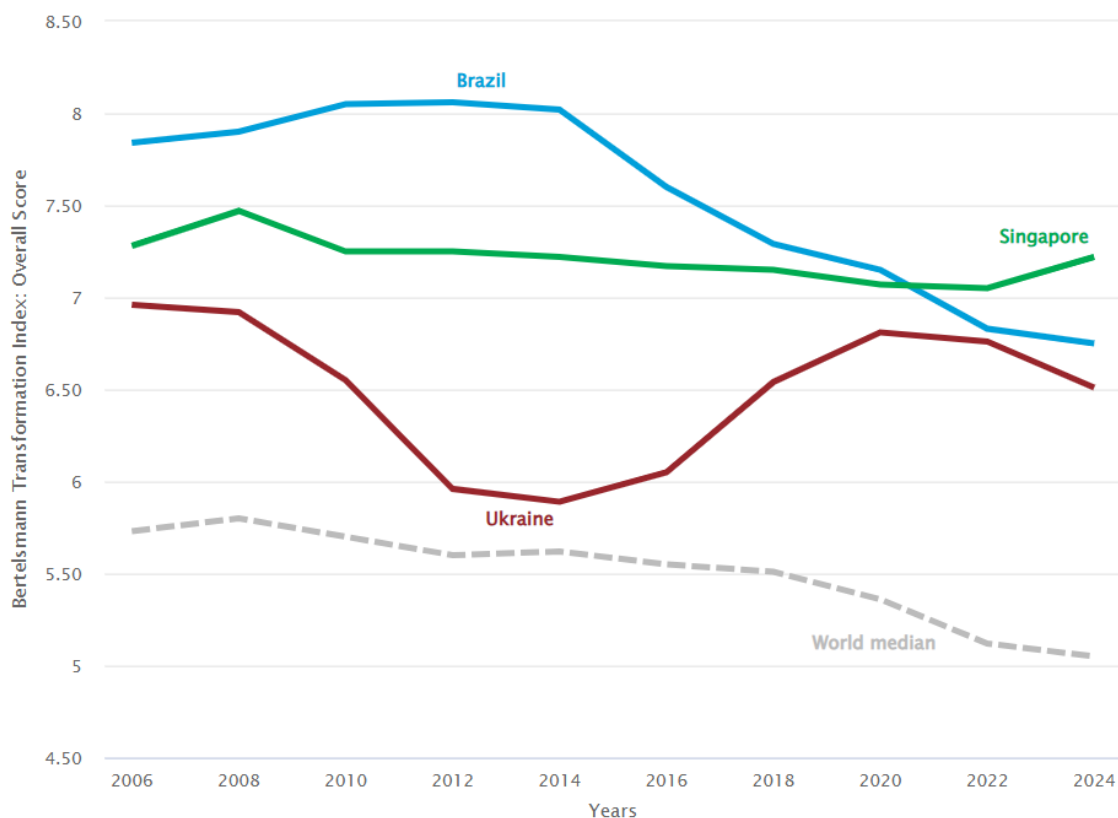

Рис. 2.22. Bertelsmann Transformation Index, 2006-2024 pp.

Джерело: побудовано на основі [9]

Загалом, ВТІ є основою для розрахунку багатьох інших індексів, наприклад Corruption Perceptions Index чи Ibrahim Index of African Governance, водночас Sustainable Governance Indicators мають багато спільного з ВТІ також, висвітлюючи спроможність до реформ та сталість розвинутих демократій і країн з ринковою економікою.

2.3. Оцінки корупційних ризиків в Україні за опитуваннями громадськості та представників бізнесу

Оцінки корупційних ризиків на основі опитування думки громадськості та представників бізнес-середовища є менш репрезентативними щодо кількості індикаторів для аналізу (Додаток О), однак не менш важливими в контексті вивчення корупційного середовища з точки зору фізичних та юридичних осіб тієї чи іншої країни.

European Quality of Government Index (EQGI) аналізує якість урядування лише в країнах ЄС і за окремими територіями (регіонами) європейських держав, тоді як Global Corruption Barometer (GCB) включає аналіз досвіду пересічних громадян, які стикаються з корупцією в усьому світі. Аналіз української економіки за зазначеними індексами наразі не проводиться.

Всесвітнє дослідження цінностей WVS [85] з року в рік демонструє, що переконання людей відіграють ключову роль в економічному розвитку, становленні та процвітанні демократичних інституцій, зростанні гендерної рівності, мінімізації корупційних ризиків та ефективності урядів у різних суспільствах.

Культурна мапа Inglehart–Welzel являє собою результат емпіричних зрізів масштабних культурних змін і водночас збереження відмінних культурних традицій. Головна теза дослідження [54] полягає в тому, що соціально-економічний розвиток пов'язаний із широким спектром характерних ціннісних орієнтацій, які можна згрупувати в два блоки (рис. 2.23):

1. Традиційні цінності проти секулярно-раціональних цінностей.
2. Цінності виживання проти цінностей самовираження.

The Inglehart-Welzel World Cultural Map 2023

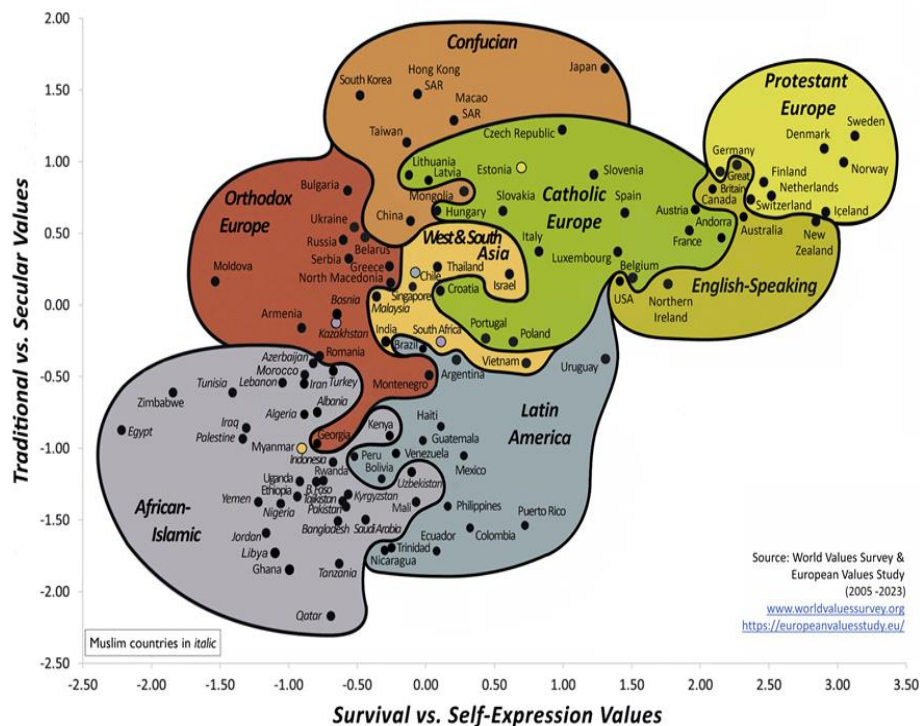

Рис. 2.23. Мапа World Values Survey, 2023 р. [85]

Так, традиційні цінності підкреслюють важливість релігії, зв'язків між батьками та дітьми, поваги до авторитету та традиційних сімейних цінностей. Люди, які дотримуються цих поглядів, зазвичай виступають проти розлучень, абортів, евтаназії та самогубств. Такі суспільства вирізняються високим рівнем національної гордості та націоналізму. Секулярно-раціональні цінності є протилежними до традиційних. Вони меншою мірою наголошують на релігії, традиційних сімейних цінностях і авторитеті. У таких суспільствах розлучення, аборти, евтаназія та самогубство сприймаються як цілком прийнятні явища [48].

Цінності виживання акцентують увагу на економічній та фізичній безпеці. Вони асоціюються з етноцентричним світоглядом, низьким рівнем довіри та толерантності до інших думок. Цінності самовираження віддають пріоритет захисту довкілля, зростаючій толерантності до іноземців, гендерній

рівності, а також підвищеному попиту на участь у прийнятті економічних і політичних рішень (партисипація).

Спрощений аналіз мапи показує, що зі зростанням рівня життя та переходом країни від стадії, що розвивається, через індустріалізацію до постіндустріального суспільства знань, вона зазвичай рухається по діагоналі з нижнього лівого кута (бідні країни) до верхнього правого кута (заможні країни). Як правило, суспільства із високою схильністю до цінностей виживання та традиційних поглядів (нижня ліва частина мапи WVS на рис. 2.23) володіють більш толерантним сприйняттям корупції в соціумі на відміну від суспільств, де панують цінності самовираження та раціоналізм (верхня права частина мапи WVS на рис. 2.23).

В табл. 2.7 згрупуємо суспільства за шкалою мапи Inglehart–Welzel.

Таблиця 2.7

Мапа Inglehart–Welzel на прикладі кількох країн світу

	Цінності виживання	Цінності самовираження
Традиційні цінності	Зімбабве, Марокко, Бангладеш, Гана, Танзанія	США, Ірландія, країни Латинської Америки, В'єтнам
Секулярно-раціональні цінності	Україна, Болгарія, Білорусь, Молдова, Сербія, Вірменія	Японія, Німеччина, Франція, країни Скандинавії, Швейцарія, Нова Зеландія, Австралія

Опитування підприємств від Світового банку (World Bank Enterprise Surveys – WBES) є національними репрезентативними опитуваннями на рівні фірм за участю топ-менеджерів і власників компаній у понад 150 країнах світу [83]. Одним з ключових індикаторів цього опитування є корупція, яку інструмент WBES дозволяє ідентифікувати за кількома параметрами, відображеними в табл. 2.8.

В Україні на початку 2020 р. зафіксований один з найвищих рівнів хабарництва в світі – надзвичайно високий рівень неофіційних платежів у публічних транзакціях (33,5%), що свідчить про системні проблеми з корупцією. Будівництво та підключення до комунальних послуг є надзвичайно корумпованими сферами в Україні, Анголі та Судані.

Найвищий рівень сприйняття корупції як бар'єру для бізнесу зафіксовано в Анголі (75,6%), Бразилії (68,8%) та Судані (64,7%). В Україні цей показник також високий – 56,0%. У Франції корупція є проблемою лише для 16,2% фірм. Загалом, Україна демонструє високий рівень корупції, особливо у взаємодії з державними органами, будівництві та отриманні ліцензій.

Таблиця 2.8

Складові корупції за WBES на прикладі кількох країн світу (2019-2020 рр.)

Індикатори	Україна	Франція	Бразилія	Судан	Ангола
Поширеність хабарництва (% фірм, які хоч раз сплачували хабар)	37,1	1,6	11,7	17,6	51,3
Рівень хабарництва (% публічних транзакцій, в яких вимагався неофіційний платіж)	33,5	1,6	8,4	7,6	42,9
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків під час зустрічі з податківцями	36,3	3,3	8,3	3,2	34,2
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків задля отримання дозволу на будівництво	55,8	0,0	9,4	39,0	48,2
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків задля підключення до водопостачання	50,2	0,2	6,7	12,0	50,0
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків задля підключення до електропостачання	46,0	0,0	4,6	19,0	53,8
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків задля отримання імпортової ліцензії	26,4	0,0	1,2	5,4	55,6
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків задля отримання ліцензії на провадження діяльності	40,7	0,0	9,9	3,0	39,0
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків державним службовцям для “залагодження справи”	24,3	11,6	12,5	5,8	48,9
% фірм, які очікують на необхідність дарування подарунків для отримання державного контракту	32,2	0,1	32,9	18,5	64,0
% фірм, які вважають корупцію основною перешкодою для ведення бізнесу	56,0	16,2	68,8	64,7	75,6

Джерело: побудовано на основі [83]

Якщо проводити аналіз корупції за рівнем конкурентоспроможності країн світу [19], де корупція є важливим компонентом Competitiveness Index, яка

суттєво знижує конкурентоспроможність економік, то слід відмітити несуттєвий регрес позицій України протягом 2022-2024 рр. (рис. 2.24).

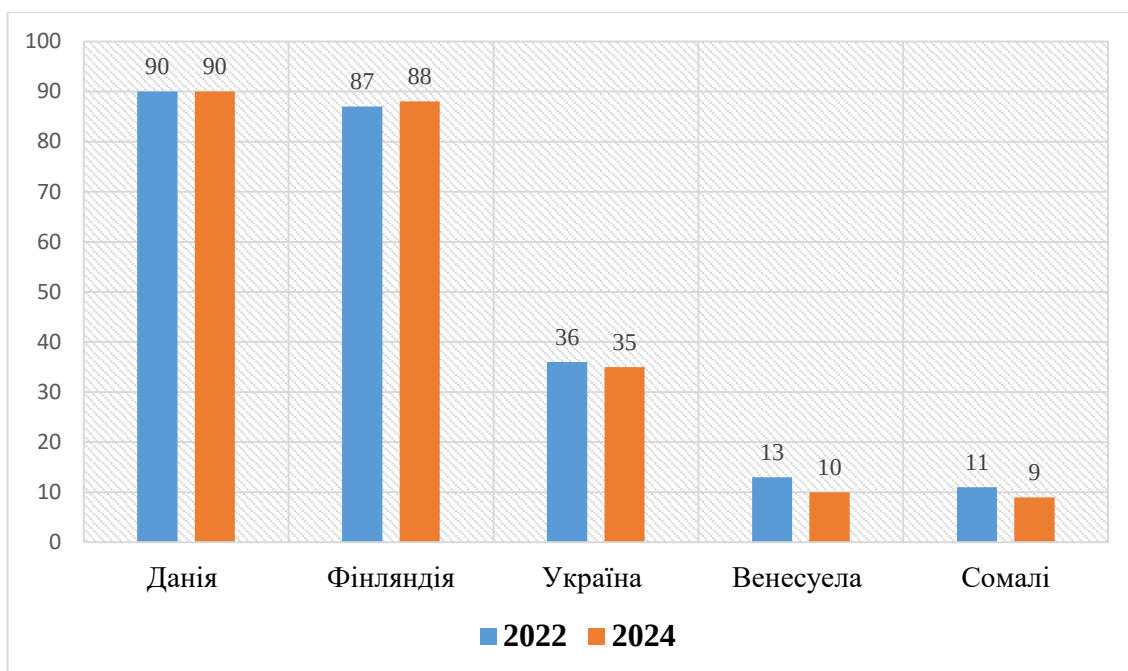

Рис. 2.24. Corruption Index, 2022-2024 рр.

Джерело: побудовано на основі [19]

З рис. 2.24 видно, що корупція і надалі залишається проблемою для української економіки, адже Україна (35 балів) суттєво відстає від країн-лідерів, що мають високі бали в рейтингу (мінімальний рівень корупції) – Данія (90 балів) та Фінляндія (88 балів).

Загалом, Україна і надалі демонструє високий рівень хабарництва у взаємодії з державними органами, будівництві, отриманні ліцензій та комунальних послуг. Порівняно з європейськими країнами, Україна суттєво відстає в боротьбі з корупцією, що підтверджують низькі позиції у світових рейтингах за опитуванням громадськості та представників бізнес-середовища.

РОЗДІЛ III

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЗА УМОВ ВІЙНИ

Антикорупційна реформа в Україні протягом останнього десятиріччя залишалася однією з найважливіших проблем. Це зумовлено тим, що корупція, за оцінками громадян, є третьою за значущістю проблемою після війни та зростання вартості життя, а для бізнесу вона посідає друге місце після збройної агресії росії (рис. 3.1).

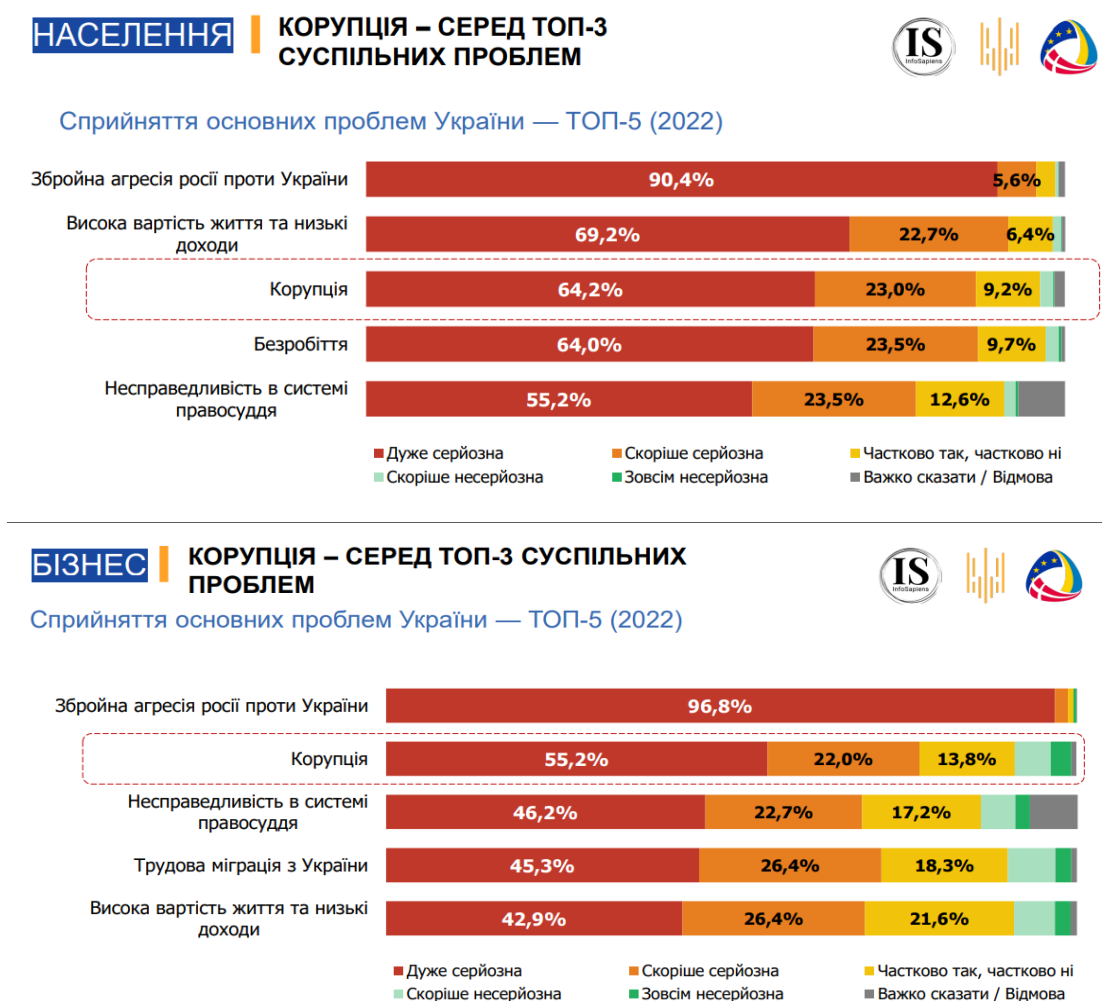

Рис. 3.1. Відповіді респондентів на питання «Як ви вважаєте, наскільки серйозними є вищеперераховані проблеми для України?» [95]

Антикорупційна реформа в Україні не лише є внутрішньою необхідністю, а й важливою умовою для підтримки міжнародних партнерів, зокрема

Європейського Союзу. Впровадження антикорупційних заходів стало однією з ключових вимог для отримання безвізового режиму з ЄС. Безумовно, забезпечення незворотності цих реформ і подальше їх ефективне виконання залишаються критичними пріоритетами для України на шляху до членства в Європейському Союзі та НАТО [98].

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну протягом останніх трьох років спостерігаються негативні тенденції у впровадженні антикорупційної реформи. Зокрема, було законодавчо звільнено публічних службовців від подання майнових декларацій на час воєнного стану, а політичні партії були звільнені від звітування про отримане фінансування для їхньої діяльності [98]. Згодом, звичайно, ці механізми було відновлено. Незважаючи на різноманітні виклики, спеціалізовані антикорупційні органи України, до яких відносяться НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції), НАБУ (Національне антикорупційне бюро України) і САП (Спеціалізована антикорупційна прокуратура), змогли продовжувати свою роботу навіть в умовах початку війни та забезпечили безперервність своєї діяльності, а також економічні ефекти (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

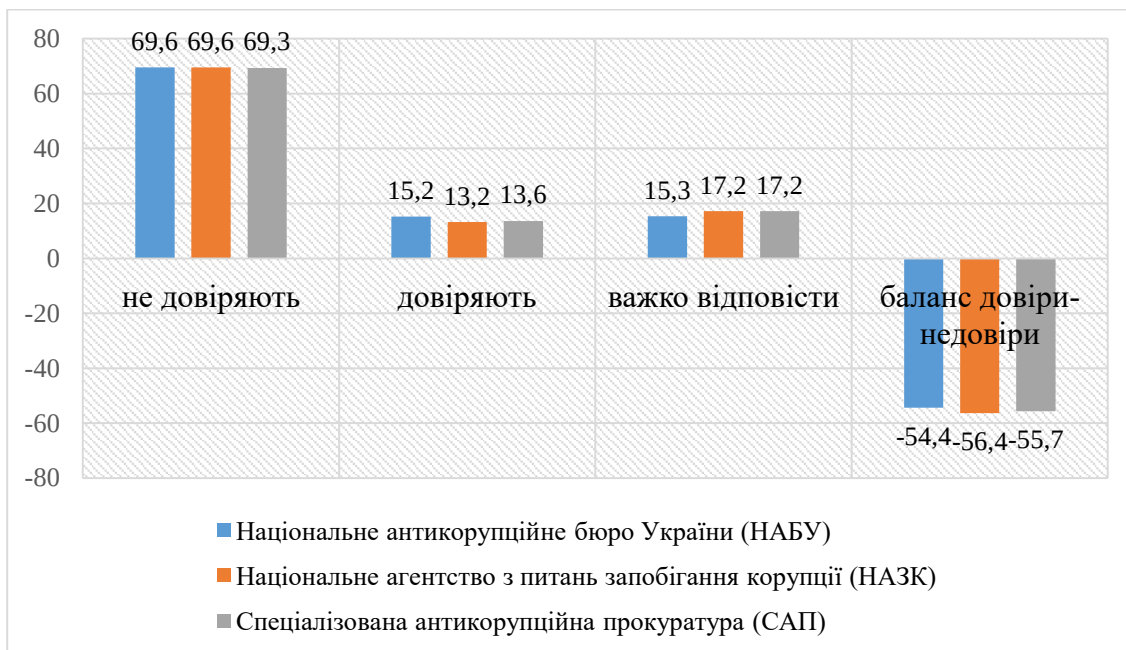
Показники діяльності НАБУ і САП

Показник	2021	2022	2023	2024
Відшкодовано у кримінальних провадженнях, млрд. грн	3,8	5,8	9,1	4,5
Підозрюваних, осіб	379	413	425	392
Обвинувачених, осіб	670	799	1032	1275
Обвинувачуваних актів, шт	360	414	514	627

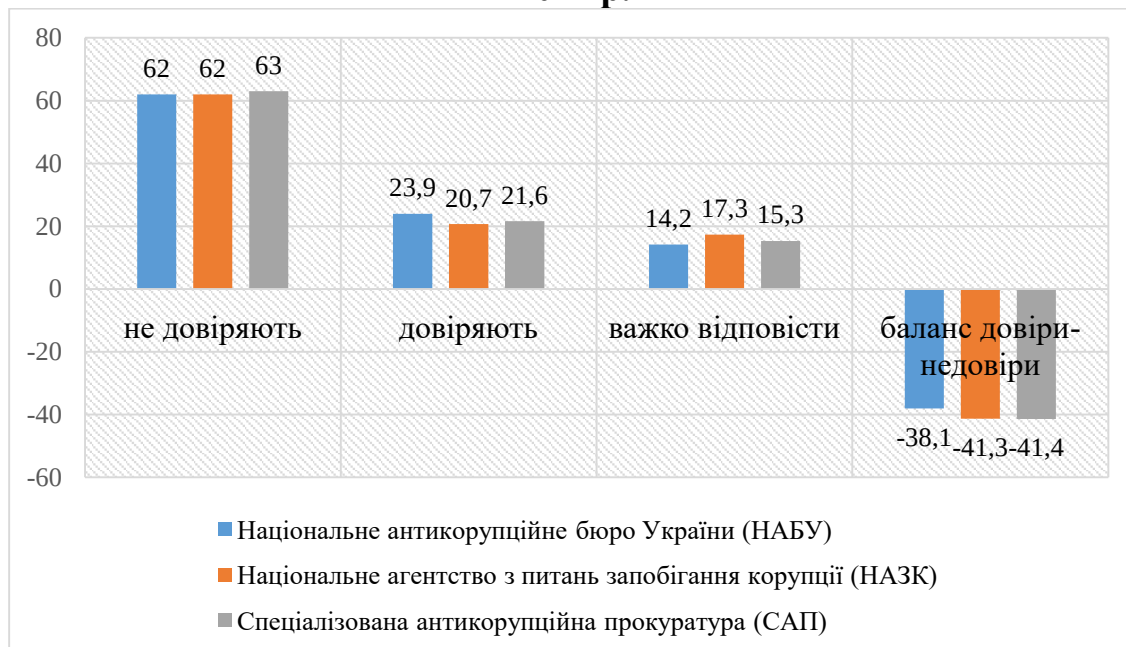
Джерело: побудовано на основі [93]

Проте незважаючи на ефективність діяльності антикорупційних органів України, довіра населення до цих інституцій лишається вкрай низькою, хоча за період війни 2022-2024 рр. несуттєво зросла (рис. 3.2). Так, наприклад, довіра до діяльності НАЗК зросла з 13,2 до 20,7%, діяльності НАБУ – з 15,2 до 23,9%, діяльності САП – з 13,6 до 21,6%. Тоді як рівень недовіри до НАЗК

знизився з 69,6 до 62%, НАБУ – з 69,6 до 62%, САП – з 69,3 до 63%. Отже, баланс довіри-недовіри до цих інституцій протягом 2021-2024 рр. змінився в кращу сторону, хоча і залишається з негативним значенням для всіх трьох інституцій – кількість тих, хто довіряє, суттєво менша за кількість тих, хто не довіряє (найкращий показник в НАБУ).

2021 р.

2024 р.

Рис. 3.2. Довіра до антикорупційних органів в Україні 2021-2024 рр., %

Джерело: побудовано на основі [103]

В порівнянні з іншими інститутами (табл. 3.2), до діяльності антикорупційних органів влади в Україні відчувається переважна недовіра, як і до діяльності ВРУ, уряду, чиновників, політичних партій тощо. Позитивний баланс індикатору довіри-недовіри спостерігається до ЗСУ, національної гвардії, добровольчих загонів та волонтерських організацій.

Таблиця 3.2

Відповіді респондентів на питання «Якою мірою Ви довіряєте таким соціальним інститутам?», % [103]

Інститути	Зовсім не довіряю	Скоріше не довіряю	Скоріше довіряю	Повністю довіряю	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри
Президент України	18,0	24,7	37,0	12,6	7,7	6,9
Верховна Рада України	37,5	38,7	16,0	3,3	4,5	-56,9
Уряд України	34,3	38,5	18,9	2,7	5,6	-51,2
Державний апарат (чиновники)	36,2	42,3	13,5	2,2	5,8	-62,8
Голова вашого міста / селища / села	18,1	24,9	42,9	7,7	6,4	7,6
Місцева рада вашого міста / селища / села	17,0	28,6	37,7	7,1	9,6	-0,8
Збройні Сили України	2,6	5,1	29,3	60,7	2,1	82,3
Міністерство оборони України	9,6	21,9	40,3	20,5	7,6	29,3
Державна прикордонна служба	6,9	16,0	43,4	27,2	6,5	47,7
Національна гвардія України	6,0	12,9	41,4	34,0	5,8	56,5
Національна поліція	14,4	28,8	36,1	13,0	7,8	5,9
Служба безпеки України	10,7	18,7	39,6	21,1	9,9	31,3
Державна служба з надзвичайних ситуацій	5,5	10,3	38,8	40,1	5,3	63,1
Прокуратура	27,4	36,3	21,7	3,9	10,6	-38,1
Суди	33,6	39,8	14,2	2,9	9,5	-56,3
Національне антикорупційне бюро України	27,0	35,0	19,6	4,3	14,2	-38,1
Спеціалізована антикорупційна прокуратура	27,7	35,3	18,2	3,4	15,3	-41,4
Національне агентство з питань запобігання корупції	27,6	34,4	17,2	3,5	17,3	-41,3
Уповноважений Верховної Ради з прав людини	15,0	23,7	33,1	6,1	22,2	0,5

Інститути	Зовсім не довіряю	Скоріше не довіряю	Скоріше довіряю	Повністю довіряю	Важко відповісти	Баланс довіри-недовіри
ЗМІ України	17,3	32,9	36,1	5,1	8,6	-9,0
Національний банк України	16,3	26,1	43,2	4,9	9,4	5,7
Комерційні банки	22,8	35,0	25,0	4,0	13,2	-28,8
Профспілки	20,9	28,3	21,9	2,8	26,1	-24,5
Політичні партії	31,9	45,6	12,2	2,0	8,3	-63,3
Громадські організації	9,4	21,9	48,5	8,0	12,2	25,2
Церква	10,7	14,8	42,8	20,5	11,3	37,8
Добровольчі загони	4,0	9,2	44,2	35,4	7,2	66,4
Волонтерські організації	4,0	9,8	51,7	29,4	5,1	67,3

Війна в Україні, безумовно, створила нові виклики для забезпечення прозорості та ефективності управління, проте країна продовжує докладати зусиль для підтримки ключових елементів доброго врядування. На початку війни уряд тимчасово відмовився від обов'язкового використання системи Prozorro для державних закупівель, що спричинило певний спад у прозорості. Однак у 2022 році система була відновлена, що свідчить про прагнення зберегти відкритість та боротьбу з корупцією навіть в умовах кризових ситуацій. Незважаючи на обмежену інформацію у земельному кадастрі та реєстрі підприємств, а також складнощі з розкриттям кінцевих бенефіціарів та конфліктів інтересів, Україна продовжує активну боротьбу за адміністративну підзвітність та забезпечує контроль через громадянське суспільство і ЗМІ. Це підкреслює важливість підтримки інституційних механізмів нагляду і контролю, навіть у часи війни. Це свідчить про важливість продовження антикорупційної реформи і збереження високих стандартів прозорості, що має стати важливою складовою шляху України до європейських стандартів управління [77].

Як видно з табл. 3.3, значний прогрес у прозорості урядування України відбувся в сферах розвитку цифрових послуг (E-Citizenship – зростання з 3,24

до 5,39, і Online Services – зростання з 4,82 до 8,33), що свідчить про активну цифровізацію урядування. Незалежність судової влади та прозорість бюджету також зросли, хоча без статистично значущих змін (Judicial Independence – зростання з 3,27 до 4,08, і Budget Transparency – зростання з 7,42 до 8,4). Свобода преси залишається відносно стабільною, із незначним погіршенням показника (Press Freedom – незначне зниження з 6,69 до 6,51).

Таблиця 3.3

Динаміка позицій України за індикаторами прозорості 2013-2023 рр. [77]

Components	2013	2023	Trendline
Budget Transparency	7.42	8.4	
Judicial Independence	3.27	4.08	
Press Freedom	6.69	6.51	
E-Citizenship	3.24	5.39	
Online Services	4.82	8.33	

● positive change; ● negative change; ● change not statically significant.

У статті [94] підкреслюється, що незважаючи на складні умови війни, Україна змогла продовжити стабільний прогрес у боротьбі з корупцією. Агресія Росії справді стала важким випробуванням для державних інституцій, але антикорупційні органи продовжують функціонувати і демонструють здатність до ефективної роботи навіть в умовах війни. Одним з ключових досягнень 2022 року було прийняття нової державної Антикорупційної стратегії, яка окреслила основні напрямки та пріоритети боротьби з корупцією на державному рівні. Призначення нового керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП) стало важливим кроком, який посилив антикорупційні зусилля в країні. Це призначення стало каталізатором для активізації розслідувань, зокрема щодо високопосадовців, і допомогло

зміцнити довіру до антикорупційної системи в Україні в умовах, коли підтримка прозорості та підзвітності є критично важливою. Ці кроки, незважаючи на виклики, які поставила війна, свідчать про прагнення України зберегти свої зобов'язання щодо боротьби з корупцією та продовжити процес реформування.

За даними дослідження [66], 81% українців вважають боротьбу з корупцією пріоритетом. Головними причинами корупції, на думку громадян, є: “можна домовитись” (38%), “риба гниє з голови” (18%), “наш менталітет” (14%), “жадоба” (11%), “бідність” (8%) та “кумівство” (5%). Крім того, більше третини українців (35,7%) вважають, що критика антикорупційних дій влади під час війни є корисною, і понад половина (52,5%) висловили думку, що наразі можна критикувати владу за корупцію, не побоюючись, що це дестабілізує країну чи зменшить довіру міжнародних партнерів.

Антикорупційна стратегія та План дій України (РА1) визнані високоякісною політикою, що ґрунтується на документах, розроблених у рамках інклюзивного та прозорого процесу. Проте антикорупційна політика наразі не повністю враховує нові ризики, пов'язані з широкомасштабною загарбницькою війною росії проти України [66]. Система декларацій про активи (РА2) є удосконаленою, високопрозорою та оцифрованою, яка застосовується до широкої категорії державних службовців. В Україні органи судової влади (РА6) відповідають за добір, призначення та звільнення суддів, але вони не працювали в повному обсязі. В Україні забезпечується розслідування та кримінальне переслідування (РА8) за корупцію на вищому рівні через антикорупційні органи слідства та прокуратури НАБУ та САП. НАБУ має прямий доступ до податкової та митної баз даних, але він не може здійснювати незалежне прослуховування, а доступ до банківських даних на практиці залишається складним. Спеціалізовані антикорупційні органи продемонстрували неабиякий рівень правозастосування (РА9), кількість вироків зростає, незважаючи на війну. НАБУ, САП та НАЗК активізували боротьбу з корупцією за останні роки.

У табл. 3.4 наведено результативність антикорупційних реформ України за всіма оцінюваними напрямками.

Таблиця 3.4

Ефективність боротьби України проти корупції [66]

Performance Area	Performance Level	Score
PA-1 Anti-Corruption Policy	High (B)	53
PA-2 Asset Disclosure	Outstanding (A)	78.3
PA-6 Independence of Judiciary	High (B)	57.4
PA-8 Specialised Anti-Corruption Institutions	Outstanding (A)	78.6
PA-9 Enforcement of Corruption Offences	Average (C)	34.2

Наприкінці 2019 р. міжнародна структура проти корупції GRECO (Group of States against Corruption), яка формально об'єднує 48 держав світу і є “міжнародним законодавцем” у встановленні правил та підходів у питаннях протидії корупції [47], принципів запобігання та боротьби з нею, підтвердила, що Україна виконала лише 5 з 31 рекомендацій. Наприкінці 2021 р. нова оцінка показала, що Україна довела показник лише до 9 виконаних рекомендацій з 31.

Однак навесні 2023 р. GRECO організувала позапланову, надзвичайну перевірку України. Виявилось, що за рік війни зрушилися з місця численні антикорупційні реформи – Україна “задовільно виконала або втілює задовільною мірою” [104] 15 з 31 рекомендацій, ще 9 перебувають у процесі виконання, 7 лишаються не виконаними. Сесія GRECO схвалила викреслення України зі свого “чорного списку”, в якому залишається Польща, Румунія, Греція і Словенія.

На думку А. Боровика – виконавчого директора TI Ukraine [22], Україна продемонструвала прогресивну динаміку зростання CPI за 10 років і досягла показників країн-кандидаток в ЄС, Україна розбудувала антикорупційну екосистему з нуля і має реальні вигоди за топ-корупцію, однак існує ризик втрати досягнень через випадки тиску на журналістів та представників громадськості, втручання влади у різні сфери держуправління.

ВИСНОВКИ

1. Корупція продовжує посідати чільне місце серед основних проблем для України (після високої вартості життя та воєнних дій) в опитуванні населення і 2-е місце на думку представників бізнесу. Більша частка респондентів (81,1% населення та 69,2% бізнесу) вважає, що корупція дещо або дуже поширена в Україні. За подолання корупції відповідальні центральні органи влади та НАБУ і САП. Щодо оцінок ефективності антикорупційної діяльності, то вони суттєво і статистично значуще зросли для всіх органів влади як серед населення, так і серед бізнесу.

2. Оцінка корупційних ризиків та рівня фінансової прозорості країн здійснюється за допомогою низки міжнародних індексів, зокрема Basel AML Index, Corruption Perceptions Index (CPI), Financial Secrecy Index (FSI), Fragile States Index (FSI), Global Corruption Index (GCI) та Global Organized Crime Index (GOCI). Вони дозволяють аналізувати рівень корупції, ризики відмивання коштів, фінансову прозорість, політичну та економічну стабільність держав. Загалом, найкращі позиції у цих рейтингах займають скандинавські країни та Нова Зеландія, які демонструють високий рівень фінансової прозорості, низькі ризики корупції та стійкість до організованої злочинності. Найбільш проблемними залишаються країни з нестабільною політичною ситуацією, високими рівнями корупції та фінансової непрозорості, зокрема Гаїті, М'янма, Сирія, Сомалі та Північна Корея.

3. Україна за останні роки досягла певного прогресу у зниженні ризиків відмивання коштів та боротьбі з корупцією, що відображається у покращенні її позицій у Basel AML Index та CPI. Однак війна, що триває з 2022 р., негативно вплинула на рівень стабільності держави, що відобразилося у погіршенні позицій у Fragile States Index та GOCI. Водночас стійкість України до організованої злочинності поступово зростає, що є позитивним сигналом для подальшого розвитку антикорупційних заходів та фінансової прозорості.

4. Україна демонструє середні показники за більшістю міжнародних рейтингів, що оцінюють стан громадянських прав, прозорості та доброчесності управління. Дані CIVICUS Monitor та Freedom of the World Index свідчать про наявність суттєвих бар'єрів для громадянських свобод, що відображається у порівняно низьких балах України порівняно з демократично розвиненими країнами. Водночас деякі індекси, такі як Open Budget Index та Open Data Inventory, вказують на позитивні зрушення у сфері бюджетної прозорості та доступності офіційних даних.

5. Аналіз глобальних індикаторів, зокрема RTI Rating, World Press Freedom Index та Index of Public Integrity, свідчить про недостатню ефективність механізмів контролю за корупцією та підзвітністю влади. Хоча Україна демонструє поступ у сфері цифрової прозорості та електронного урядування, загальний рівень доброчесності управління залишається нижчим за європейські стандарти.

6. Корупція залишається поширеною проблемою для громадян та представників бізнесу України у взаємодії з державними органами, будівництві, отриманні ліцензій і комунальних послуг. Водночас, аналіз культурних цінностей свідчить, що країни з високим рівнем традиційних та цінностей та цінностей виживання мають більш толерантне ставлення до корупції, що ускладнює її подолання.

7. Для подальшого покращення своїх позицій у міжнародних рейтингах Україні необхідно посилювати боротьбу з корупцією, підвищувати ефективність державного управління та впроваджувати міжнародні стандарти фінансового контролю. Подальші реформи у сфері забезпечення політичних прав, громадянських свобод та боротьби з корупцією для покращення позицій у світових рейтингах та зміцнення демократичних інститутів для України є пріоритетом на найближчі 5-10 років. Затверджений звіт GRECO дає Україні небагато часу для того, щоби показати, що нинішній “стрибок” рівня виконання є трендом, а не випадковістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Africa Integrity Indicators (2024).
<https://www.africaintegrityindicators.org/data>
2. Agwu, P., Orjiakor, C.T., Odii, A., Onwujekwe, O. (2023). Effects of corruption and unaccountability on responses of frontline health workers to COVID-19 in Nigeria: Lessons and considerations for the social work profession. *International Social Work*, 66(1), 206-218.
<https://doi.org/10.1177/002087282111073391>
3. Angell, B., Onwujekwe, O., Roy, P., Nwokolo, C., McKee, M., Mandeville, K., Obodoechi, D., Agwu, P., Odii, A., Orjiakor, C., Hutchinson, E., Balabanova, D. (2023). Designing feasible anti-corruption strategies in the Nigerian health system: A latent class analysis of a discrete choice experiment. *World Development*, 166, 106208. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106208>
4. Anheier, H.K., Saraceno, J.C., Knudsen, E.L. (2024). The 2024 Berggruen Governance Index – Democracy Challenged. UCLA Luskin School of Public Affairs, Los Angeles. <https://berggruen.org/projects/2024-berggruen-governance-index>
5. Audretsch, D.B., Belitski, M., Chowdhury, F., Desai, S. (2022). Necessity or opportunity? Government size, tax policy, corruption, and implications for entrepreneurship. *Small Business Economics*, 58, 2025-2042.
<https://doi.org/10.1007/s11187-021-00497-2>
6. Basel AML Index (2024). <https://index.baselgovernance.org/map>
7. Bauhr, M., Charron, N., Wängnerud, L. (2018). Close the political gender gap to reduce corruption: How women's political agenda and risk aversion restricts corrupt behavior. U4 Brief, 3. <https://www.u4.no/publications/close-the-political-gender-gap-to-reduce-corruption.pdf>
8. Beetham, D., Carvalho, E., Landman, T., Weir, T. (2008). Assessing the Quality of Democracy: a Practical Guide. Stockholm: International IDEA.
<http://www.idea.int/publications/catalogue>

9. Bertelsmann Stiftung (2025). *Bertelsmann Transformation Index*. <https://prosperitydata360.worldbank.org/en/indicator/BS+BTI+OVERALL+SCORE>
10. Bertelsmann Transformation Index (2024). <https://prosperitydata360.worldbank.org/en/dataset/BS+BTI>
11. Breen, M., Gillanders, R. (2012). Corruption, institutions, and regulation. *Economics of Governance*, 13(3), 263-285. <https://doi.org/10.1007/s10101-012-0112-2>
12. Brinkerhoff, D.W. (2005). Rebuilding governance in failed states and post-conflict societies: Core concepts and cross-cutting themes. *Public Administration and Development*, 25(1), 3-14.
13. Brinkerhoff, D.W. (2005). Rebuilding governance in failed states and post-conflict societies: Core concepts and cross-cutting themes. *Public Administration and Development*, 25(1), 3-14. <https://doi.org/10.1002/pad.352>
14. Charron, N. (2016). Do corruption measures have a perception problem? Assessing the relationship between experiences and perceptions of corruption among citizens and experts. *European Political Science Review*, 8(1), 147-171. <https://doi.org/10.1017/S1755773914000447>
15. Charron, N., Lapuente, V. (2010). Does democracy produce quality of government? *European Journal of Political Research*, 49(4), 443-470. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2010.01932.x>
16. Chowdhury, F., Audretsch, D.B., Belitski, M. (2015). Does corruption matter for international entrepreneurship? *International Entrepreneurship and Management Journal*, 11(4), 959-980. <https://doi.org/10.1007/s11365-014-0312-6>
17. CIVICUS (2024). *People power under attack 2024*. CIVICUS Monitor. <https://civicsmonitor.contentfiles.net/media/documents/GlobalFindings2024.EN.pdf>
18. CIVICUS Monitor (2024). <https://monitor.civicus.org>
19. Competitiveness Index (2024). <https://tradingeconomics.com/country-list/competitiveness-index>

20. Connected Papers (2025). <https://www.connectedpapers.com/>
21. Corruption Perceptions Index (2023).
<https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
22. Corruption Perceptions Index (2024). <https://cpi.ti-ukraine.org/en>
23. Dell, G., McDevitt, A. (2022). *Exporting corruption 2022: Assessing enforcement of the OECD Anti-Bribery Convention*. Transparency International.
<https://files.transparencycdn.org/images/2022-Report-Slim-version-Exporting-Corruption-English.pdf>
24. Dluhopolskyi, O. (2020). Corruption and rule of law: problem of interconnection. Political and Economic Self-construction: Media, Political Culture and Democracy: Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Seminar (December 7, 2020). Belgrade, Serbia, 39-42.
http://iriss.idn.org.rs/699/1/PESC_2020_Media_Political_Culture_and_Democracy.pdf
25. Dluhopolskyi, O., Dluhopolska, T., Farion, A., Karp, I., Zhukovska, A., Kryvokulska, N. (2019). The implementation of the eHealth system and anticorruption reforms (case of EU countries for Ukraine). *9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies* (5-7 June, 2019). Ceske Budejovice, Czech Republic, 346-349.
26. Dluhopolskyi, O., Farion-Melnyk, A., Bilous, I., Moskaliuk, N., Banakh, S. (2021). Strategic directions to overcoming corruption: financial and legal perspectives. Financial and credit activity: problems of theory and practice, 1(36), 481-495. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i36.228096>
27. EIU Democracy Index (2024).
<https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023-download-confirmation>
28. Erdayani, R., Afandi, M., Afandi, S.A. (2023). Bibliometric analysis of open government: A study on the Open Government Partnership. *Indo-Fintech Intellectuals: Journal of Economics and Business*, 3(2), 276–294.
<https://doi.org/10.54373/ifijeb.v3i2.180>
29. EuroPAM (2024). <https://europam.eu>

30. Exporting Corruption (2022). https://images.transparencycdn.org/images/2022_Report-Full_Exporting-Corruption_English.pdf
31. Financial Secrecy Index (2024). <https://fsi.taxjustice.net>
32. Fragile States Index (2024). <https://fragilestatesindex.org/about>
33. Freedom House (2025). *Freedom in the World 2025: The uphill battle to safeguard rights*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2025/uphill-battle-to-safeguard-rights>
34. Freedom of the World (2024). <https://freedomhouse.org/report/freedom-world>
35. Gillanders, R. (2016). Corruption and anxiety in Sub-Saharan Africa. *Economics of Governance*, 17, 47-69. <https://doi.org/10.1007/s10101-015-0177-6>
36. Gillanders, R. (2023). Development and Corruption. *The Encyclopedia of Corruption*. Edward Elgar Publishing. <https://ssrn.com/abstract=4669129>
37. Gillanders, R., Ouedraogo, I., Maïga, W.H., Aja-Eke, D. (2023). Police corruption and crime: Evidence from Africa. *Governance*, 37, 1015-1034. <https://doi.org/10.1111/gove.12822>
38. Global Corruption Index (2024). <https://risk-indexes.com/about-gci>
39. Global Organized Crime Index (2024). <https://ocindex.net/2023/heatmap>
40. Global Right to Information Rating (2024). <https://www.rti-rating.org>
41. Global RTI Rating (2024). <https://www.law-democracy.org/live/rti-rating/global>
42. Global State of Democracy Indices (2024). <https://www.idea.int/data-tools/tools/global-state-democracy-indices>
43. Goel, R.K., Nelson, M.A. (1998). Corruption and government size: a disaggregated analysis. *Public Choice*, 97(1-2), 107-120. <https://doi.org/10.1023/A:1004900603583>
44. Goel, R.K., Nelson, M.A. (2010). Causes of corruption: History, geography, and government. *Journal of Policy Modeling*, 32(4), 433-447. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2010.05.004>

45. Goel, R.K., Nelson, M.A. (2021). Direct and indirect influences of political regimes on corruption. *Social Science Quarterly*, 102(4), 1569-1589. <https://doi.org/10.1111/ssqu.13006>
46. Gray, Ch. W., Kaufmann, D. (1998). Corruption and development. *Finance and Development*, 35(1).
47. GRECO (2024). *Group of States against Corruption*. <https://www.coe.int/en/web/greco/ad-hoc-procedure-rule-34>
48. Haerpfer, C., Inglehart, R., Moreno, A., Welzel, C., Kizilova, K., Diez-Medrano, J., Lagos, M., Norris, P., Ponarin, E., Puranen, B. (2022). *World Values Survey: Round Seven – Country-pooled datafile (Version 3.0)*. JD Systems Institute & WVSA Secretariat. <https://doi.org/10.14281/18241.16>
49. Ibrahim Index of African Governance (2024). <https://mo.ibrahim.foundation/our-research/iiag>
50. Index of Economic Freedom (2023). <https://www.heritage.org/index/pages/about>
51. Index of Public Integrity (2024). <https://corruptionrisk.org/>
52. Index of Public Integrity (2023). <https://corruptionrisk.org/ipi-ranking>
53. Index of Public Integrity Methodology (2024). Why Measure Corruption Risk and Public Integrity? <https://corruptionrisk.org/ipi-methodology>
54. Inglehart, R., Welzel, C. (2005). *Modernization, cultural change and democracy: The human development sequence*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511790881>
55. International Budget Partnership (2023). *Open Budget Survey 2023: 9th edition*. <https://internationalbudget.org/wp-content/uploads/IBP-OBS-Global-Report-2023-v4-Final-Artwork.pdf>
56. Kalyuzhnova, Y., Belitski, M. (2019). The impact of corruption and local content policy on firm performance: Evidence from Kazakhstan. *Resources Policy*, 61, 67-76. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2019.01.016>

57. Kamaruddin, Afandi, S.A. (2024). Anti-corruption policy analysis: Indonesian open government study. *KnE Social Sciences, IAPA 2023 Annual International Conference*, 572–589. <https://doi.org/10.18502/kss.v9i7.15531>
58. Kiltgaard, R. (1998). International cooperation against corruption. *Finance and Development*, 35(1).
59. Lipsky, M. (1980). Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services. New York: Russel Sage Foundation. <https://www.jstor.org/stable/10.7758/9781610447713>
60. Marina, N., Lundstedt, M., Altman, D., Angiolillo, F., Borella, C., Fernandes, T., Gastaldi, L., Good God, A., Natsika, N., Lindberg, S.I. (2024). Democracy Report 2024: Democracy Winning and Losing at the Ballot. University of Gothenburg: V-Dem Institute. https://www.v-dem.net/documents/43/v-dem_dr2024_lowres.pdf
61. Maslen, C. (2022). How-to guide for corruption assessment tools. U4 Helpdesk Answer. <https://www.u4.no/publications/how-to-guide-for-corruption-assessment-tools-3rd-edition>
62. Mauro, P. (1998). Corruption: causes, consequences and agenda for further research. *Finance and Development*, 35(1).
63. Mo Ibrahim Foundation (2024). The power of data for governance: Closing data gaps to accelerate Africa's transformation. <https://mo.ibrahim.foundation/sites/default/files/2024-01/2023-iiag-series-report.pdf>
64. Mutiah, A.S., Gamayuni, R.R., Oktavia, R. (2023). Public integrity as the cornerstone of anti-corruption policies. Proceedings of the 6th International Conference of Economics, Business, and Entrepreneurship (ICEBE 2023), 13-14 September 2023, Bandar Lampung, Indonesia. <https://doi.org/10.4108/eai.13-9-2023.2341077>
65. Myint, U. (2000). Corruption: causes, consequences and cures. *Asia-Pacific Development Journal*, 7(2), 33-58. Retrieved from <https://www.unescap.org/sites/default/files/apdj-7-2-2-Myint.pdf>

66. OECD (2024). *Review of Anti-Corruption Reforms in Ukraine under the Fifth Round of Monitoring: The Istanbul Anti-Corruption Action Plan*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9e03ebb6-en>
67. Onwujekwe, O., Orjiakor, C.T., Hutchinson, E., McKee, M., Agwu, P., Mbachu, C., Ogbozor, P., Obi, U., Odii, A., Ichoku, H., Balabanova, D. (2020). Where do we start? Building consensus on drivers of health sector corruption in Nigeria and ways to address it. *International Journal of Health Policy and Management*, 9(7), 286-296. <https://doi.org/10.15171/ijhpm.2019.128>
68. Open Budget Index (2024). <https://internationalbudget.org/open-budget-survey>
69. Open Data Inventory (2024). <https://odin.opendatawatch.com>
70. Open Data Watch (2023). Open Data Inventory (ODIN) 2022/23 biennial report. <https://odin.opendatawatch.com/?year=2022>
71. Public Integrity Indicators OECD (2024). <https://oecd-public-integrity-indicators.org>
72. Skaaning, S.-E., Hudson, A. (2023). *The Global State of Democracy Indices: Methodology, Conceptualization and Measurement Framework (Version 7)*. Stockholm: International IDEA.
73. Sustainable Governance Indicators (2024). <https://prosperitydata360.worldbank.org/en/dataset/BS+SGI>
74. TRACE Bribery Risk Matrix (2024). <https://www.traceinternational.org/trace-matrix>
75. Transparency Index (2024). <https://corruptionrisk.org/transparency>
76. Transparency Index (T-Index) (2024). <https://corruptionrisk.org/transparency/>
77. Ukraine's Corruption Forecast (2024). <https://corruptionrisk.org/country/?country=UKR#forecast>
78. Van Eck, N.J., Waltman, L. (2007). Bibliometric mapping of the computational intelligence field. *International Journal of Uncertainty, Fuzziness and Knowledge-Based Systems*, 15(5), 625-645.

79. Varieties of Democracy (2024). <https://www.v-dem.net>
80. Vogl, F. (1998). The supply side of global bribery. *Finance and Development*, 35(2).
81. Wilkins, K. (2023). *Reconstructing Ukraine: context-tailored approaches to corruption*. <https://reliefweb.int/report/ukraine>
82. WJP Rule of Law Index at a glance (2024). <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/about>
83. World Bank Enterprise Surveys (2024). <https://www.enterprisesurveys.org/en/enterprisesurveys>
84. World Press Freedom Index (2024). <https://rsf.org/en/index>
85. World Values Survey (2024). <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp>
86. Worldwide Governance Indicators (2024). <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators/interactive-data-access>
87. Антикорупційна політика. <https://nazk.gov.ua/uk/antykoruptsijna-polityka>
88. Багінський, А.В. (2022). Крихкі держави в умовах кризових ситуацій. *Вісник НТУУ “КПІ”. Політологія. Соціологія. Право*, 3(55), 29-35.
89. Валле, В. (2015). *Корупція: роздуми після Майдану*. К.: Дух і Літера, 280 с.
90. Дем’янчук, В.А. (2016). Сучасні методологічні підходи до визначення поняття та юридичного змісту антикорупційної політики. *Прикарпатський юридичний вісник*, 6, 88-91.
91. Длугопольський, О., Івашук, Ю., Мироненко, О. (2024). Агреговані рейтинги корупції: оцінка позицій на прикладі економіки України. *Журнал європейської економіки*, 23(4), 562–582. <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1803>

92. Длугопольський, О.В. (2024). Сучасні підходи до оцінки корупційних ризиків: аналіз ключових індикаторів. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 3(53), 91–101. <https://doi.org/10.55643/ser.3.53.2024.565>
93. Звіти про роботу НАБУ (2025). <https://nabu.gov.ua/activity/reports>
94. Корупція (2023). *Погляд громадян: актуальність проблеми, розуміння причин розповсюдження, знання заходів протидії корупції та оцінка їх ефективності*.
https://youkraina.com.ua/files/Factum_Group_YOUкраїна_Спецвипуск_Корупція.pdf
95. Корупція в Україні 2022: розуміння, сприйняття, поширеність. Національне агентство з питань запобігання корупції. https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/Prezent.opytuvannya-korupsiya-2022_FINAL_ukr.pdf
96. Кравченко, С.О. Антикору́пційна політика. Велика українська енциклопедія. [https://vue.gov.ua/Антикорупційна політика](https://vue.gov.ua/Антикорупційна_політика)
97. Мандибура, В.О. (2017). *Корупція: інституційна сутність та механізми подолання*: монографія. К., 488 с.
98. Марченко, А.В. (2023). Антикору́пційна реформа в Україні в умовах воєнного стану. *Публічне управління і адміністрування в Україні*, 36. <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.36.11>
99. Мілер, В., Гределанд, О., Кошечкіна, Т. (2004). *Звичаєва корупція? Громадяни та уряд у посткомуністичній Європі* / Пер. з англ. К.: К.І.С. 328 с.
100. *Мультимедійний навчальний посібник “Антикорупційна політика в Україні”*. Національна академія внутрішніх справ. https://arm.naiu.kiev.ua/books/atikorruption/lectures/lecture_7.html
101. *Політична корупція перехідної доби* / Пер. з англ. К.: К.І.С., 2004. 440 с.
102. Порта, Д., Ванучі, А. (2006). *Брудні оборудки: учасники, ресурси та механізми політичної корупції* / Пер. з англ. К.: К.І.С. 302 с.
103. Разумков Центр (2024). *Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до*

виборів, віра в перемогу (червень 2024 р.).

<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia>

104. Сидоренко, С. (2023). Геть з чорного списку: як Україна довела Європі, що бореться з корупцією під час війни. *Європейська правда*.

<https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/24/7158597>

Додаток А

Таблиця А1

Агреговані індекси оцінки корупційних ризиків [92]

№	Назва індексу	Джерела даних	Сильні сторони	Слабкі сторони
1.	Basel Anti Money Laundering (AML) Index	Financial Action Task Force (FATF) Mutual Evaluation Reports, Tax Justice Network Financial Secrecy Index, Global Organized Crime Index, CPI, World Bank Extent of Corporate Transparency Index, International Budget Partnership's Open Budget Survey	Індекс оцінює країни за ступенем вразливості до проблеми відмивання грошей / фінансування тероризму разом із їх стійкістю протидіяти злочинності; щороку вибірка країн зростає (зі 147 у 2012 р. до 155 у 2023 р.); щорічне оновлення даних	Збір даних індексу AML завершується в середині року, тому не показує зміни, що відбулися, за весь календарний рік; не всі оцінки базуються на тотожних критеріях
2.	Berggruen Governance Index (BGI)	IMF, Varieties of Democracy (V-Dem) Database, World Bank	Індекс вивчає взаємодію між основними вимірами якості управління в країні поза традиційними метриками: надання суспільних благ; демократична підзвітність; спроможність держави	Починаючи з 2020 р. дані індексу не є репрезентативними з огляду на пандемію COVID-19 та її вплив на світовий фінансовий ринок; оновлення даних кожні два роки
3.	Corruption Perceptions Index (CPI)	African Development Bank, Bertelsmann Foundation, Economist Intelligence Unit, Freedom House, Global Insight, International Institute for Management Development, Political and Economic Risk Consultancy, The PRS Group, Inc., World Bank, World Economic Forum, World Justice Project	Індекс має глобальне охоплення; більший рівень деталізації даних, оскільки шкала побудована від 0 до 100; збалансована структура індексу та широка вибірка країн (180 у 2023 р.); щорічне оновлення даних	Індекс не вимірює фактичний рівень корупції, а лише оцінює її сприйняття; індекс не деталізує сприйняття корупції за секторами, а лише оцінює її сприйняття в публічному секторі; індекс не придатний для оцінки антикорупційних реформ у короткостроковій перспективі
4.	Financial Secrecy Index (FSI)	OECD, Global Forum, FATF, IMF reports, IBFD, PwC, Lowtax.net	FSI намагається виміряти роль юрисдикції у сприянні створенню лазівок для фінансових зловживань, дає уявлення про вплив і відповідальність кожної юрисдикції за шкоду, викликану секретністю; індекс базується на експертних оцінках та академічних дослідженнях	Складність побудови і тлумачення значень індексу; оновлення даних кожні два роки

5.	Fragile States Index	UN, World Bank, World Health Organization	Ранжування країн за остаточним показником та розділення кожного окремого індикатора на підіндикатори для зручного порівняння; щорічне оновлення даних; широка вибірка країн (179 у 2024 р.)	Визначення недієздатності, що застосовується в індексі, є надто широким, занадто багато факторів враховуються під час рейтингування країн
6.	Global Corruption Index (GCI)	UN, OECD, World Bank, FATF, Transparency International, The Global Initiative, The World Justice Project Organization, EIU, The Basel Institute on Governance, IPB, WEF	Інтерактивна карта GCI дозволяє проводити глобальне порівняння між країнами за їх індивідуальними балами та рейтингами; щорічне оновлення даних; широка вибірка країн (196 у 2023 р.)	До індексу включено багато даних, наприклад рівень демократії та верховенство права тощо, які не обов'язково мають відношення до вимірювання корупції; платний доступ до звітів
7.	Global Organized Crime Index (GOCI)	Literature review, data collection on criminality and resilience, two rounds of scoring, a regional expert group verification and an internal calibration	Індекс є першою методологією для вимірювання організованої злочинності та стійкості її проявів у глобальному масштабі; містить науково-обґрунтовані дослідження та аналіз; широка вибірка країн (193 у 2023 р.)	Корупція не включена в індекс як окремий елемент, а лише виступає чинником, що сприяє поширенню організованої злочинності; використання експертних оцінок, що не вимірюють емпіричні дані; нерегулярне оновлення даних
8.	Global State of Democracy Indices (GSoD Indices)	Varieties of Democracy (V-Dem) Database, Media Freedom House's indicators, UNESCO statistics, World Economic Forum, FAO	Індекси демонструють довгострокові тенденції розвитку демократії в світі; індекси вказують на потенційні ризики ерозії демократії; широка вибірка країн (174 у 2023 р.)	Індекси є надто абстрактними для оцінки впливу окремих політик; дані покладаються переважно на оцінку V-Dem
9.	Ibrahim Index of African Governance (IIAG)	African National Statistical Offices (NSOs), PARIS21, Open Data Inventory (ODIN)	Індекс охоплює більшість країн африканського континенту; IIAG дає уявлення про ситуацію з публічним управлінням в країнах Африки; IIAG корисний для оцінки якості забезпечення суспільними благами в країнах Африки	У деяких вибірках за певні періоди відсутні дані; індекс поширюється лише на африканські країни
10.	Index of Public Integrity (IPI)	UN E-Government Development Index, Open Budget Survey,	IPI є концептуально надійним індикатором оцінки корупції;	IPI базується на даних, зібраних іншими

		Global Competitiveness Dataset, International Telecommunication Union's ICT Dataset, Internet World Stats, Press Freedom Report, World Economic Forum	зорієнтований на політику; IPI корелює з більшістю відомих вимірників корупції (в т.ч. CPI, World Bank's Control of Corruption Index); широка вибірка країн (119 у 2023 р.)	організаціями; нерегулярне оновлення даних
11.	OECD Public Integrity Indicators	Primary data sources, OECD website (OECD data explorer)	Кожна країна має інформаційну панель індикаторів, виражених в числових значеннях, що дозволяє візуально порівнювати кожну країну із середнім значенням	Методологія розробки деяких показників ще не завершена і не оприлюднюється; нерегулярне оновлення даних; невелика вибірка країн
12.	Rule of Law Index (RLI)	World Justice Project data sources	Перший індекс, що кількісно систематично оцінює верховенство права в усьому світі; щорічне оновлення даних; широка вибірка країн (142 у 2023 р.)	RLI варто застосовувати в комбінації з іншими аналітичними інструментами
13.	EIU Democracy Index	World Values Survey, Eurobarometer surveys, Gallup surveys, Asian Barometer, Latin American Barometer, Afrobarometer and national surveys	Індекс дозволяє робити міжкраїнні зіставлення починаючи з 2006 р.; надає регіональний огляд із виявленням невдач і прогресу демократії; охоплює широке розуміння демократії; широка вибірка країн (165 у 2023 р.)	У методології не чітко зрозуміло, які джерела даних використовуються для кожної складової індексу
14.	TRACE Bribery Risk Matrix (TRACE BRM)	V-Dem, E-Government Development Index, Enterprise Surveys, Rule of Law Index	Матриця корупційних ризиків враховує проблеми компаній, що ведуть міжнародний бізнес, оцінюючи те, наскільки ймовірними є випадки вимагання хабарів від державних службовців; веб-сайт TRACE BRM візуалізує тенденції ризиків хабарництва за період; широка вибірка країн (194 у 2023 р.)	Методологія TRACE BRM вказує, що втрата певних джерел даних впливає на побудову матриці результатів; річні порівняння є неефективними
15.	Varieties of Democracy (V-Dem)	VDem Institute, Varieties of Parties (V-Party), Episodes of Regime Transformation (ERT), Digital Society Project (DSP), Varieties	Досліджуються різні аспекти демократії та причинно-наслідкові механізми, які пов'язують їх між собою; хороша візуалізація даних на	Дані публікуються щороку, однак можуть уточнюватися згодом і змінюватися заднім числом

		of Indoctrination (V-Indoc)	веб-сайті; постійне коригування методики з оновленням усіх вдосконалень; широка вибірка країн (202 у 2023 р.)	
16.	Worldwide Governance Indicators (WGI)	Data from survey institutes, think-tanks, NGOs, international organizations, private sector firms	WGI надає всебічну оцінку з різних джерел даних, включаючи опитування компаній та домогосподарств; містить інформацію по всіх складових; широка вибірка країн (понад 200 у 2023 р.)	Сумнівна корисність WGI для аналізу антикорупційних реформ на місцевому рівні; періодичне оновлення даних
17.	Bribe Payers Index (BPI)	Gallup International	Індекс оцінює міжнародну сторону хабарництва, яка пов'язана із ймовірністю того, що іноземні фірми змушені брати участь у хабарницьких схемах, коли ведуть бізнес в інших державах	Презентує дані по невеликій кількості країн (28 економік); дані оновлюються дуже рідко (раз на 5-10 років)

Додаток Б

Таблиця Б1

Структура Financial Secrecy Index [31]

№	Група	Показники
1.	Реєстрація права власності (Ownership Registration)	- Банківська таємниця (Banking Secrecy) – дозволяє визнати, чи забезпечує юрисдикція банківську таємницю (вимірювання обсягу інформації, яку банки повинні збирати та повідомляти, аналіз того, наскільки дані доступні для компетентних органів і чи існують адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення банківської таємниці); - Реєстр трастів і фондів (Trusts and Foundations Register) – дозволяє визначити, чи доступні трасти та приватні фонди як юридичні структури для приховування справжнього бенефіціарного володіння активом; - Зареєстроване право власності на компанію (Recorded Company Ownership) – визначає, чи вимагає юрисдикція від усіх компаній подавати інформацію про бенефіціарну власність відповідному державному органу після реєстрації та постійно її оновлювати; - Володіння іншими статками (Other Wealth Ownership) – оцінює, чи юрисдикція публікує інформацію про бенефіціарів й законну власність на активи нерухомості в Інтернеті, чи пропонує вільні порти або митні склади для зберігання цінних активів і чи вимагає реєстрацію та транскордонний автоматичний обмін інформацією про бенефіціарних власників цінних активів, що зберігаються; - Прозорість ТОВ (Limited Partnership Transparency) – оцінює, чи вимагає юрисдикція від усіх типів ТОВ оприлюднювати право власності в Інтернеті безкоштовно чи за плату;
2.	Прозорість юридичної особи (Legal Entity Transparency)	- Прозорість власності компанії (Transparency of Company Ownership) – визначає, чи вимагає юрисдикція від усіх компаній, які не котируються на фондовій біржі, публікувати оновлену інформацію про бенефіціарну власність у загальнодоступному онлайн-реєстрі; - Рахунки публічної компанії (Public Company Accounts) – визначає, чи вимагає юрисдикція від усіх компаній подавати річні звіти до державного органу та робити їх з вільним доступом онлайн; - Звітування по країнах (Country by Country Reporting) – визначає, чи зобов'язані багатонаціональні компанії публікувати фінансові дані на основі звітності по країні для уникнення зловживання трансфертним ціноутворенням; - Розкриття інформації з корпоративного оподаткування (Corporate Tax Disclosure) – враховує вимоги публічності до подання глобальних звітів по країнах, доступність односторонніх транскордонних податкових рішень, оприлюднення контрактів у видобувних галузях; - Ідентифікатор юридичної особи (Legal Entity Identifier) – перевіряє, наскільки юрисдикція вимагає від національних компаній використовувати глобально стандартизований унікальний ідентифікаційний номер (LEI);
3.	Справделивість податкового та фінансового регулювання (Integrity of tax and financial regulation)	- Спроможність податкового регулювання (Tax Administration Capacity) – оцінює організаційну спроможність, передумови обробки інформації, а також наявність правил цілеспрямованого збору інформації про ризиковану діяльність з ухилення від оподаткування; - Послідовність сплати податку на доходи фізичних осіб (Consistent Personal Income Tax) – визначає, наскільки ефективно юрисдикція оподатковує своїх резидентів та чи існують в країні жорсткі правила проживання та отримання громадянства, які перешкоджають особам-нерезидентам легко отримати легальне місце проживання чи громадянство для уникнення сплати податків у власній юрисдикції;

		- Мінімізація ухиленню від сплати податків (Avoids Promoting Tax Evasion) – визначає, наскільки ефективним є податковий режим країни для запобігання ухиленню від сплати податків; - Секретність податкового суду (Tax Court Secrecy) – оцінює прозорість судової системи в податкових справах шляхом аналізу доступних онлайн-версій податкових рішень; - Шкідливі структури (Harmful Structures) – наявність шкідливих інструментів і структур у нормативній базі юрисдикції: обіг банкот великого номіналу; наявність незареєстрованих акцій на пред'явника; існування серійних ТОВ; наявність можливостей уникнення відповідальності для трастів; - Публічна статистика (Public Statistics) – вимірює публічну доступність наборів статистичних даних, які стосуються міжнародної торгівлі, фінансового стану, іноземних інвестицій та прозорості;
4.	Міжнародні стандарти та правове співробітництво (International standards and cooperation)	- Боротьба з відмиванням грошей (Anti-Money Laundering) – оцінює, наскільки режим боротьби з відмиванням грошей відповідає рекомендаціям Financial Action Task Force (FATF); - Автоматичний обмін інформацією (Automatic Information Exchange) – оцінює, чи юрисдикції дотримуються стандартів обміну інформацією Multilateral Competent Authority Agreement (MCAA); - Обмін інформацією за запитом (Exchange of Information on Request) – враховує, чи підписала та ратифікувала юрисдикція OECD Multilateral Tax Convention, яка дає змогу обмінюватися інформацією за запитом між юрисдикціями-учасниками; - Міжнародне правове співробітництво (International Legal Cooperation) – вимірює ступінь участі юрисдикції в міжнародних зобов'язаннях щодо прозорості (2003 UN Convention against Corruption, 1999 UN International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism).

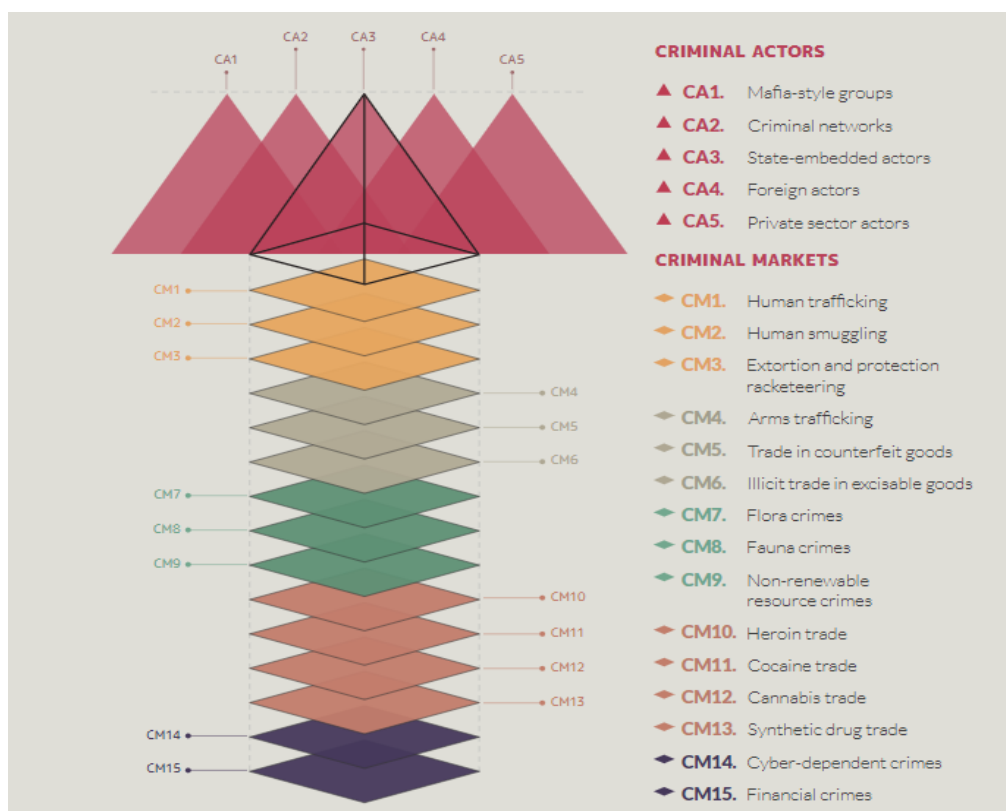
Додаток В

Таблиця В1

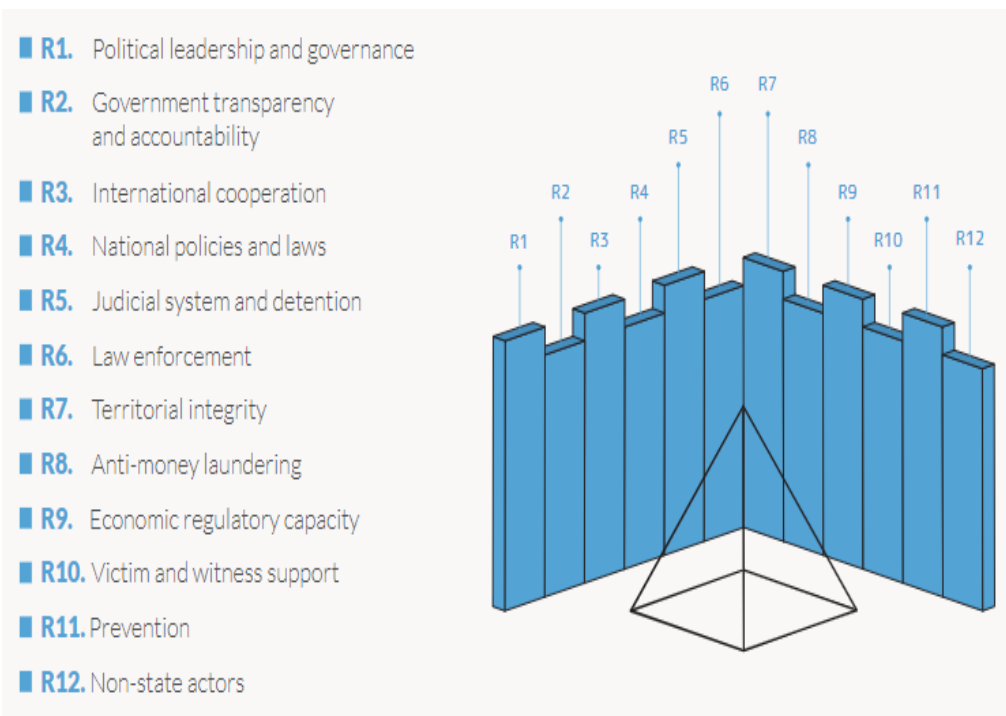
Структура Fragile States Index [32]

№	Група	Показники
1.	Індикатори згуртування (Cohesion indicators)	- Апарат безпеки – враховує загрози безпеці держави, такі як вибухи, атаки та смерті, пов'язані з сутичками, повстанськими рухами, переворотами, війнами чи тероризмом; - Фракціоналізовані еліти – розглядає фрагментацію державних інститутів за етнічною, класовою, расовою чи релігійною ознаками, а також враховує протистояння між правлячими елітами; - Групові претензії (скарги) – зосереджується на розколах між різними суспільними групами, особливо поділом за соціальними чи політичними характеристиками, доступом до ресурсів, включеності у політичний процес;
2.	Економічні індикатори (Economic indicators)	- Економічний занепад – враховує фактори, пов'язані з економічним спадом у країні (рівень особистого доходу, ВВП на особу, рівень безробіття, рівень інфляції, державний борг, рівень бідності, банкрутства); - Нерівномірний економічний розвиток – враховує нерівність всередині країни, незалежно від фактичних показників розвитку економіки (нерівність за рівнем освіти, місцем проживання, групами ідентичності тощо); - Відтік мізків – розглядає економічні аспекти втечі людського капіталу з країни (з економічних чи політичних причин) і наслідки, які це може мати для розвитку на перспективу;
3.	Політичні індикатори (Political indicators)	- Державна легітимність – розглядає рівень довіри населення до державних інституцій і оцінює наслідки, за яких довіра відсутня, що проявляється через масові публічні демонстрації, громадянську непокору або зростання загрози збройних повстань; - Публічні послуги – означає наявність можливості забезпечення ключових функцій держави через публічні сервіси (охорона здоров'я, освіта, громадський порядок, транспортна інфраструктура, водо-, газо-, електропостачання тощо); - Права людини і верховенство права – розглядає відносини між державою та її населенням через захист основних прав людини та дотримання ключових свобод;
4.	Соціальні індикатори (Social indicators)	- Демографічний тиск – вимірює наслідки зростання населення, пов'язані із постачанням продовольства, забезпечення доступу до води та інших ресурсів для підтримки життя чи здоров'я громадян; - Біженці та вимушені переселенці – вимірює тиск на держави, спровокований вимушеним переміщенням мігрантів внаслідок соціальних, політичних, екологічних чи інших причин; - Зовнішнє втручання – враховує вплив зовнішніх акторів на функціонування держави (її безпеку та економічну систему).

Додаток Г

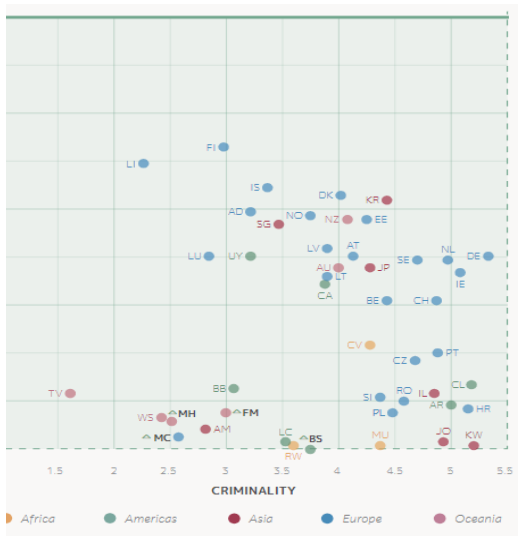
a) Criminality indicators

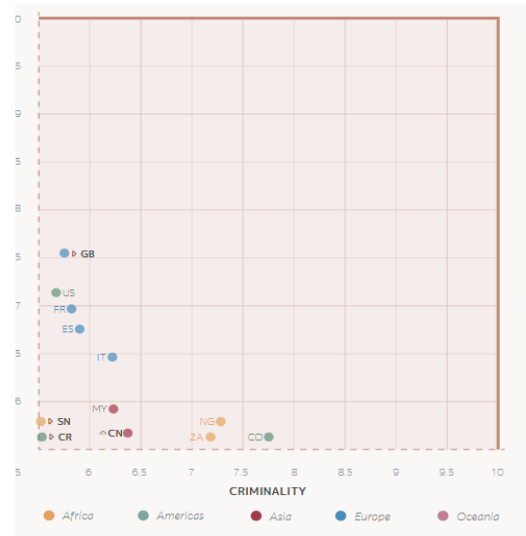
b) Resilience indicators

Рис. Г1. Структура Global Organized Crime Index [39]

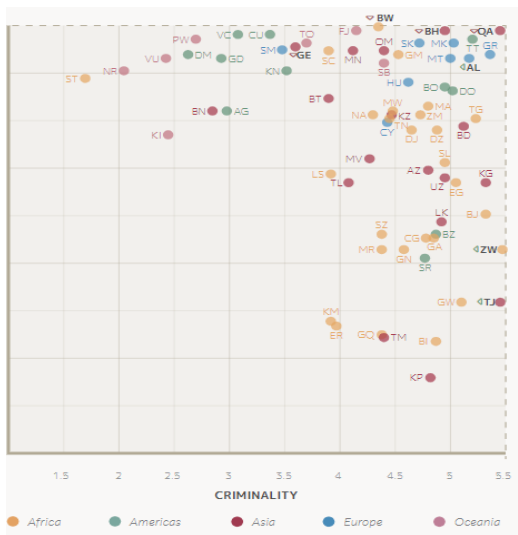
Додаток Д

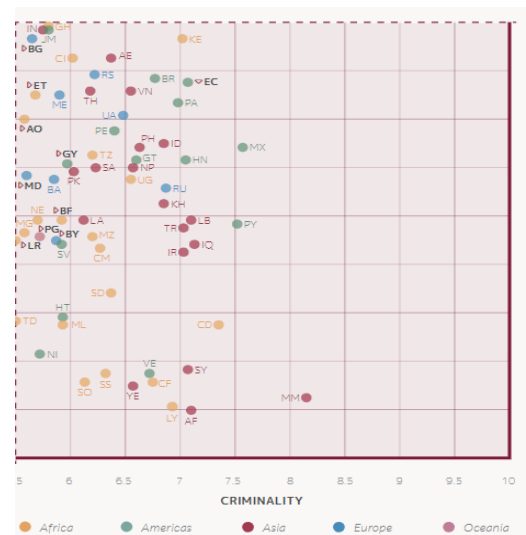
High resilience, low criminality

High resilience, high criminality

Low resilience, low criminality

Low resilience, high criminality

Рис. Д1. Позиції країн за Global Organized Crime Index у 2023 р. [39]

Додаток Е

Таблиця Е1

Питання до загальної оцінки індексів GSoD [72]

Attribute	Subattribute	Assessment question
1. Representation (free and equal access to political power)	1.1. Credible Elections	To what extent are elections free from irregularities?
	1.2. Inclusive Suffrage	To what extent do all adult citizens have voting rights?
	1.3. Free Political Parties	To what extent are political parties free to form and campaign for office?
	1.4. Elected Government	To what extent is access to government determined by elections?
	1.5. Effective Parliament	To what extent does parliament oversee the executive?
	1.6. Local Democracy	To what extent are there freely elected, influential local governments?
2. Rights (individual liberties and resources)	2.1. Access to Justice	To what extent is there equal, fair access to justice?
	2.2. Civil Liberties	To what extent are civil liberties respected?
	2.3. Basic Welfare	To what extent is there basic welfare?
	2.4. Political Equality	To what extent is there political equality?
3. Rule of Law (predictable and equal enforcement of the law, and limitation of government power)	3.1. Judicial Independence	To what extent are the courts independent?
	3.2. Absence of Corruption	To what extent is the exercise of public authority free from corruption?
	3.3. Predictable Enforcement	To what extent is the enforcement of public authority predictable?
	3.4. Personal Integrity and Security	To what extent are people free from violence?
4. Participatory Engagement (instruments of and for the realization of political involvement)	4.1. Civil Society	To what extent are civil society organizations free and influential?
	4.2. Civic Engagement	To what extent do people participate in civil society organizations?
	4.3. Electoral Participation	To what extent do people participate in national elections?

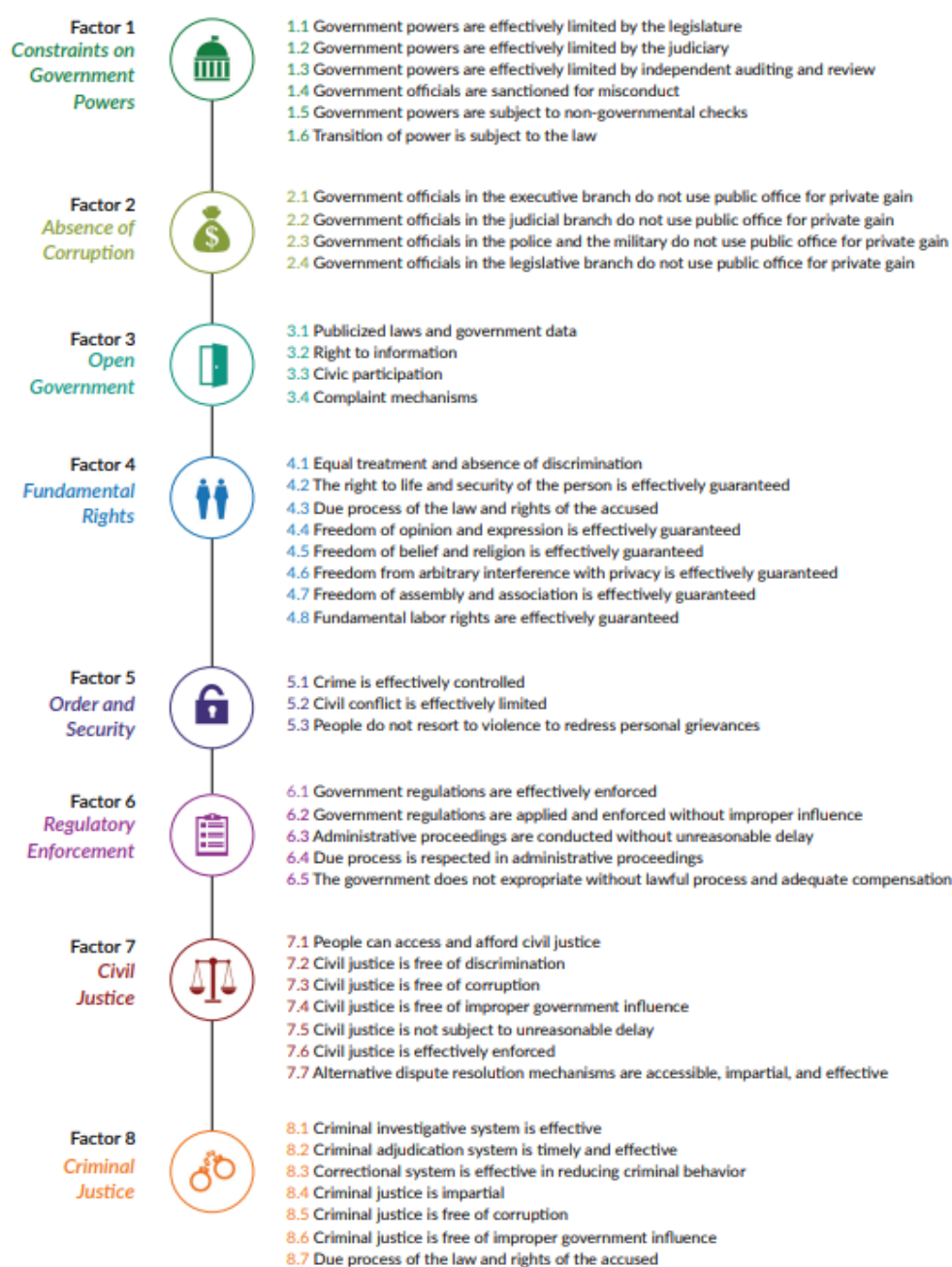
Додаток Є

Таблиця Є1

Методика побудови Index of Public Integrity [53]

№	Компонент	Індикатори
1.	Адміністративна прозорість	Складається зі стандартизованої суми індивідуальних балів окремих елементів у фактичному індексі прозорості (1-10 балів): - державні закупівлі - земельний кадастр - реєстр торгівлі - річний звіт генерального аудитора
2.	Онлайн-послуги	Оцінка базується на Online Services Index, який включає UN E-Government Development Index (1-10 балів)
3.	Прозорість бюджету	Оцінка розраховується як середнє значення балів, отримане за конкретними запитаннями з Open Budget Survey, які стосуються прозорості Executive's Budget Proposal (1-10 балів)
4.	Незалежність судової влади	Базується на індикаторі "judicial independence" з Executive Opinion Survey of the World Economic Forum Global Competitiveness Dataset (1-10 балів)
5.	Електронне громадянство	Середня величина стандартизованих значень (1-10 балів): - підписки на фіксований широкосмуговий зв'язок (% населення) - користувачі Інтернет (% населення) - користувачі Facebook (% населення)
6.	Свобода преси	Оцінка заснована на Reporters without Borders' Press Freedom Index, до 2019 р. – на Freedom House's Freedom of the Press Report (1-10 балів)

Додаток Ж

Informal Justice and the Rule of Law

The conceptual framework of the Index includes a ninth factor on informal justice that is not included in the Index's aggregate scores and rankings. Informal justice systems often play a large role in countries and jurisdictions where formal legal institutions are weak, remote, or perceived as ineffective. As such, the WJP has devoted effort to collecting data on informal justice through our surveys. Nonetheless, the complexities of these systems and the difficulties of systematically measuring their fairness and effectiveness make cross-country assessments extraordinarily challenging. For this reason, the informal justice factor is not included in the Index scores and rankings.

Factor 9: Informal Justice

- 9.1 Informal justice is timely and effective
- 9.2 Informal justice is impartial and free of improper influence
- 9.3 Informal justice respects and protects fundamental rights

Рис. Ж1. Структура Rule of Law Index [82]

Додаток 3

Methodology

The Economist Intelligence Unit's index of democracy, on a 0 to 10 scale, is based on the ratings for 60 indicators, grouped into five categories: *electoral process and pluralism*; *civil liberties*; *the functioning of government*; *political participation*; and *political culture*. Each category has a rating on a 0 to 10 scale, and the overall Index is the simple average of the five category indexes.

The category indexes are based on the sum of the indicator scores in the category, converted to a 0 to 10 scale. Adjustments to the category scores are made if countries do not score a 1 in the following critical areas for democracy:

1. Whether national elections are free and fair.
2. The security of voters.
3. The influence of foreign powers on government.
4. The capability of the civil service to implement policies.

If the scores for the first three questions are 0 (or 0.5), one point (0.5 point) is deducted from the index in the relevant category (either the *electoral process and pluralism* or the *functioning of government*). If the score for 4 is 0, one point is deducted from the functioning of government category index.

The index values are used to place countries within one of four types of regime:

1. Full democracies: scores greater than 8
2. Flawed democracies: scores greater than 6, and less than or equal to 8
3. Hybrid regimes: scores greater than 4, and less than or equal to 6
4. Authoritarian regimes: scores less than or equal to 4

Full democracies: Countries in which not only basic political freedoms and civil liberties are respected, but which also tend to be underpinned by a political culture conducive to the flourishing of democracy. The functioning of government is satisfactory. Media are independent and diverse. There is an effective system of checks and balances. The judiciary is independent and judicial decisions are enforced. There are only limited problems in the functioning of democracies.

Flawed democracies: These countries also have free and fair elections and, even if there are problems (such as infringements on media freedom), basic civil liberties are respected. However, there are significant weaknesses in other aspects of democracy, including problems in governance, an underdeveloped political culture and low levels of political participation.

Hybrid regimes: Elections have substantial irregularities that often prevent them from being both free and fair. Government pressure on opposition parties and candidates may be common. Serious weaknesses are more prevalent than in flawed democracies—in political culture, functioning of government and political participation. Corruption tends to be widespread and the rule of law is weak. Civil society is weak. Typically, there is harassment of and pressure on journalists, and the judiciary is not independent.

Authoritarian regimes: In these states, state political pluralism is absent or heavily circumscribed. Many countries in this category are outright dictatorships. Some formal institutions of democracy may exist, but these have little substance. Elections, if they do occur, are not free and fair. There is disregard for abuses and infringements of civil liberties. Media are typically state-owned or controlled by groups connected to the ruling regime. There is repression of criticism of the government and pervasive censorship. There is no independent judiciary.

Рис. 31. Методика побудови EIU Democracy Index [27]

Додаток І

DOMAIN 1: OPPORTUNITY	<i>Business Interactions with Government</i>
• Interaction: Contact with government • Expectation: Expectation of paying bribes • Leverage: Regulatory burden	
DOMAIN 2: DETERRENCE	<i>Anti-Bribery Deterrence and Enforcement</i>
• Dissuasion: Societal disapproval of bribery • Enforcement: Governmental anti-bribery enforcement	
DOMAIN 3: TRANSPARENCY	<i>Government and Civil Service Transparency</i>
• Processes: Transparency of governmental regulatory functions • Interests: Transparency and health of the civil service sector	
DOMAIN 4: OVERSIGHT	<i>Capacity for Civil Society Oversight</i>
• Free Press: Quality and freedom of media • Civil Society: Human capital and civic engagement	

Рис. ІІ. Методика побудови TRACE Bribery Risk Matrix [74]

Додаток К

Таблиця К1

Класифікація країн за типами режимів [60]

LIBERAL DEMOCRACIES				ELECTORAL DEMOCRACIES				ELECTORAL AUTOCRACIES				CLOSED AUTOCRACIES			
COUNTRY	2023	CHANGE FROM 2013	ERT EPISODE 2023	COUNTRY	2023	CHANGE FROM 2013	ERT EPISODE	COUNTRY	2023	CHANGE FROM 2013	ERT EPISODE 2023	COUNTRY	2023	CHANGE FROM 2013	ERT EPISODE 2023
Australia	LD			Austria	ED+	⬆️		Benin	EA+	⬆️	⬆️	Kuwait	CA+		
Belgium	LD			Cyprus	ED+	⬆️		Mauritius	EA+	⬆️	⬆️	Turkmenistan	CA+		
Costa Rica	LD			Greece	ED+	⬆️	⬆️	Nigeria	EA+	⬆️		Uzbekistan	CA+	⬆️	
Czechia	LD			Israel	ED+	⬆️		Sierra Leone	EA+	⬆️		Afghanistan	CA	⬆️	⬆️
Denmark	LD			Jamaica	ED+			Tunisia	EA+	⬆️	⬆️	Bahrain	CA		
Estonia	LD			Lithuania	ED+	⬆️		Algeria	EA			Burkina Faso	CA	⬆️	⬆️
Finland	LD			Malta	ED+			Angola	EA			Chad	CA	⬆️	⬆️
Germany	LD			Moldova	ED+			Azerbaijan	EA			China	CA		
Iceland	LD			Montenegro	ED+	⬆️	⬆️	Bangladesh	EA			Cuba	CA		
Ireland	LD			Namibia	ED+			Belarus	EA		⬆️	Eritrea	CA		
Japan	LD			Portugal	ED+	⬆️		Burundi	EA			Eswatini	CA		
Latvia	LD	⬆️		Slovenia	ED+	⬆️		CAR	EA		⬆️	Guinea	CA	⬆️	⬆️
Luxembourg	LD			Trinidad and Tobago	ED+	⬆️		Cambodia	EA		⬆️	Haiti	CA	⬆️	⬆️
Netherlands	LD			Vanuatu	ED+			Cameroon	EA			Hong Kong	CA		⬆️
New Zealand	LD			Argentina	ED			Comoros	EA	⬆️	⬆️	Iran	CA	⬆️	
Seychelles	LD	⬆️	⬆️	Armenia	ED	⬆️	⬆️	Congo	EA			Jordan	CA		
Spain	LD			Bolivia	ED		⬆️	DRC	EA			Laos	CA		
Sweden	LD			Brazil	ED		⬆️	Djibouti	EA			Libya	CA	⬆️	⬆️
Switzerland	LD			Bulgaria	ED			Egypt	EA	⬆️	⬆️	Mali	CA	⬆️	⬆️
Taiwan	LD			Cape Verde	ED			El Salvador	EA	⬆️	⬆️	Morocco	CA		
USA	LD			Colombia	ED			Equatorial Guinea	EA			Myanmar	CA	⬆️	⬆️
Barbados	LD-	⬆️		Croatia	ED		⬆️	Ethiopia	EA			North Korea	CA		
Bhutan	LD-	⬆️		Dominican Republic	ED		⬆️	Gabon	EA			Oman	CA		
Canada	LD-			Ecuador	ED			Guinea-Bissau	EA	⬆️	⬆️	Palestine/Gaza	CA		
Chile	LD-			Gambia	ED	⬆️	⬆️	Hungary	EA	⬆️	⬆️	Qatar	CA		
France	LD-			Georgia	ED			India	EA	⬆️	⬆️	Saudi Arabia	CA		
Italy	LD-			Ghana	ED	⬆️	⬆️	Iraq	EA			Somalia	CA		
Norway	LD-			Kosovo	ED		⬆️	Ivory Coast	EA			South Sudan	CA		
South Korea	LD-		⬆️	Lesotho	ED		⬆️	Kazakhstan	EA			Sudan	CA	⬆️	⬆️
Suriname	LD-	⬆️		Liberia	ED			Kyrgyzstan	EA		⬆️	Syria	CA		
United Kingdom	LD-			Malawi	ED			Lebanon	EA		⬆️	UAE	CA		
Uruguay	LD-			Maldives	ED	⬆️	⬆️	Madagascar	EA			Vietnam	CA		
				Nepal	ED	⬆️	⬆️	Mauritania	EA		⬆️	Yemen	CA	⬆️	
				North Macedonia	ED	⬆️	⬆️	Mozambique	EA						
				Panama	ED			Niger	EA	⬆️	⬆️				
				Paraguay	ED			Pakistan	EA		⬆️				
				Peru	ED		⬆️	Palestine/West Bank	EA						
				Poland	ED	⬆️	⬆️	Papua New Guinea	EA						
				Romania	ED		⬆️	Philippines	EA	⬆️	⬆️				
				S.Tomé & P.	ED			Russia	EA						
				Senegal	ED		⬆️	Rwanda	EA						
				Slovakia	ED	⬆️		Serbia	EA	⬆️	⬆️				
				Solomon Islands	ED		⬆️	Singapore	EA						
				South Africa	ED			Somaliiland	EA						
				Sri Lanka	ED	⬆️		Tajikistan	EA						
				Timor-Leste	ED		⬆️	Tanzania	EA						
				Albania	ED-			Thailand	EA		⬆️				
				BIH	ED-			Togo	EA						
				Botswana	ED-	⬆️	⬆️	Türkiye	EA						
				Fiji	ED-	⬆️	⬆️	Uganda	EA						
				Guatemala	ED-		⬆️	Ukraine	EA		⬆️				
				Guyana	ED-		⬆️	Venezuela	EA						
				Honduras	ED-	⬆️	⬆️	Zanzibar	EA						
				Indonesia	ED-		⬆️	Zimbabwe	EA						
				Kenya	ED-			Nicaragua	EA-		⬆️				
				Malaysia	ED-	⬆️									
				Mexico	ED-		⬆️								
				Mongolia	ED-		⬆️								
				Zambia	ED-	⬆️	⬆️								

Додаток Л

Таблиця Л1

Експертні оцінки корупційних ризиків [92]

№	Назва індикатора	Джерела даних	Сильні сторони	Слабкі сторони
1.	Africa Integrity Indicators (AII)	Evidence-based investigation methodology from reviews, interviews and media stories	Методологія базується на документуванні та аналізі різноманітних джерел інформації для обґрунтування оцінки; оцінки дозволяють проводити міжкраїнні зіставлення, а коментарі надають можливість вивчити практики регулювання та правозастосування в кожній з країн	Не є комплексною і універсальною оцінкою, оскільки був розроблений для використання в Ibrahim Index of African Governance (IIAG)
2.	CIVICUS Monitor	Freedom in the World Index, V-Dem, World Press Freedom Index, Asia Democracy Network, European Civic Forum, Arab NGO Network for Development, West Africa Civil Society Institute	Дані CIVICUS Monitor є актуальними, а їх карта світу надає доступ до поточних оновлень; інформація відображає середовище, в якому живуть і працюють громадяни тої чи іншої країни	Контекст кожної країни є унікальним, і хоча досить корисно мати шкалу для порівняння країн, важливо також звертати увагу на їх специфічні контексти
3.	Country Policy and Institutional Assessment (CPIA)	World Bank Surveys, African Development Bank Group	CPIA надає поглиблений звіт про те, наскільки бюджети пов'язані з політикою, а також загальний огляд інституційної структури країни	Конфіденційний характер даних не дозволяє надати детальні пояснення процесу рейтингування; оцінки важко порівнювати в часі; кількість країн і регіонів обмежена Африкою
4.	European Public Accountability Mechanisms (EuroPAM)	Primary source documents	Щорічний розподіл оцінок дозволяє надавати кількісний та описовий аналіз даних для кожної країни	EuroPAM значною мірою спирається на експертні оцінки, які є суб'єктивними; база даних аналізує законодавство, а не ступінь його виконання
5.	Exporting Corruption, TI	Data from anti-corruption agency staff or lawyers	В оцінку включене широке коло справ про підкуп іноземних громадян	Методологія припускає, що підкуп іноземних держав пропорційний експортній діяльності, однак

				інші фактори (іноземні інвестиції, культура ділової етики) також можуть впливати на можливість підкупу, однак вони наразі не включені у показник; нечасте оновлення даних; обмежена вибірка країн для порівняння
6.	FATF Mutual Evaluations	FATF Recommendations	Процес оцінки FATF включає звітування країнами прогресу у досягненні цілей, пізніше проводиться подальша оцінка реформ, які країна запровадила для підвищення ефективності AML framework	MER FATF містить небагато якісних даних або серйозного аналізу кількісних / якісних даних; обмежена вибірка країн для порівняння
7.	Freedom of the World	Freedom House	Оцінка Freedom in the World містить 25 різних показників політичних прав і громадянських свобод, що є корисним для розуміння рушійних сил та обмежень корупції	Вимірювання демократії Freedom House базується переважно на оцінці політичних прав і громадянських свобод
8.	Global Right to Information Rating (GRTI)	Centre for Law and Democracy, Access Info	Рейтинг GRTI пропонує комплексну оцінку законодавства кожної країни щодо права на інформацію; рейтинг постійно оновлюється, зміни відображаються в реальному часі	Рейтинг GRTI аналізує лише правову базу, а не якість її впровадження
9.	Open Budget Index (OBI)	IMF, World Bank, OECD	OBI є чи не єдиним у світі порівняльним показником прозорості бюджету центрального уряду, що дозволяє оцінити широкий спектр показників глибини та якості бюджетного процесу	OBI оцінює лише стан прозорості національного бюджету, а не місцевих бюджетів; увага приділяється лише прозорості бюджету, тоді як інші чинники (наприклад, участь громадськості чи контроль) є лише другорядними
10.	Open Data Inventory (ODI)	NSO website	Набір даних можна використовувати для просування політики відкритих даних; звіти по країнах надаються з	Національні законодавчі рамки для кожної країни надані у звітах в розрізі країн, однак

			дезагредованими балами для кожного показника	немає жодного аналізу результату виконання законодавства
11.	World Press Freedom Index (WPFI)	Quantitative and qualitative analysis	Дані регулярно оновлюються, що гарантує актуальність індексу; широка вибірка країн (180 у 2023 р.)	WPFI вимірює рівень контролю над медіа, проте не аналізує обмеження свободи інформації, накладені вільним ринком
12.	Sustainable Governance Indicators (SGI)	Qualitative assessments by country experts and quantitative data drawn from official sources	Оцінки експертної мережі SGI проходять шестиступеневу перевірку для переконання в достовірності та надійності експертних оцінок	Нерегулярне оновлення даних; непросте порівнювальність в часі
13.	Bertelsmann Transformation Index (BTI)	Bertelsmann Foundation	ВТІ надає докладні звіти по країнах із поєднанням кількісних і якісних даних; широка вибірка країн для порівняння	Нерегулярне оновлення даних; обмежений розгляд транснаціональних змін та розбіжностей на субнаціональному рівні
14.	Transparency Index	UNCAC, Open Government Partnership	Індекс є комплексним вимірником прозорості, що встановлює критерії прозорості та базується на емпіричних даних; індекс пропонує конкретні політичні цілі	Індекс вимірює лише Інтернет-прозорість, однак не оцінює якість наданої інформації

Додаток М

Таблиця М1

Критерії оцінювання за World Press Freedom Index [84]

№	Назва індикатора	Кількість питань в анкеті	Мета оцінювання
1.	Політичний (Political context)	33	1) ступінь підтримки та поваги до автономії ЗМІ порівняно з політичним тиском з боку держави чи інших політичних агентів; 2) рівень сприйняття різноманітних журналістських методів, що відповідають професійним стандартам; 3) ступінь підтримки ЗМІ у їхній ролі щодо притягнення політиків і урядовців до відповідальності в суспільних інтересах;
2.	Правовий (Legal framework)	25	1) ступінь свободи журналістів і ЗМІ працювати без цензури, судових санкцій чи надмірних обмежень їхньої свободи виразу поглядів; 2) можливість доступу до інформації без дискримінації журналістів та здатність захистити джерела інформації; 3) наявність / відсутність безкарності осіб, винних у насильницьких діях щодо журналістів;
3.	Економічний (Economic context)	25	1) економічні обмеження, пов'язані з політикою уряду (зокрема, труднощі зі створенням ЗМІ, фаворитизм у розподілі державних субсидій та корупція); 2) економічні обмеження, пов'язані з недержавними агентами (рекламодавцями та комерційними партнерами); 3) економічні обмеження, пов'язані з власниками ЗМІ, які прагнуть просувати або захищати свої бізнес-інтереси;
4.	Соціокультурний (Sociocultural context)	22	1) соціальні обмеження, що є наслідком очорнення та нападів на пресу на основі гендерної, класової, етнічної та релігійної приналежності; 2) культурні обмеження, включаючи тиск на журналістів;
5.	Безпековий (Safety)	12	1) тілесні ушкодження (включаючи вбивство, насильство, арешт, затримання, насильницьке зникнення та викрадення); 2) психологічний або емоційний стрес, який може виникнути внаслідок залякування, примусу, переслідувань, стеження, доксінгу, принизливих або ворожих висловлювань, наклепів та інших погроз, спрямованих проти журналістів або їхніх близьких; 3) професійна шкода (наприклад, втрата роботи, конфіскація професійного обладнання або пограбування).

Додаток Н

Таблиця Н1

Складові T-Index [75]

De jure transparency (laws and treaties)	De facto transparency (open, free and comprehensive data)
UNCAC ratification	Online information about Supreme Courts' hearing schedules and agenda, enabling participation to public sessions
Membership to Open Government Partnership (OGP)	Online Supreme Courts' decisions with motivations of sentences (including abuse of service or corruption sentences)
FOI act present in national legislation	Online searchable database of legislation (official gazette or legal repository)
Ratification of either the OECD Convention against Bribery of International Officials, Extractive Industry Transparency Initiative (EITI), World Trade Organization's Agreement on Global Procurement (GPA), or the Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership (CPTPP)	Online detailed publication of past expenditures (from previous fiscal year)
Part of the Financial Action Task Force against Money Laundering or equivalent.	Online detailed publication of current public expenditures (budget tracker)
Open ownership commitment	Online public procurement portal including tender announcements and award notices
	Online disclosure of international aid (ODA) allocation (either as recipient or donor, or both)
	Online disclosure of existing mining concessions
	Online disclosure of building permits at least for the country's capital city
	Online searchable land register with ownership information for all properties
	Online searchable register of commerce with public shareholder information
	Online disclosure of financial declarations for public officials
	Online disclosure of conflict of interest declarations for public officials
	Online reports of the Supreme Audit Institution (at least annual report) offering detailed information on audit results

Додаток О

Таблиця О1

Огляди думки громадськості та представників бізнесу щодо корупції [92]

№	Назва індикатора	Джерела даних	Сильні сторони	Слабкі сторони
1.	European Quality of Government Index (EQGI)	Telephone interviews, computer-assisted telephone interviews, and online	Опитування має на меті забезпечити детальний звіт і є першим, що надає співставні дані про управління, які можна використовувати для міжрегіонального порівняння	Оскільки питання EQGI обмежені тими сферами політики, якими опікуються субнаціональні органи, діапазон оцінюваних сфер є вузьким (наприклад, охорона здоров'я, освіта, органи правопорядку)
2.	Global Corruption Barometer (GCB)	Regional surveys	Найбільше міжнародне опитування щодо поглядів громадськості та досвіду корупції; опитування проводиться на регіональному рівні, що дозволяє включити більше контекстних питань; GCB застосовується для оцінки впливу антикорупційної реформи	GCB фокусується на корупційному досвіді в різних установах, однак не оцінює інституційні рамки корупції
3.	World Values Survey (WVS)	Nationally representative surveys	Опитування WVS охоплює широкий спектр даних, включаючи навколишнє середовище, роботу, сім'ю, політику, суспільство, релігію тощо; довгий часовий ряд дозволяє проводити серйозні міжчасові порівняння	Велика кількість даних ускладнює навігацію базою; опитування WVS надмірно спрощує складні соціальні та політичні реалії; при вимірюванні корупції WVS зосереджується на хабарництві та дрібній корупції, а не на корупції топ-посадовців
4.	World Bank Enterprise Surveys (WBES)	World Bank	Дослідження бізнесу розглядають корупцію в широкому контексті; дані охоплюють велику кількість країн (154 у 2022 р.) і є вичерпними, оскільки базуються на великій вибірці респондентів і охоплюють як сприйняття корупції, так і корупційний досвід	Інструмент, що використовується для збору даних, зазнає змін; нерегулярне оновлення даних

5.	Global Competitiveness Report	Executive Opinion Survey	Рекомендації щодо формування вибірки для опитування відображають у складі компаній-респондентів економічну структуру країни; опитування охоплює різноманітність компаній з точки зору форм власності та галузі економіки	Розмір вибірки відносно невеликий; достовірність даних може ставитись під сумнів
----	-------------------------------	--------------------------	--	--

АНОТАЦІЯ

Мироненко О.І. Антикорупційна політика в країні. –Рукопис. Дослідження на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю С1 «Економіка», освітньо-наукова програма. –Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, 2025.

У роботі проаналізовано теоретико-методичні підходи до реалізації антикорупційної політики; зроблено оцінку корупційних ризиків України на національному рівні; запропоновано стратегічні вектори реалізації антикорупційної політики України за умов війни.

ANNOTATION

Myronenko O.I. Anti-corruption policy in the country. –Manuscript. Research for the degree of “Master” in the specialty C1 “Economics”, educational and scientific program. –West Ukrainian National University, Ternopil, 2025.

The work analyzes theoretical and methodological approaches to the implementation of anti-corruption policy; assesses corruption risks in Ukraine at the national level; proposes strategic vectors for the implementation of anti-corruption policy in Ukraine under war conditions.